

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

ΝΕΟ
ΕΛΛΗ
ΝΙΚΗ

Γ
Λ
Ω
Σ
Σ
Α

Επιλέγω και επικοινωνώ

Β' Γυμνασίου
ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
Τεύχος Β'

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Νεοελληνική Γλώσσα

Επιλέγω και επικοινωνώ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τεύχος Β'

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια	Αγνή Παπακώστα Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Ελένη Ξυλά Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Γεωργία Κυριακού Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Μαρία Γεροστάδη Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Ευγενία Παγάνη Πτυχιούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών
Υπεύθυνος Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής	Διονύσιος Μουρελάτος , Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης
Διονύσιος Μουρελάτος
Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης
Στυλιανός Μαυρατζάς
Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σειρά: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Νεοελληνική Γλώσσα

Επιλέγω και επικοινωνώ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τεύχος Β'

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

Επιστημονική υπεύθυνη έργου: Ευγενία Μαγουλά, Καθηγήτρια Γλωσσολογίας, ΕΚΠΑ.

Επιστημονικός υπεύθυνος Γυμνασίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ΕΚΠΑ.

Συντονισμός συγγραφής και επιστημονική επιμέλεια περιεχομένου εγχειριδίων Γυμνασίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ΕΚΠΑ.

Συντονισμός 2ης Γυμνασίου: Χρυσούλα Κλειδή, Δρ. Γλωσσολογίας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Συγγραφική ομάδα 2ης Γυμνασίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Χρυσούλα Κλειδή, Σοφία Γαγιάτσου, Δρ. Γλωσσολογίας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Μαρία-Μαργαρίτα Μακρή, Δρ. Γλωσσολογίας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Παναγιώτης Παλτζής, Μάστερ Γλωσσολογίας, καθηγητής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Αικατερίνη Πλακούδα, Δρ. Γλωσσολογίας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Ουρανία Σινοπούλου, Δρ. Γλωσσολογίας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Εμπειρογνώμονες Προγράμματος Σπουδών: Ευγενία Μαγουλά, Ναπολέων Μήτσης, Αθανάσιος Μιχάλης.

Ειδικός σύμβουλος ΙΕΠ για θέματα νεοελληνικής γλώσσας: Γεώργιος Μπαμπινιώτης.

Συμβουλευτική ομάδα ειδικών επιστημόνων: Άννα Ιορδανίδου (Ομότιμη Καθηγήτρια Παν/μιο Πατρών), Σπυριδούλα Βαρλοκώστα (Καθηγήτρια ΕΚΠΑ), Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (Ομότιμη Καθηγήτρια ΑΠΘ), Δημήτριος Μιχελιουδάκης (Επίκουρος Καθηγητής ΑΠΘ), Γεωργία Κατσούδα (Ερευνήτ. Α', Ακαδ. Αθηνών), Μιχάλης Γεωργιαφέντης (Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ), Φαίη Αντωνίου (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΕΚΠΑ).

Φιλολογική επιμέλεια: Χρυσούλα Κλειδή.

Εικονογράφηση, Σχεδίαση γραφικών, Φωτογραφίες, Γραφιστική επιμέλεια, Σελιδοποίηση: Ευτυχία Λινάρδου e.lina's creative.

Ψηφιακά Μαθησιακά Αντικείμενα: Σύμβουλος παρακολούθησης σε τεχνικά θέματα: Κωνσταντίνος Τσιμπάνης, Τμήμα Πληροφορικής, ΕΚΠΑ.

Δικαιούχος συγγραφής: Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ΕΑΔΠΠΑ-Εκδόσεις ΕΚΠΑ.

Υπεύθυνος έργου ΕΑΔΠΠΑ-Εκδόσεις ΕΚΠΑ: Νικόλαος Θωμαΐδης, Καθηγητής Αναλυτικής Χημείας, ΕΚΠΑ.

Πίνακας Περιεχομένων

Ενότητα 1

Η Γλώσσα του Ανθρώπου 6

Ενότητα 2

Τι λέει η Επιστήμη; 10

Ενότητα 3

Όταν μεγαλώσω θα γίνω... 20

Ενότητα 4

Αγκαλιάζω την ποικιλομορφία 35

Ενότητα 5

Μήπως εγώ είμαι εσύ; Συγκρούσεις και Διαλεκτική 49

Ενότητα 6

Έχω δικαίωμα να είμαι Άνθρωπος 62

Ενότητα 7

...να ταξιδεύω σε τόπους και εποχές 76

Ενότητα 8

Φτιάχνω τις αποσκευές μου για τον επόμενο σταθμό! 90

Θεωρητικό Παράρτημα

Πρόσληψη, σχεδιασμός και παραγωγή κειμένων 101

A. Κείμενο 101

B. Λέξη 110

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα 1

Η Γλώσσα του Ανθρώπου
*Ελέγχουμε τα γλωσσικά εφόδια
που πήραμε από την Α΄ Γυμνασίου*

Ελέγχουμε τις γνώσεις που αποκτήσαμε στην Α΄ Γυμνασίου

Γλώσσα με ανθρώπινα χαρακτηριστικά χρησιμοποιούν τα δελφίνια

Τα δελφίνια συζητούν μεταξύ τους όπως οι άνθρωποι και μάλιστα με πολλή ευγένεια, αφού δεν διακόπτουν ποτέ τον συνομιλητή τους. Το υποστηρίζουν Ρώσοι ερευνητές, οι οποίοι για πρώτη φορά πιστεύουν ότι κατέγραψαν και ανέλυσαν μια τέτοια τετ-α-τετ συνομιλία.

Εδώ και χρόνια, οι επιστήμονες γνωρίζουν ότι τα δελφίνια, που είναι θαλάσσια θηλαστικά, χρησιμοποιούν διακριτούς -πάνω από 1000- ήχους, για να δείξουν χαρά ή στρες, την εύρεση τροφής, τον αποχωρισμό από την ομάδα τους κ.ά.

Μετά και τη νέα μελέτη, θεωρείται πιθανό πως τα δελφίνια αλλάζουν σκοπίμως την ένταση και τη συχνότητα των «κλικ» τους, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα είδος δελφινο-λέξεων, τις οποίες βάζουν στη σειρά (έως πέντε «λέξεις»), για να σχηματίσουν «προτάσεις» και να «τα πουν» μεταξύ τους.

Μπορεί να μην είναι δυνατό -ακόμη τουλάχιστον- να καταλάβουμε τη δελφινογλώσσα αλλά φαίνεται πως αυτή υπάρχει και χρησιμοποιείται ως μέσο επικοινωνίας μεταξύ τους.

Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον Ρώσο Βιατσεσλάβ Ριάμποφ, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό φυσικομαθηματικών “Physics and Mathematics”, ηχογράφησαν με υποθαλάσσιο μικρόφωνο στη Μαύρη Θάλασσα δύο ρινοδέλφια, που έμοιαζαν να συνομιλούν.

Η ανάλυση των ήχων διέκρινε τους ήχους («φωνές») του ενός δελφινιού από του άλλου και φανέρωσε μια δομή στη συνομιλία, καθώς κάθε δελφίνι άκουγε μια «πρόταση» από «κλικ» του άλλου χωρίς να το διακόπτει και μετά του απαντούσε ανάλογα.

Ίσως κάποτε στα σχολεία μεταξύ των ξένων γλωσσών να διδάσκονται και γλώσσες επικοινωνίας των ανθρώπων και με άλλους κατοίκους αυτού του πλανήτη!!! Όπως είπε ο Ριάμποφ, «οι άνθρωποι πρέπει να κάνουν το πρώτο βήμα, για να αναπτύξουν σχέσεις με τους πρώτους έξυπνους κατοίκους του πλανήτη Γη, δημιουργώντας συσκευές ικανές να ξεπερνούν τα φράγματα που στέκονται ανάμεσα στις δύο γλώσσες και στην επικοινωνία.

από Ζαχαριάδης Π., Γλώσσα με ανθρώπινα χαρακτηριστικά χρησιμοποιούν τα δελφίνια, ertnews.gr, 2016

Ας θυμηθούμε τι μάδαμε στην Α' Γυμνασίου:

1. Διαβάσετε το παραπάνω κείμενο προσεκτικά. Όταν επιστρέψετε στο σπίτι, μεταφέρετε το περιεχόμενό του σε κάποιο μέλος της οικογένειάς σας σε μορφή διαλόγου. Γράψετε τον υποθετικό αυτόν διάλογο. Μπορείτε να ξεκινήσετε ως εξής:
 - Μάδατε κάτι ενδιαφέρον σήμερα στο σχολείο;
 - Ααααα, ναι, διαβάσαμε στο μάθημα της Γλώσσας ένα κείμενο για τα δελφίνια.
 - Για τα δελφίνια; Στη Γλώσσα; Δηλαδή;
2. Να σημειώσετε και να καταγράψετε λέξεις και φράσεις του κειμένου, σχετικές με τη γλώσσα και την επικοινωνία:

γλώσσα, συζητούν, συνομιλητή,

.....

Ποιες από τις λέξεις αυτές είναι ονόματα και ποιες ρήματα; Γνωρίζετε τη σημασία τους;
3. Διαβάσετε στην τελευταία παράγραφο του κειμένου: *Ίσως κάποτε στα σχολεία μεταξύ των ξένων γλωσσών να διδάσκονται και γλώσσες επικοινωνίας των ανθρώπων και με άλλους κατοίκους αυτού του πλανήτη.*

Ας δούμε με τα μάτια της φαντασίας μας:
Είμαστε στο μέλλον... Οι επιστήμονες κατάφεραν να αποκρυπτογραφήσουν με επιτυχία την γλώσσα των δελφινιών.
Πώς φαντάζεστε τη γλώσσα αυτή με τα «κλικ», όπως λέει το κείμενο; Μπορείτε να γράψετε... ένα μικρό λεξικό της; Ποιες λέξεις φαντάζεστε ότι κυριαρχούν στο λεξιλόγιο των δελφινιών;
4. Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου. Αν μπορούσατε να στείλετε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα στον επιστήμονα που μελετά τη γλώσσα των δελφινιών, τι θα θέλατε να τον ρωτήσετε; Γράψτε ένα σχετικό κείμενο 100 λέξεων.
Όπως είπε ο Ριάμποφ, «οι άνθρωποι πρέπει να κάνουν το πρώτο βήμα, για να αναπτύξουν σχέσεις με τους πρώτους έξυπνους κατοίκους του πλανήτη Γη, δημιουργώντας συσκευές ικανές να ξεπερνούν τα φράγματα που στέκονται ανάμεσα στις δύο γλώσσες και στην επικοινωνία».

Σύστημα επικοινωνίας
σκίουροπιδήκων

Μελετώ τον λόγο μου

5. Το διάβασμα κάνει καλό στον εγκέφαλό μας: ετοιμάζουμε για τη δράση της Φιλαναγωγίας μια σύντομη προφορική παρουσίαση, όπου αξιοποιούμε α) το κείμενο και β) την εικόνα που ακολουθούν:

Κείμενο

“ Ένα μυθιστόρημα μπορεί να σας μεταφέρει σε μακρινά μέρη ή σε περασμένα χρόνια. Η ανάγνωση μπορεί να σας κάνει να σκεφτείτε και να γελάσετε, μπορεί να σας εμπνεύσει και να σας διδάξει. Η ανάγνωση για περίπου μισή ώρα κάθε μέρα, μπορεί επίσης να σας προσδέσει χρόνια ζωής!

Ερευνητές της Σχολής Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Yale, αναλύοντας δεδομένα από περισσότερους από 3.600 ενήλικες άνω των 50 ετών, διαπίστωσαν ότι όσοι διαβάζουν βιβλία για συνολικά 3½ ώρες την εβδομάδα τείνουν να ζουν περίπου δύο χρόνια περισσότερο από ό,τι οι συνομήλικόι τους που δεν διαβάζουν καθόλου.

από Παύλου Κ., Διαβάστε βιβλία... κάνει καλό στην υγεία..., wikihealth.gr, 2020

Εικόνα

Η μέλισσα
και το περιβάλλον

Επιστροφή από το πανηγύρι

Προσωπογραφίες

Γιατί πηγαίνουμε σχολείο;

Φοίτηση στο Δημοτικό
(INFOΓΡΑΦΗΜΑ)

Φοίτηση στο Γυμνάσιο
(INFOΓΡΑΦΗΜΑ)

Φοίτηση στο Γενικό Λύκειο
(INFOΓΡΑΦΗΜΑ)

Φοίτηση στην ανώτατη
εκπαίδευση (INFOΓΡΑΦΗΜΑ)

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα 2

Τι λέει η Επιστήμη;

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Δ1 Γυναίκες στην Επιστήμη

Πριν διαβάσετε το κείμενο

Γυναίκες επιστήμονες
στο Βυζάντιο

1. Σας προϊδεάζει ο τίτλος για το τι πρόκειται να διαβάσετε στο κείμενο;
2. Γνωρίζετε γυναίκες επιστήμονες;

Διαβάσετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Για αιώνες, οι γυναίκες έχουν συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην επιστήμη. Έχουν ανακαλύψει θεραπείες που σώζουν ζωές, έχουν δημιουργήσει εφευρέσεις που έχουν αλλάξει τον κόσμο και έχουν διεξάγει καινοτόμες έρευνες, όμως σε πολλές περιπτώσεις τα ανεκτίμητα επιτεύγματά τους υποβαθμίζονται ή αγνοούνται.

Για πολύ καιρό, οι τομείς STEM (science, technology, engineering, mathematics «φυσικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική, μαθηματικά»), έχουν διαμορφωθεί από έμφυλες μεροληψίες που αποκλείουν διαχρονικά τις γυναίκες και τα κορίτσια. Η άνιση πρόσβαση στην εκπαίδευση, τις τεχνολογίες και τις ηγετικές θέσεις οδήγησε αμέτρητα λαμπερά γυναικεία μυαλά μακριά από τη σταδιοδρομία στους τομείς STEM και επιβράδυνε την πρόοδό τους.

Παρά τα εμπόδια, δημιουργικές και επίμονες γυναίκες και κορίτσια πιέζουν τα όρια της επιστημονικής γνώσης και αναζητούν λύσεις σε πολύπλοκες παγκόσμιες προκλήσεις κάθε μέρα. Το έργο τους έχει αλλάξει τον τρόπο που βλέπουμε τον κόσμο και οι ιστορίες τους αξίζει να ειπωθούν και να επαναλαμβάνονται.

Οι επιστημονικές ανακαλύψεις αντικατοπτρίζουν εκείνους και εκείνες που τις πραγματοποιούν. Το έμφυλο χάσμα στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία μεταφράζεται σε χαμένο ταλέντο, ανεκμετάλλευτες ανακαλύψεις και μεροληπτικές λύσεις.

από Τομπέα Ελ., *Επιστημότισσες που διαμόρφωσαν τον κόσμο μας*, socialpolicy.gr, 2020

1. Με βάση το Κείμενο Δ1 οι επιστημότισσες έχουν να αντιμετωπίσουν τις ίδιες προκλήσεις και εμπόδια με τους άντρες συναδέλφους τους;
2. Γιατί είναι σημαντικό να εξαλειφθεί το χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία;
3. Σε ποιον κειμενικό τύπο και ποιο κειμενικό είδος ανήκει το κείμενο; Ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε;
4. Ποιος είναι ο ρόλος των αντιθέσεων στο Κείμενο Δ1; Γιατί επέλεξε ο συγγραφέας το συγκεκριμένο οργανωτικό σχήμα;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Συζήτηση στην τάξη: Με βάση τις δικές σας εμπειρίες και βιώματα, ισχύουν αυτά που υποστηρίζονται στο άρθρο;
2. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιο παράδειγμα;

Δ2 Marie Curie

▶ Πριν διαβάσετε το κείμενο

Μαρί και Πιερ Κιουρί

1. Ο τίτλος του κειμένου αναφέρεται στη Μαρί Κιουρί. Την γνωρίζετε;
2. Έχετε ξανακούσει για τα βραβεία Νόμπελ; Γνωρίζετε Έλληνες ή ξένους Νομπελίστες;

▶ Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Η Marie Curie ήταν φυσικός και χημικός, της οποίας η έρευνα για την ραδιενέργεια έδωσε τις βάσεις για τη σύγχρονη πυρηνική επιστήμη, από τις ακτίνες X έως την ακτινοθεραπεία για τη θεραπεία του καρκίνου. Ήταν η πρώτη γυναίκα που κέρδισε το βραβείο Νόμπελ και η πρώτη που κέρδισε δύο βραβεία Νόμπελ σε διαφορετικές επιστήμες.

Η Curie παρακολούθησε πανεπιστημιακές σπουδές στην πατρίδα της, την Πολωνία, και έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα από το πανεπιστήμιο του Παρισιού. Εκείνη και ο σύζυγός της Pierre ανακάλυψαν δύο ραδιενεργά στοιχεία, το πολώνιο και το ράδιο. Ίδρυσε ένα ινστιτούτο ιατρικής έρευνας στη Βαρσοβία και εφηύρε τις μονάδες ακτίνων X, που βοήθησαν περισσότερους από ένα εκατομμύριο τραυματίες στρατιώτες στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Curie δεν γνώριζε τους κινδύνους που ενέχει η έρευνα της. Τελικά πέθανε από ασθένεια που σχετίζεται με την ακτινοβολία, αλλά οι ανακαλύψεις της συνεχίζουν να σώζουν ζωές μέχρι σήμερα.

Ενθαρρύνοντας όλους μας να επιδιώκουμε τα πάθη μας με περιέργεια και δάρρος, η Curie είχε πει: «Τίποτα δεν πρέπει να φοβόμαστε στη ζωή, πρέπει να το κατανοούμε. Τώρα είναι η στιγμή να καταλάβουμε περισσότερα, ώστε να φοβόμαστε λιγότερα». Η κληρονομιά της εξακολουθεί να εμπνέει γυναίκες και κορίτσια στους τομείς STEM μέχρι σήμερα.

από Τομπέα Ελ., *Επιστημόνισσες που διαμόρφωσαν τον κόσμο μας*, socialpolicy.gr, 2020

1. Ποια ήταν τα επιτεύγματα της Marie Curie και ποιες διακρίσεις έλαβε για αυτά;
2. Τι αφορούσε η έρευνά της και πώς αυτή επηρέασε
 - α) την ανθρωπότητα;
 - β) την ίδια;
3. Ποια ήταν η στάση της Marie Curie απέναντι στο άγνωστο;

▶ Αφού διαβάσετε το κείμενο

Δημιουργική γραφή: Κάνεις ένα ταξίδι στον χρόνο... Είσαι δημοσιογράφος και έχεις αναλάβει να καλύψεις την τελετή απονομής του βραβείου Νόμπελ στο ζεύγος Curie. Γράφεις για την εφημερίδα σου το σχετικό άρθρο (έως 150 λέξεις). Αναζητάς σχετικές πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Διαθεματική δραστηριότητα: Ποια Νομπελίστρια θα ήθελες να είσαι; Με τη βοήθεια του καθηγητή/της καθηγήτριας των Αγγλικών, περιηγηθείτε στον επίσημο ιστότοπο των βραβείων Νόμπελ (<https://www.nobelprize.org/women-who-changed-science/>) και επιλέξτε μία νομπελίστρια την οποία θα παρουσιάσετε στην τάξη σας προφορικά (παρουσίαση 5 λεπτών).

Ε. Εξασκούμαστε στην παραγωγή κειμένων, ώστε να επικοινωνούμε αποτελεσματικά

ΕΙ Στο μάθημα της Γεωγραφίας έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε και να εξηγήσετε στην τάξη σας ανά ομάδα ένα φυσικό φαινόμενο, το οποίο απαντάται στην Ελλάδα. Η ομάδα σας έχει επιλέξει να παρουσιάσει το φαινόμενο της παλίρροιας του Ευρίπου στην Εύβοια. Η παρουσίαση θα έχει διάρκεια 10 λεπτά και θα αξιοποιεί ψηφιακά μέσα (π.χ. πρόγραμμα παρουσίασης διαφανειών).

Πριν παρουσιάσετε

1. Θυμηθείτε τα γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κειμενικού τύπου, ώστε να τα αξιοποιήσετε στο προφορικό σας κείμενο.
2. Συλλέγετε πληροφορίες (ενδεικτικά: <https://eviaportal.gr/i-palirroia-kai-to-fainomeno-toy-eyriroy/>).
3. Τις ταξινομείτε στον παρακάτω πίνακα:

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ: Η παλίρροια του Ευρίπου στην Εύβοια

Εισαγωγή

παρουσίαση του φαινομένου

Κύριο εξηγητικό μέρος

ακολουθία γεγονότων που οδηγούν στο φαινόμενο
αίτια του φαινομένου

4. Ετοιμάζετε το περιεχόμενο:
Για να παρουσιάσετε τα αίτια θα επιλέξετε το οργανωτικό σχήμα από τα ουσιώδη στα επουσιώδη ή το αντίθετο; Για ποιον λόγο;
 - α) Φροντίζετε οι διαφάνειες να έχουν μόνο λέξεις-κλειδιά και όχι συμπαγή κείμενα.
 - β) Επιλέγετε το ψηφιακό σας υλικό, για να διευκολύνετε την κατανόηση.
5. Κάνετε πρόβα την παρουσίασή σας:
 - α) Κατανέμετε ισότιμα την παρουσίαση, ώστε όλα τα μέλη της ομάδας να συμμετέχουν ενεργά.
 - β) Αξιοποιείτε τα γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου.
 - γ) Φροντίζετε να γνωρίζετε το περιεχόμενο όλης της παρουσίασης, ώστε να μπορείτε να καλύψετε δυσκολία ή απουσία μέλους της ομάδας.
6. Να θυμάστε πως:
 - α) Δεν διαβάζουμε κατά τη διάρκεια της παρουσίασης τις διαφάνειες αλλά κοιτάζουμε τις λέξεις-κλειδιά, μιλάμε αργά και καθαρά και είμαστε στραμμένοι προς τους συμμαθητές μας.
 - β) Εξηγούμε με σαφήνεια την εμφάνιση του φαινομένου, γιατί απευθυνόμαστε σε ένα κοινό που δεν γνωρίζει το θέμα μας.
 - γ) Οι μορφασμοί και οι χειρονομίες μας πρέπει να είναι οι πρέπουσες για το ακροατήριο και την κατάσταση.

Αφού κάνετε ή παρακολουθήσετε την παρουσίαση

Ως δημιουργοί και πομποί της παρουσίασης: Νιώσατε άνετα; Κατείχατε το θέμα σας; Χρησιμοποίησατε το κατάλληλο λεξιλόγιο; Να αυτοαξιολογηθείτε λαμβάνοντας υπόψη αν στην παρουσίασή σας υπήρχαν τα παρακάτω:

- α) χρήση επιστημονικών όρων και κατάλληλου λεξιλογίου
- β) οργανωτικό σχήμα αιτία-αποτέλεσμα
- γ) κατάλληλο γλωσσικό ύφος
- δ) εύστοχη επιλογή και αξιοποίηση του ψηφιακού υλικού
- ε) φυσική ροή και αργός ρυθμός ομιλίας
- στ) κατάλληλο άνοιγμα και κλείσιμο

Ως θεατές και δέκτες της παρουσίασης να την αξιολογήσετε με βάση τα κριτήρια:

- α) Ήταν κατανοητή η παρουσίαση;
- β) Μας τράβηξε την προσοχή το ψηφιακό υλικό που προβλήθηκε;
- γ) Μας κέντρισαν το ενδιαφέρον οι συμμαθητές μας, ώστε να αναζητήσουμε και άλλες πληροφορίες για το φαινόμενο;

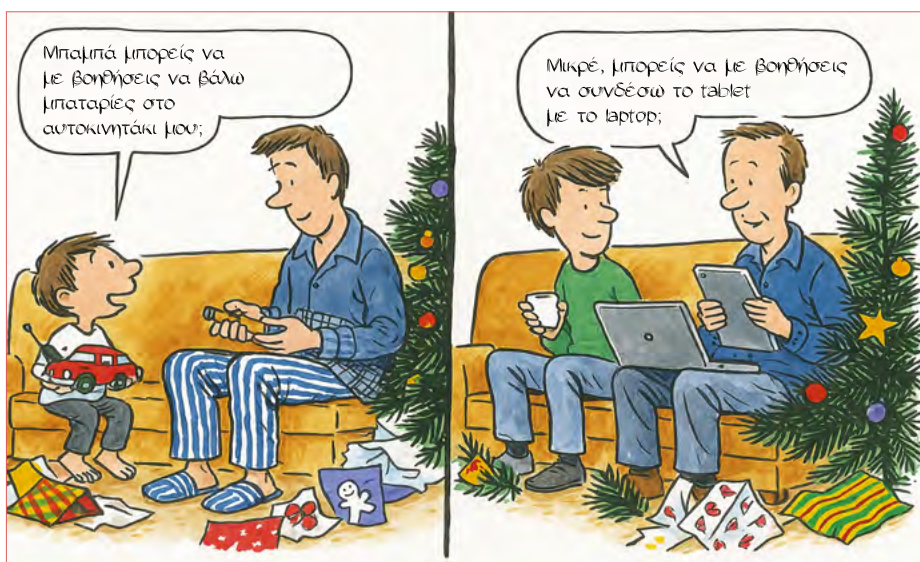
*Το παλιμορφικό φαινόμενο
του Ευρίπου*

Η επιστημονική μέθοδος

Μύθος και επιστήμη

E2

Να συζητήσετε στην τάξη τη διαφορά που παρατηρείται μεταξύ νέων και ενηλίκων στη χρήση της τεχνολογίας και να προσπαθήσετε να ανιχνεύσετε πού οφείλεται αυτή. Χωρίξτε σε ομάδες 4-5 ατόμων: κάθε μία συζητά για δέκα λεπτά και καταγράφει τα αίτια που προκαλούν το συγκεκριμένο φαινόμενο. Η παρουσίαση γίνεται με τη βοήθεια της παρακάτω γελοιογραφίας:

(πηγή: sch.gr)

Πριν εξηγήσετε

1. Να αξιολογήσετε για τη δομή της εξήγησής σας τον πίνακα που ακολουθεί.

Τεχνολογία: Διαφορά στη χρήση της τεχνολογίας μεταξύ νέων και ενηλίκων

Εισαγωγή	παρουσίαση του φαινομένου με τη βοήθεια της γελοιογραφίας
Κύριο εξηγητικό μέρος	εξήγηση του φαινομένου παρουσίαση των αιτιών του φαινομένου

Αφού εξηγήσετε

Αυτοαξιολογείστε:

1. Ήταν επαρκής η ανάπτυξη της εξήγησης;
2. Ήταν πειστική η σύνδεση των αιτιών με το φαινόμενο;
3. Οι γλωσσικές επιλογές που έκανα ήταν κατάλληλες για τον κειμενικό τύπο της εξήγησης;

Πείραμα Φυσικής Η ρομποτική μάθημα
στο σχολείο

Ε3 Ο φίλος/η φίλη σας επικοινωνεί μαζί σας, επειδή πρέπει να επισυνάψει μια εικόνα/φωτογραφία σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα και δεν ξέρει πώς. Να δώσετε σαφείς και επαρκείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο θα επισυνάψει τη φωτογραφία στο (η)μείλ.

Πριν δώσετε οδηγίες

1. Θυμηθείτε τα βασικά χαρακτηριστικά των κειμένων που ανήκουν στον κειμενικό τύπο οδηγιών-διαδικασίας.
2. Ανακαλέστε στη μνήμη σας τι κάνετε κάθε φορά που επισυνάπτετε μια εικόνα σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα και κρατήστε σημειώσεις.

Αφού δώσετε οδηγίες

1. Σκεφτείτε σε ποια έγκλιση και ποια όψη βρίσκονταν τα ρήματα που χρησιμοποιήσατε, καθώς δίνετε οδηγίες στον φίλο/στη φίλη σας. Ήταν η διατύπωση ίδια για όλες τις οδηγίες;
2. Δοκιμάστε να επιλέξετε άλλον χρόνο ή άλλη έγκλιση. Τι αλλάζει σε κάθε επιλογή;
3. Αυτοαξιολογείστε: Σημειώνετε ποιες από τις παρακάτω παραμέτρους υπήρχαν στις οδηγίες σας:

α) σωστή σειρά των οδηγιών	☐
β) επιστημονικοί όροι, κατάλληλο λεξιλόγιο	☐
γ) έκφραση της αιτίας και του αποτελέσματος	☐
δ) κατάλληλο γλωσσικό ύφος	☐
ε) εύστοχη επιλογή και αξιοποίηση του ψηφιακού υλικού	☐
στ) φυσική ροή και αργός ρυθμός ομιλίας	☐
ζ) κατάλληλο κλείσιμο	☐
4. Κρίνετε τις οδηγίες γλωσσικά με τα παρακάτω κριτήρια:

α) ρήματα σε οριστική, υποτακτική ή προστακτική έγκλιση	☐
β) παροντικός χρόνος	☐
γ) ονοματικές φράσεις (αντί των ρηματικών)	☐
δ) λεξική δήλωση της σειράς, με λέξεις ή εκφράσεις όπως <i>πρώτα, ύστερα, στη συνέχεια, έπειτα, κατόπιν, τέλος</i>	☐
ε) εξειδικευμένο λεξιλόγιο	☐

Αξιολογείτε τις οδηγίες του συμμαθητή/της συμμαθήτριάς σας:

α) Είχαν τη σωστή σειρά;	☐
β) Ήταν σαφείς και κατανοητές;	☐
γ) Είχε ο λόγος του/της τον κατάλληλο επιτονισμό;	☐

E4 Στο μάθημα της Τεχνολογίας ετοιμάζετε ένα σύντομο αφιέρωμα σε γνωστούς Έλληνες επιστήμονες-μηχανικούς. Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε τον ομότιμο καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Θεοδόσιο Τάσιο. Ένα μέρος της παρουσίασής σας (έκτασης 100 λέξεων) αφορά την αναζήτηση πληροφοριών, ώστε να εξηγήσετε με δικά σας λόγια γιατί αποφάσισε να γίνει μηχανικός.

Πριν γράψετε

Διαβάξτε απόσπασμα από συνέντευξή του στον Τύπο:

❖ Το άροτρο που του... έδειξε τον δρόμο

Όταν ο Θεοδόσιος Τάσιος ήταν μαθητής (σε δτάξιο γυμνάσιο) δύο ισχυρές αγάπες τον έλκυαν προς αντίθετες κατευθύνσεις: από τη μια τα μαθηματικά και από την άλλη τα αρχαία ελληνικά. Βρήκε όμως τον δρόμο του χάρη σε ένα βιβλιαράκι που ανακάλυψε στην πατρική βιβλιοθήκη (ο πατέρας του ήταν απόφοιτος της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής της Λάρισας).

Το βιβλιαράκι πραγματευόταν το παρακάτω πρόβλημα: ποια είναι η μορφή που πρέπει να έχει το υνί του αρότρου, έτσι ώστε με την ίδια ελκτική δύναμη του ζώου ή την ωστική δύναμη του ανθρώπου (ναι, ναι, δεν διέδεται ολοι ζώα!) να παράγει τη μέγιστη ποσότητα εκσκαπόμενου χώματος;

Τα ανώτερα μαθηματικά που χρησιμοποιήθηκαν για την επίλυση του προβλήματος όχι μόνο δεν έκαμψαν το ενδιαφέρον του, αλλά επέδρασαν καταλυτικά στον νεαρό Θεοδόσιο.

«Όταν το διάβασα ένιωσα επιφώτιση! Έχεις έναν φτωχό άνθρωπο και με κάτι εξισώσεις, κάτι σημαδάκια στο χαρτί (σχεδόν άμπρα-κατάμπρα δηλαδή) καταφέρνεις αυτός να πάει στο σπίτι του δύο ώρες νωρίτερα! Αυτή η σύζευξη μαθηματικών με την ανθρώπινη ευτυχία και δικαιοσύνη ήταν μια αποκάλυψη, μια μάγευση των μαθηματικών μέσω της τεχνολογίας. Έτσι έπαυσα να σκέφτομαι αν θα γίνω αρχαιολόγος ή φιλόλογος και άρχισα να λέω ότι θα γίνω μαθηματικός ή μηχανικός».

από Σουφλήρη Ιωάν., Θεοδόσιος Τάσιος: ο γεφυροποιός φιλόσοφος, Το Βήμα, 2019

1. Εντοπίζετε και υπογραμμίζετε στο κείμενο το γεγονός που οδήγησε τον Θεοδόσιο Τάσιο στην απόφαση να γίνει μηχανικός. Σε ποιο σημείο του κειμένου υπάρχει αφήγηση και σε ποιο εξήγηση; Για ποιον λόγο υφίσταται αυτή η συνδυαστική επιλογή του συγγραφέα;
2. Προσπαθήστε να αναδιατυπώσετε το κείμενο με δικό σας τρόπο.
3. Αξιοποιείτε όσα μάθατε στην ενότητα για το οργανωτικό σχήμα αιτία-αποτέλεσμα:

Αιτία	Αποτέλεσμα
α)	Ο Θεοδόσιος Τάσιος αποφάσισε/αποφασίζει να γίνει μηχανικός.
β)	

4. Επιλέγεται για την εξήγησή σας τον χρόνο των ρημάτων: παροντικό ή παρελθοντικό; Δοκιμάζετε και τους δύο. Επιλέγεται το ύφος που σας ταιριάζει.

➤ Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

- Είναι επαρκής η εξήγησή σας με βάση τα κριτήρια που μάθατε για τον κειμενικό τύπο της εξήγησης (δομικά και γλωσσικά);

Σκέφτεστε:

- Αν γράψατε ένα κείμενο που ανήκει στον κειμενικό τύπο της εξήγησης, σε ποιο κειμενικό είδος θα μπορούσατε να το αξιοποιήσετε;

E5 Στο μάθημα των αγγλικών γνωρίζετε τον συγγραφέα Τζορτζ Όργουελ και διαβάσετε ένα απόσπασμα από το κλασικό του μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας «1984». Βάζετε στον αυτόματο μεταφραστή το απόσπασμα, για να το μεταφράσει στην ελληνική (και σε όποια άλλη γλώσσα μιλιέται από μαθητές και μαθήτριες στην τάξη σας). Παρατηρείτε, όμως, ότι το κείμενο που προκύπτει έχει διάφορα προβλήματα. Να ξαναγράψετε το απόσπασμα με τις μεταβολές που απαιτούνται, για να είναι το ελληνικό κείμενο κατανοητό:

George Orwell, '1984'

Πρωτότυπο κείμενο στα Αγγλικά

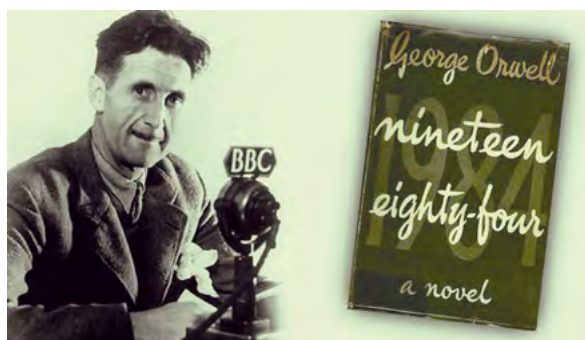
“The telescreen received and transmitted simultaneously. Any sound that Winston made, above the level of a very low whisper, would be picked up by it; moreover, so long as he remained within the field of vision which the metal plaque commanded, he could be seen as well as heard. There was, of course, no way of knowing whether you were being watched at any given moment.”

Αυτόματη μετάφραση στα Ελληνικά

«Η τηλεοθόνη έλαβε και μεταδόθηκε ταυτόχρονα. Οποιοσδήποτε ήχος έβγαζε ο Γουίνστον, πάνω από το επίπεδο ενός πολύ χαμηλού ψίθυρο, θα τον λάμβανε. Επιπλέον, όσο παρέμενε εντός του οπτικού πεδίου που διέταζε η μεταλλική πλάκα, μπορούσε να τον δει και να τον ακούσει. Δεν υπήρχε, φυσικά, κανένας τρόπος να μάδω αν σε παρακολουδούσαν οποιαδήποτε στιγμή».

➤ Πριν γράψετε

1. Υπογραμμίζετε τα σημεία στα οποία το ελληνικό κείμενο της αυτόματης μετάφρασης έχει αστοχίες.
2. Συμβουλευέστε λεξικά, καθώς και γραμματικές περιγραφές της ελληνικής και της αγγλικής γλώσσας.

➤ Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

- τη σειρά των όρων, τη ρηματική φωνή και τη διάθεση.

Σκέφτεστε:

- σε κάποια σημεία είναι ορθή η κατά λέξη μετάφραση του αγγλικού κειμένου αλλά δεν αποδίδει το νόημα στα ελληνικά. Γιατί συμβαίνει αυτό;

Πρόταση για μηνιαία δράση

Το σχολείο σας λαμβάνει μια πρόσκληση συμμετοχής σε διαγωνισμό που διοργανώνουν τα Ηνωμένα Έθνη για την Παγκόσμια Ημέρα Επιστήμης για την Ειρήνη και την Ανάπτυξη, η οποία εορτάζεται κάθε χρόνο στις 10 Νοεμβρίου. Αποφασίζετε να συμμετάσχετε στον διαγωνισμό με τη δημιουργία ενός ηλεκτρονικού βιβλίου, το οποίο θα είναι ένα αφιέρωμα στους επιστήμονες και τις επιστημότισσες που γνωρίσατε στην ενότητα αυτή, στο Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας, στα δύο Τετράδια Εργασιών, καθώς και στα Ψηφιακά Μαθησιακά Αντικείμενα που υπάρχουν στα αντίστοιχα βιβλία (βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία, κοινωνική δράση, αναγνώριση, κρίση για το έργο και τη δράση τους). Χωρίζετε σε τέσσερις ομάδες:

- α) Η πρώτη ομάδα αναλαμβάνει τους επιστήμονες/τις επιστημότισσες από τη 2η ενότητα του Βιβλίου Μαθητή/Μαθήτριας,
- β) η δεύτερη ομάδα αναλαμβάνει τους επιστήμονες/τις επιστημότισσες από τη 2η ενότητα του Τετραδίου Εργασιών (Α΄ Τεύχος),
- γ) η τρίτη ομάδα αναλαμβάνει τους επιστήμονες/τις επιστημότισσες από τη 2η ενότητα του Τετραδίου Εργασιών (Β΄ Τεύχος) και
- δ) η τέταρτη ομάδα αναλαμβάνει τους επιστήμονες/τις επιστημότισσες από τη 2η ενότητα των Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων των βιβλίων.

Προετοιμασία των ομάδων

- ✓ **Βήμα 1ο (κοινό για όλες τις ομάδες):** Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού Πληροφορικής η τάξη θα επιλέξει ένα ελεύθερο εκπαιδευτικό λογισμικό για τη δημιουργία ηλεκτρονικού βιβλίου.
- ✓ **Βήμα 2ο:** Οι μαθητές και οι μαθήτριες κάθε ομάδας θα εντοπίσουν τους επιστήμονες/τις επιστημότισσες στα βιβλία και τα Ψηφιακά Μαθησιακά Αντικείμενα που έχουν αναλάβει και θα τους/τις καταγράψουν, σημειώνοντας παράλληλα και στοιχεία για το έργο και τη δράση τους, όπως και την κρίση τους γι' αυτά.
- ✓ **Βήμα 3ο:** Για καδένα/καδεμιά επιστήμονα/επιστημότισσα κάθε ομάδα θα αναζητήσει πρόσθετες πληροφορίες σε βιβλία, στο διαδίκτυο, καθώς και σε εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς και οπτικό, ακουστικό και ψηφιακό υλικό για να εμπλουτίσει το περιεχόμενο του ηλεκτρονικού βιβλίου.

Υλοποίηση του ηλεκτρονικού βιβλίου

Για καδένα/καδεμιά επιστήμονα/επιστημότισσα κάθε ομάδα θα γράψει ένα κείμενο 200 λέξεων, το οποίο θα περιέχει σύντομα βιογραφικά στοιχεία και θα επικεντρώνεται στο έργο του/της και γιατί αυτό είναι σημαντικό αυτό για την Ειρήνη και την Ανάπτυξη. Το κείμενο θα συνοδεύεται από το οπτικό και ηχητικό υλικό που έχει συλλεγεί για κάθε επιστήμονα και επιστημότισσα. Η ολομέλεια της τάξης θα αποφασίσει για τον τίτλο του βιβλίου, καθώς και για το εξώφυλλό του.

Επιμέλεια του ηλεκτρονικού βιβλίου

Το υλικό όλων των ομάδων έχει αναρτηθεί στο ηλεκτρονικό βιβλίο. Πριν από τη δημοσίευση του βιβλίου, κάθε ομάδα θα αναλάβει να επιμεληθεί το βιβλίο ως εξής:

- α) Η πρώτη ομάδα θα επιμεληθεί τη γλωσσική διάσταση: ορθογραφία, στίξη, ομοιομορφία στο ύψος, τις γλωσσικές επιλογές, την ακρίβεια του λόγου.
- β) Η δεύτερη ομάδα θα επιμεληθεί τη δομική διάσταση: Ακολουθείται κοινή δομή στην παρουσίαση των επιστημόνων;
- γ) Η τρίτη ομάδα θα επιμεληθεί το περιεχόμενο: Τονίζεται η συμβολή στην Ειρήνη και την Ανάπτυξη; Το βιογραφικό και εργογραφικό τμήμα του επιστημονικού έργου έχει αφηγηματική δομή; Το τμήμα που σχετίζεται με την εντύπωση της ομάδας για το έργο διέπεται από επιχειρηματολογική δομή;
- δ) Η τέταρτη ομάδα θα επιμεληθεί την πολυτροπική διάσταση: υποστήριξη του κειμένου από αντίστοιχο οπτικό, ακουστικό, ψηφιακό υλικό.

Το ηλεκτρονικό σας βιβλίο είναι έτοιμο να υποβληθεί στον διαγωνισμό!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 3

Όταν μεγαλώσω θα γίνω...

Εργασία, επάγγελμα, ελεύθερος χρόνος

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Ποσοστά ανεργίας στην ΕΕ (3/2024)

Δ1 Brain drain

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Διαβάσετε τον τίτλο του κειμένου. Τι είναι το brain drain; Τι περιεχόμενο περιμένετε να έχει ένα κείμενο με τον τίτλο αυτό;
2. Γνωρίζετε ανθρώπους οι οποίοι έφυγαν από τη χώρα σε αναζήτηση εργασίας;

Ποσοστά ανεργίας των νέων έως 25 ετών στην ΕΕ (7/2024)

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Ξένες λέξεις για την εργασία

Η ανεργία των νέων πτυχιούχων και το brain drain

Πολλά λέγονται και γράφονται για το περίφημο brain drain, που μαστίζει τους νέους μας. Φεύγουν μαζικά και πηγαίνουν να ζήσουν και να εργαστούν σε άλλες χώρες. Πολλά λέγονται και για την προσπάθεια επαναπατρισμού τους, το brain gain. Φυσικά, τα λόγια είναι εύκολα, οι πράξεις δύσκολες.

Γιατί ξενιτεύτηκαν οι νέοι μας, κυρίως οι επιστήμονες, και δεν επιστρέφουν πίσω; Η πρώτη αιτία φυγής είναι η ανεργία. Ας δούμε την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας. Η ανεργία των νέων ηλικίας 25 έως 39 ετών, οποιουδήποτε μορφωτικού επιπέδου, είναι 18,8%, αναδεικνύοντας τη χώρα μας σε πρωταθλήτρια Ευρώπης. Αυτό σημαίνει ότι χιλιάδες νέοι δεν εργάζονται καθόλου ούτε στον τουρισμό ούτε πουθενά αλλού. Από την άλλη μεριά, οι πτυχιούχοι μας είναι άνεργοι σε ποσοστό 17%, δηλαδή μόλις 1,8% μικρότερο από τη συνολική ανεργία των νέων μας.

Όσοι θέλουν να εργαστούν στο εξωτερικό και έχουν ένα πτυχίο που τους βοηθάει να βρουν μια θέση εργασίας φεύγουν, διότι οι συνθήκες εργασίας είναι καλύτερες, ο μισθός πολύ καλύτερος και υπάρχει περισσότερη αξιοκρατία απ' ό,τι στη χώρα μας. Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι οι χώρες προορισμού λειτουργούν τα νοσοκομεία έχουν γιατρούς, τα μέσα μαζικής μεταφοράς κυκλοφορούν με συνέπεια και λειτουργούν με ακρίβεια, οι κανόνες δεν αλλάζουν κάθε λίγο. Και, φυσικά, στο εξωτερικό η ανεργία βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο.

Θα ήταν εξαιρετικό να επέστρεφαν οι πτυχιούχοι μας που ξενιτεύτηκαν. Νέο αίμα θα ερχόταν, με νέες εμπειρίες και ιδέες. Θα βοηθούσε τη γερασμένη κοινωνία μας. Αλλά θα έπρεπε να βρουν τις κατάλληλες συνθήκες ως προς την ποιότητα των θέσεων εργασίας, τις αμοιβές και την αξιοκρατία. Αν δεν γίνουν όλα αυτά, που δεν είναι καθόλου εύκολα, δεν υπάρχει περίπτωση να επιστρέψουν.

από Στρατηγάκης Στρ., *Η ανεργία των νέων πτυχιούχων και το brain drain*, Η Ναυτεμπορική, 2023

1. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο, τις γλωσσικές επιλογές και τον στόχο του Κειμένου Δ1, σε ποιον κειμενικό τύπο πιστεύετε ότι ανήκει;
2. Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους οι νέοι πτυχιούχοι φεύγουν από την Ελλάδα στο εξωτερικό;
3. Ποια είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ζωής στο εξωτερικό;
4. Ποια θα ήταν τα οφέλη από την επιστροφή των πτυχιούχων στην Ελλάδα (brain gain);
5. Να εντοπίσετε στο κείμενο φράσεις ή λέξεις που δηλώνουν το οργανωτικό σχήμα αιτία-αποτέλεσμα και να τις καταγράψετε στο τετράδιό σας.
6. Στο κείμενο χρησιμοποιούνται στατιστικά στοιχεία. Να τα εντοπίσετε και να εξηγήσετε για ποιον λόγο τα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας.

7. Η δεύτερη παράγραφος του κειμένου ξεκινά με μία ερώτηση. Δίνεται η απάντηση της ερώτησης στο κείμενο; Να αντικαταστήσετε την ερώτηση με μία αποφαντική πρόταση. Ξαναδιαβάξτε τη δεύτερη παράγραφο. Ποια από τις δύο εκδοχές προτιμάτε; Γιατί;
8. Στο κείμενο χρησιμοποιείται το α' πληθυντικό πρόσωπο. Τι εξυπηρετεί η χρήση του;
9. Ποιος είναι ο ρόλος της τελευταίας παραγράφου του κειμένου;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Να φτιάξετε μία αφίσα για το brain drain και το brain gain.
2. Να συγκρίνετε τη δική σας αφίσα με το ινφογράφημα που ακολουθεί. Ποιες διαφορές εντοπίζετε;
3. Να εντοπίσετε λέξεις και εκφράσεις του κειμένου που έχουν σχέση με τη μετανάστευση. Στη συνέχεια, θεωρώντας πως είστε μετανάστης για επαγγελματικούς λόγους, να τις χρησιμοποιήσετε σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα που θα στείλετε σε στενό φίλο σας, στο οποίο θα του περιγράψετε τη ζωή σας στο εξωτερικό.

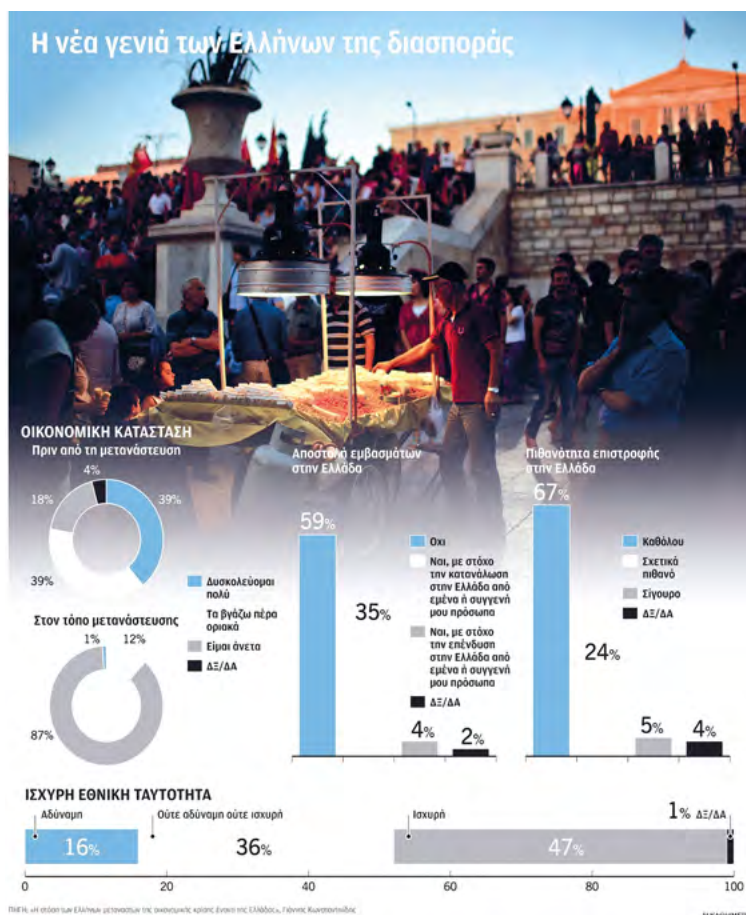
Δ2 Οι σύγχρονοι Έλληνες της διασποράς

Παρατηρείτε το ινφογράφημα

1. Ποιος είναι ο τίτλος;
2. Το ινφογράφημα είναι ένα πολυτροπικό κείμενο. Ποιοι σημειωτικοί τρόποι χρησιμοποιούνται;
3. Παρατηρήστε την εικόνα στο φόντο του ινφογραφήματος - τι δείχνει; Πώς σχετίζεται με τον τίτλο;

Μελετάτε το περιεχόμενο του ινφογραφήματος

1. Πώς χρησιμοποιείται το χρώμα σε αυτό το ινφογράφημα;
2. Έχετε δει ξανά τα κεφαλαία ΔΞ/ΔΑ; Τι σημαίνουν;
3. Με βάση το γράφημα οι Έλληνες που έφυγαν από την Ελλάδα κατά την οικονομική κρίση πρόκειται να επιστρέψουν στην Ελλάδα;
4. Με βάση το γράφημα, να συγκρίνετε σε ένα σύντομο κείμενο (100-150 λέξεων) που δημοσιεύεται σε αφιέρωμα εφημερίδας, την οικονομική κατάσταση των Ελλήνων πριν

από Κωνσταντινίδης Γ., *Η στάση των Ελλήνων μεταναστών της οικονομικής κρίσης έναντι της Ελλάδας*, Η Καθημερινή, 2023

από τη μετανάστευση και μετά την εγκατάστασή τους στον τόπο μετανάστευσης. Στόχος σας είναι να αναδείξετε στο κοινό τους λόγους της «φυγής».

5. Ποια είναι η πορεία της ανάγνωσης του κειμένου; Ποια στοιχεία την προσδιορίζουν;

Αφού παρατηρήσετε και μελετήσετε το ινφογράφημα

1. Στο κείμενο «Η ανεργία των νέων πτυχιούχων και το brain drain» φαινόταν ότι οι νέοι πτυχιούχοι βρίσκουν καλύτερες συνθήκες ζωής και εργασίας στο εξωτερικό. Επιβεβαιώνεται αυτό από τα στοιχεία; Χωριστείτε σε ομάδες και οργανώστε μια ρητορική αντιλογία με το ερώτημα αυτό.
2. Η μετανάστευση για αναζήτηση καλύτερων συνθηκών εργασίας είναι ένα αποκλειστικά σύγχρονο φαινόμενο; Σε ένα ηλεκτρονικό άρθρο που θα δημοσιευθεί σε εφημερίδα σχολείου της ομογένειας να καταγράψετε τους λόγους που οδηγούσαν στη μετανάστευση παλιότερα και σήμερα. Για να απαντήσετε, λάβετε υπόψη και το παρακάτω λαϊκό τραγούδι:

Η μάνα του μετανάστη (απόσπασμα)

Μήπως φταίει η κοινωνία,	ή ο κόσμος ο κακός,
πέστε μου ποιος φταίει, ποιος,	που 'φυγαν παιδιά χιλιάδες
φταίει η φτώχεια, φταίει η μοίρα	και πονάνε οι μανάδες.

Στίχοι, μουσική: Κολοκοτρώνης Χρ., εκτέλεση: Καζαντζίδης Στ., 1965

Ε. Εξασκούμαστε στην παραγωγή κειμένων, ώστε να επικοινωνούμε αποτελεσματικά

Επαγγέλματα
κοντά στα ζώα

ΕΙ «Ένα φανταστικό... chat με τον Ζακ-Υβ Κουστό»

Παρακολουθείτε από το αρχείο της ΕΡΤ ντοκιμαντέρ με πρωταγωνιστή τον διάσημο Γάλλο ωκεανογράφο και εξερευνητή Ζακ-Υβ Κουστό, ο οποίος κατά την περίοδο 1975-1976 πραγματοποίησε υποβρύχιες έρευνες στις ελληνικές θάλασσες. Το περιεχόμενο των ντοκιμαντέρ διεγείρει τη φαντασία σας, εξήψε την περιέργειά σας και επιθυμείτε να συνομιλήσετε μαζί του. Φανταστείτε ότι οι σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες σας δίνουν τη δυνατότητα επικοινωνίας μέσω μίας διαδικτυακής διαδραστικής συνομιλίας (chat), στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού ρόλων. Χωρίζετε σε δυάδες: ένας από τους δύο μαθητές έχει τον ρόλο του Ζακ-Υβ Κουστό, ενώ ο άλλος υποδύεται το παιδί που γεμάτο περιέργεια και πάθος για γνώση ζητάει να μάθει πράγματα.

Πριν επικοινωνήσετε στο chat

1. Αναζητάτε και καταγράφετε πληροφορίες από τον Τύπο, από βίντεο, από ειδησεογραφικές και επιστημονικές ιστοσελίδες για το επάγγελμα του ωκεανογράφου, καθώς και για τον Κουστό, ώστε να έχετε σκιαγραφήσει στοιχεία του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς του, της δουλειάς του, του γνωστικού του δυναμικού και της έρευνάς του.
2. Ανατρέχετε στα δομικά και τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του επικοινωνιακού συμβάντος της διαδικτυακής διαδραστικής συνομιλίας (chat). Αποφασίζετε: Θα επικοινωνείτε με ολοκληρωμένα κείμενα ή με διαδοχικές προτάσεις; Θα χρησιμοποιήσετε οικείο ύφος ή τυπικό; Θα χρησιμοποιήσετε εικονοσύμβολα (emojis) και φωτογραφίες ή μόνο γλωσσικό κείμενο;
3. Καταγράφετε τη φανταστική διαδικτυακή διαδραστική συνομιλία, για να δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας, στη στήλη των επιστημών και του περιβάλλοντος.

Αφού καταγράψετε το κείμενο και... πριν πατήσετε το ENTER

1. Ελέγχετε τη γλωσσική ακρίβεια και την υφολογική καταλληλότητα του κειμένου.
2. Αξιολογείτε τους σημειωτικούς τρόπους που χρησιμοποιήσατε και τη δομή του διαλόγου σας.
3. Διερευνάτε αν είναι σκόπιμο να προσδέσετε ή να αφαιρέσετε κάποια στοιχεία από το κείμενό σας.

E2

Παιχνίδι ρόλων: Αναζητάτε εργασία. Βρίσκετε σε ιστοσελίδα αγγελιών προσφερόμενες θέσεις εργασίας. Χωρίζεστε σε δυάδες και επιλέγετε μία αγγελία. Ο ένας αναλαμβάνει τον ρόλο του εργοδότη και ο άλλος τον ρόλο του υποψήφιου εργαζόμενου. Οργανώνετε τη συνέντευξη και την παρουσιάζετε στην τάξη.

Πριν παρουσιάσετε τη συνέντευξη

1. Παρατηρείτε στην εικόνα δεξιά τα είδη συνέντευξης που υπάρχουν και επιλέγετε ποια θα αναπαραστήσετε.
2. Ο «υποψήφιος» σημειώνει ποια προσόντα διαθέτει για τη θέση εργασίας που τον ενδιαφέρει.
3. Ο «εργοδότης» προετοιμάζει ερωτήσεις που κατά τη γνώμη του πρέπει να υποβάλει στον υποψήφιο, για να κρίνει εάν είναι κατάλληλος για τη θέση.

Είδη Συνέντευξης				
				
Τηλεφωνική Συνέντευξη	Παραδοσιακή Συνέντευξη	Συνέντευξη Βιντεοκλήση	Συνέντευξη Πάnel	Ομαδική Συνέντευξη
				
Προκαταρκτική συνέντευξη που πραγματοποιείται μέσω τηλεφώνου	Συνάντηση γνωριμίας δια ζωής που διαρκεί συνήθως 30 - 40 λεπτά	Συνέντευξη μέσω εφαρμογών όπως Skype/Zoom κá.	Συνέντευξη πολλών συνεντευξιαστών που αξιολογούν έναν υποψήφιο	Συνέντευξη με 2+ υποψηφίους με έναν ή παραπάνω συνεντευξιαστές
Πρακτική Συνέντευξη	Συνέντευξη σε Ημέρες Καριέρας	Συνέντευξη με AI Βίντεο	Συνέντευξη με AI Recruiter	Εναλλακτική Συνέντευξη
Συνέντευξη που αξιολογεί τις τεχνικές γνώσεις ενός υποψηφίου	Γρήγορη συνέντευξη 10' - 20' κατά τη διάρκεια εκδήλωσης ημερών καριέρας	Συνέντευξη μέσω Video με την χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης	Συνέντευξη με ρομπότ για αποφυγή διακρίσεων	Μια συνέντευξη διαφορετική από τις άλλες

από την ιστοσελίδα της LeadCompass

Αφού παρακολουθήσετε τις συνεντεύξεις

1. Αξιολογείτε αν οι «υποψήφιοι» και οι «εργοδότες» ανταποκρίθηκαν στο είδος της συνέντευξης που επέλεξαν:
 - Διατήρησαν σταθερούς τους κοινωνικούς τους ρόλους;
 - Παρουσίασε ο «εργοδότης» τον συνεντευξιαζόμενο στην αρχή;
 - Ευχαρίστησε ο «εργοδότης» τον συνεντευξιαζόμενο στο τέλος;
 - Τηρήθηκαν οι κανόνες ευγενείας στη γλώσσα «εργοδότη» και «υποψηφίου»;
 - Ήταν κατάλληλο το άνοιγμα και το κλείσιμο της συνέντευξης;
 - Έγινε με αποτελεσματικό τρόπο η εναλλαγή ομιλητή και συνομιλητή κατά τη συνέντευξη;

Αποφδέγματα
για την εργασία

Εργασιακό κλίμα

E3 Στέλνετε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα 100 περίπου λέξεων σε έναν συγγενή σας, ο οποίος εργάζεται ως επιστήμονας στο εξωτερικό, προσπαδώντας να τον πείσετε να επιστρέψει και να εργαστεί στην Ελλάδα.

Πριν γράψετε

1. Διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα από ένα σχετικό άρθρο εφημερίδας:

«Θα επέστρεφα, αν...» η καρδιά μου το ζητούσε, ήθελα να κάνω οικογένεια, είχα πειστεί ότι η Ελλάδα αλλάζει, έβρισκα μια δουλειά με ικανοποιητικές αμοιβές και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, ένιωθα ότι εντάσσομαι στο όραμα της επιχείρησης στην οποία θα εργαστώ. Αυτές είναι κάποιες από τις απαντήσεις ανθρώπων που ζουν και εργάζονται στο Λονδίνο και συμμετείχαν στην εκδήλωση που πραγματοποίησε το Υπουργείο Εργασίας για πρώτη φορά σε συνεργασία με 12 μεγάλες επιχειρήσεις, που από την πλευρά τους απαντούν κατηγορηματικά «ναι» στο αντίστοιχο ερώτημα «θα προσλάμβανα κάποιον Έλληνα του εξωτερικού», πολλώ δε μάλλον αν πρόκειται για νέους, με «ισχυρά βιογραφικά», σημαντική καριέρα στο εξωτερικό, επαγγελματική κατάρτιση αλλά και μεγάλη εμπειρία. Άλλωστε, στο Λονδίνο, ήδη διερευνήθηκε το ενδεχόμενο κάλυψης τουλάχιστον 300 κενών θέσεων εργασίας υψηλών δεξιοτήτων από Έλληνες εργαζομένους στο εξωτερικό, στο πλαίσιο λειτουργίας της πλατφόρμας «Rebrain Greece». [...]

Η προσέλκυση των Ελλήνων του εξωτερικού είναι ένα πολυδιάστατο ζήτημα που επηρεάζεται από πολλαπλούς παράγοντες, όπως είναι η δημιουργία ευκαιριών, οι συνθήκες εργασίας, το εργασιακό περιβάλλον σε συνδυασμό με τις ανταγωνιστικές αμοιβές, τα επιπρόσθετα κίνητρα από την πλευρά των επιχειρήσεων (μπόνους, παροχές υγείας, μετοχές), καθώς και την προοπτική της ανέλιξης και της σταδιοδρομίας. Ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζουν τα φορολογικά κίνητρα και το ύψος του μη μισθολογικού κόστους, σε συνδυασμό με τις συνθήκες και την ποιότητα ζωής, τη συμπεριληπτικότητα κ.λπ.

από Σαλούρου Ρ., *Θα επέστρεφα στην Ελλάδα αν*, Η Καθημερινή, 2024

2. Οργανώνετε το κείμενό σας

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Κειμενικό είδος: Ηλεκτρονικό μήνυμα

Αποστολέας:.....

Παραλήπτης:

Στόχος:

ΘΥΜΑΜΑΙ ΝΑ ΓΡΑΨΩ

Τι θέλω να πω στον συγγενή;.....

.....

Ποιες πληροφορίες του άρθρου θα αξιοποιήσω;

.....

Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

- Χρησιμοποιήσατε το κατάλληλο ύφος; Ο λόγος σας είχε ακρίβεια;
- Μπορείτε να απαλείψετε κάτι ως περιττό ή να προσθέσετε κάτι ως απαραίτητο;
- Χρειάζεται κάποια αλλαγή στη δομή του κειμένου σας;

Ε4 Η τάξη σας ετοιμάζει αφιέρωμα στα επαγγέλματα της θάλασσας για μια ημερίδα Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Καθένας παρουσιάζει ένα επάγγελμα σε ένα πολυτροπικό (έντυπο ή ψηφιακό) κείμενο 100-150 λέξεων (αφίσα, ψηφιακό πίνακα). Επιλέγετε να παρουσιάσετε το επάγγελμα του ψαρά στη σύγχρονη εποχή.

▶ Πριν γράψετε

Αξιοποιείτε πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο, στο οποίο ο καπετάν Γιαννούλης, επαγγελματίας ψαράς, περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται το ψάρεμα με γρι-γρι.

Το γρι-γρι «Άγιος Γεώργιος» (φωτογραφία από το αρχείο του καπετάνιου)

Πώς ψαρεύουμε αφρόψαρα με γρι-γρι

Βγαίνουμε για ψάρεμα με καΐκι, ένα παραδοσιακό ελληνικό τρεχαντήρι. Φέρει το αλιευτικό εργαλείο γρι γρι με όλον τον απαραίτητο μηχανολογικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Το γρι-γρι αξιοποιεί την τάση των ψαριών να έλκονται από το φως.

Ξεκινάμε απογευματινή ώρα από το λιμάνι, για να φτάσουμε μόλις νυχτώσει στο σημείο όπου πιστεύουμε ότι είναι πέρασμα ψαριών. Παρακολουθούμε στις οδόνες των ηχοβολιστικών που βρίσκονται στη γέφυρα του σκάφους και, όταν δούμε τα επιθυμητά σημάδια ψαριών, ποντίζουμε τις σχεδίες με τις λάμπες. Καθώς περνάει η ώρα, ελέγχουμε στις οδόνες την ποσότητα των ψαριών που μαζεύεται κάτω από το φως και, αν κριθεί ικανοποιητική, ξεκινάει το καλάρισμα.

Διαγράφεται ένας κύκλος με το δίχτυ γύρω από τη σχεδία με τις λάμπες. Στο πάνω μέρος του δικτυού υπάρχουν μικροί πλωτήρες που το κρατάνε στην επιφάνεια και στο κάτω μέρος βαρίδια, για να βυθίζεται όσο χρειάζεται. Κλείνουμε το κάτω μέρος του δικτυού με κρίκους που μέσα τους περνάει συρματόσκοινο. Στη συνέχεια τραβάμε από τη μία πλευρά το δίχτυ στο σκάφος με το βαρούλκο φτάνοντας ως την άλλη άκρη του, όπου έχει δημιουργηθεί ένας σάκος με τα ψάρια που καταφέραμε να εγκλωβίσουμε.

Κατόπιν, ανεβάζουμε το αλιεύμα στο σκάφος με απόχες, τις οποίες σηκώνει ανυψωτικό μηχάνημα. Τα ψάρια αρχικά ρίχνονται σε δεξαμενές με πάγο και νερό για τη σωστή συντήρησή τους. Μετά τη διαλογή τοποθετούνται σε ισοθερμικά κιβώτια με πάγο που καταλήγουν στις ιχθυόσκαλες, εκεί απ' όπου διοχετεύονται για λιανική πώληση.

από Λουκατάρης Γ., Κυβερνήτης αλιευτικών σκαφών, Πανελλήνια Ένωση Αλιέων γρι-γρι
προσωπικό αρχείο, 2024

1. Ταξινομείτε τις πληροφορίες που σας δίνει το κείμενο:
 - Ελέγχετε αν γνωρίζετε όλες τις λέξεις του κειμένου, ιδίως όσες αποτελούν ειδικό λεξιλόγιο για το επάγγελμα του ψαρά. Για όσες δεν γνωρίζετε να διερευνήσετε τη σημασία τους.
 - Μελετάτε και καταγράφετε τα στάδια του ψαρέματος που περιγράφει.
2. Σημειώνετε πιθανές απορίες και αναζητάτε περαιτέρω πληροφορίες:
 - Σχετικά με τη διαδικασία που περιγράφεται.
 - Σχετικά με τα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος.
 - Σχετικά με τις προοπτικές και την εξέλιξή του.
3. Ετοιμάζετε το κείμενό σας:
 - Τι είδους ρηματικό πρόσωπο θα χρησιμοποιήσετε;
 - Πώς θα διαμορφώσετε τις πληροφορίες του Κειμένου Ε4, ώστε το δικό σας να αφορά γενικότερα το επάγγελμα του ψαρά;
4. Βρίσκετε οπτικό υλικό που θα συνοδεύει το πολυτροπικό κείμενό σας.

Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

- Το κείμενό σας είναι κατάλληλο για το αφιέρωμα στα επαγγέλματα της θάλασσας;

E5

Αναζητώντας πληροφορίες για τα επαγγέλματα του μέλλοντος διαβάσετε ένα άρθρο που περιλαμβάνει και το επάγγελμα του υπολογιστικού γλωσσολόγου. Αποφασίζετε να μοιραστείτε την πληροφορία αυτή σε ιστολόγιο σχετικό με την επαγγελματική συμβουλευτική. Αφού παρουσιάσετε με συντομία το επάγγελμα (σε κείμενο 100-150 λέξεων), μοιράζεστε τις σκέψεις σας για το αν θα το ακολουθούσατε.

Πριν γράψετε

Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα από ένα σχετικό άρθρο εφημερίδας:

«Τι θέλεις να γίνεις, παιδί μου, όταν μεγαλώσεις;» Το ερώτημα τέθηκε, τίθεται και θα τίθεται. Ας μην παραξενευτούμε, όμως, αν η απάντηση που θα λαμβάνουμε στο εγγύς μέλλον πάψει να μας είναι οικεία. Δικηγόρος, γιατρός, μηχανικός, εκπαιδευτικός. Δίπλα στις «κλασικές επιλογές» αρχίζουν να προστίθενται επαγγέλματα παντελώς άγνωστα στους περισσότερους. Σίγουρα, δεν περιμένεις να ακούσεις τη φράση: «Όταν μεγαλώσω, θέλω να γίνω artificial intelligence specialist» ή «υπολογιστικός γλωσσολόγος».

Και όμως, ο κόσμος αλλάζει και μαζί με αυτόν αλλάζει και η αγορά εργασίας. Ο υπολογιστικός γλωσσολόγος (computational linguist), για παράδειγμα, είναι αυτός που πληρώνεται για να λειτουργεί το έξυπνο πληκτρολόγιο στο κινητό μας ή για να υπακούν οι ηλεκτρονικές μας συσκευές στις φωνητικές μας εντολές. Οι έρευνες στις ΗΠΑ δείχνουν ότι μέχρι το 2030 η ζήτηση για το συγκεκριμένο επάγγελμα θα είναι κατά τουλάχιστον 19% μεγαλύτερη συγκριτικά με τις υπόλοιπες ειδικότητες, κάτι που σημαίνει και καλύτερες μισθολογικές προοπτικές.

Και ας μη βιαστούμε να συμπεράνουμε ότι «αυτά συμβαίνουν στο εξωτερικό». Ειδικά στα τεχνολογικά επαγγέλματα, τα σύνορα πέφτουν πιο εύκολα. Όσο για το ερώτημα «μα μπορώ να γίνω υπολογιστικός γλωσσολόγος –ή οποιοδήποτε άλλο από τα επαγγέλματα με μέλλον– σπουδάζοντας στην Ελλάδα;», η απάντηση είναι καταφατική. Απόφοιτοι τμημάτων πληροφορικής ή ακόμη και φιλολογικών σχολών ήταν και αυτοί που ασχολήθηκαν με τον σχεδιασμό του δημοφιλούς Google Translate.

από Τσίρος Θ., *Τι δουλειές θα κάνουμε το 2030;*, εφημερίδα Η Καθημερινή, 2023

1. Να αναζητήσετε σχολές Πανεπιστημίων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, όπου διδάσκεται, σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο, η υπολογιστική γλωσσολογία (computational linguistics) και να διαβάσετε την περιγραφή και το περιεχόμενο των σχετικών μαθημάτων.

Αφού γράψετε

1. Συγκρίνετε τα γραπτά σας στην τάξη σε δυάδες:
 - Μοιάζουν ή διαφέρουν οι απόψεις σας;
 - Έχετε διατυπώσει δομικά με τον ίδιο τρόπο τις απόψεις σας (θέση, περιγραφόμενο επάγγελμα, γενικά και ειδικά χαρακτηριστικά του, υποστηρικτικό υλικό);
2. Καθώς πρόκειται για ανάρτηση σε ιστολόγιο, συγκρίνετε:
 - τη συντομία και την πυκνότητα του κειμένου σας
 - την οικειότητα στο ύφος του κειμένου
 - τον προσωπικό και βιωματικό χαρακτήρα του λόγου σας
 - την ευπρέπεια του λεξιλογίου σας
 - την αποφυγή εκφράσεων μίσους, προσβολών, ειρωνικής χροιάς.

Ε6

Σε μια διαδικτυακή συζήτηση (forum) τίθεται το ερώτημα «Αξίζει να γίνει κάποιος πολεμικός ανταποκριτής για να ζήσει;» και παρατίθεται το παρακάτω κείμενο. Συμμετέχετε στη συζήτηση διατυπώνοντας τη θέση σας σε 50-100 λέξεις.

Πριν γράψετε

Διαβάστε το παρακάτω κείμενο του Γιώργου Αυγερόπουλου:

Έκανα το πρώτο ταξίδι στο εξωτερικό όταν ήμουν 21 ετών. Έβγαλα διαβατήριο για πρώτη φορά, και μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα βρέθηκα στο αεροδρόμιο κουβαλώντας δύο σακβουαγιάς. Το ένα περιείχε τα ρούχα και τα προσωπικά μου αντικείμενα και το δεύτερο ένα αλεξίσφαιρο.

Είχα πει ψέματα στους δικούς μου ότι δήθεν πήγαινα σε ένα ιατρικό συνέδριο στο Βελιγράδι. Στην πραγματικότητα κατευθυνόμουν προς το αποκλεισμένο Σεράγεβο για να καλύψω τον πόλεμο τον εμφύλιο της Βοσνίας τον Αύγουστο του 1992.

Κατάφερα να μπω στην πόλη μετά από μία Οδύσσεια που κράτησε περίπου μία εβδομάδα. Ήμουν μόνος, άπειρος, και φοβόμουν πολύ. Ωστόσο το νεαρό της ηλικίας μου με εφοδίαζε με άγνοια κινδύνου και με την ψευδαισθήση που έχουμε στα χρόνια της νιότης μας ότι δε μας αγγίζει τίποτα, γιατί είμαστε ανίκητοι και έχουμε όλη τη ζωή μπροστά μας.

Στο Σεράγεβο πέρασα αρκετές εβδομάδες τρόμου και ατέλειωτου θανατικού. Έμαθα πώς να προσέχω και να είμαι σε επιφυλακή για ελεύθερους σκοπευτές, πώς να προστατεύομαι, όταν βρισκόμουν στο δωμάτιο του ξενοδοχείου, πώς να πηγαίνω από κοντέινερ σε κοντέινερ που είχαν στηθεί στην πόλη για τους ελάχιστους διαβάτες, καθώς και να ξεχωρίζω τα λαμόγια από τους καλούς ανθρώπους.

Αλλά το σημαντικότερο ήταν ότι, βιώνοντας την αγριότητα του πολέμου, μπόρεσα να εκτιμήσω στο έπακρο το αγαθό της ειρήνης. Το τι σημαίνει να μπορείς να πεις ένα καφέ μια ηλιόλουστη μέρα χωρίς να κινδυνεύεις ή να κοιμάσαι στο κρεβάτι σου χωρίς τους τρομακτικούς ήχους των εκρήξεων. Μπορεί να ακούγεται σε κάποιους απλό, σχεδόν παιδαριώδες, αλλά σε πολλές περιοχές του κόσμου είναι το ζητούμενο.

από Αυγερόπουλος Γ., ανάρτηση της ομιλίας του από το Γενικό Λύκειο Μεθώνης, 2024

1. Μελετάτε το ερώτημα που έχει τεθεί για συζήτηση και εντοπίζετε τα σημεία στα οποία θα βασιστεί η απάντησή σας:

Ανάλυση ερωτήματος

Αξίζει [τι περιεχόμενο δίνω στο ρήμα;]

πολεμικός ανταποκριτής [ποια χαρακτηριστικά έχει το επάγγελμα, σύμφωνα με το κείμενο;]

για να ζήσει κάποιος [τι περιεχόμενο δίνω στο ρήμα ζω;]

2. Σημειώνετε τα σχόλια και τις εντυπώσεις από το κείμενο που παρατίθεται, καθώς και από άλλες πηγές που εντοπίσατε στο διαδίκτυο ή σε εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης.

Αφού γράψετε

1. Διαβάζετε το γραπτό σας στην ολομέλεια και ακούτε τις τοποθετήσεις των συμμαθητών σας.
2. Τους δίνετε την κατάλληλη ανατροφοδότηση, λαμβάνοντας υπόψη σας τα γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματολογικού κειμένου.

E7

Ετοιμάζετε αφιέρωμα στους Έλληνες επιστήμονες που έχουν διακριθεί στο παγκόσμιο επιστημονικό στερέωμα, δημιουργώντας ένα μικρό θεατρικό δρώμενο στο οποίο αυτοβιογραφούνται. Έχετε αναλάβει να υποδυθείτε τον Έλληνα αστροφυσικό Σταμάτη Κριμιζή. Γράφετε και παρουσιάζετε σε έναν θεατρικό μονόλογο 200 λέξεων μια σύντομη αυτοβιογραφία του.

Πριν γράψετε

Αξιοποιείτε τα παρακάτω απόσπασματα από αφιερώματα στον Σταμάτη Κριμιζή και υπογραμμίζετε όσες πληροφορίες θεωρείτε απαραίτητες, για να συνδέσετε μια ενδιαφέρουσα αυτοβιογραφία.

Ο Σταμάτης Κριμιζής γεννήθηκε στο Βροντάδο της Χίου. Εκεί τελείωσε Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Γιος Έλληνα μετανάστη που πηγαينوερχόταν στην Αμερική, μετά τον θάνατο του πατέρα του πήγε στην Αμερική όπου και σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, απ' όπου έλαβε το πτυχίο της φυσικής το 1961 και στο Πανεπιστήμιο της Αϊόβα, όπου υπό την καθοδήγηση του J. A. VanAllen, που ανακάλυψε τις ραδιενεργούς ζώνες Βαν Άλεν γύρω από τη Γη, απέκτησε μάστερ και διδακτορικό στη φυσική το 1963 και 1965 αντίστοιχα.

Η διδακτορική διατριβή του δρος Κριμιζή ήταν η πρώτη μελέτη που ερμήνευσε τη διαπλανητική διάδοση των πρωτονίων μέσα από μια διαδικασία διάχυσης και έγινε γνωστή σαν «το μοντέλο Κριμιζή». Αμέσως μετά την απόκτηση του διδακτορικού του διπλώματος, ο δρ. Κριμιζής προσελήφθη ως επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Φυσικής και Αστρονομίας του Πανεπιστημίου της Αϊόβα, όπου δίδαξε για τρία χρόνια. Από το 1972 προήχθη στη βαθμίδα του ισότιμου καθηγητή στο Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Φυσικής του Πανεπιστημίου Τζονς Χόπκινς.

Ως μεταπτυχιακός ακόμα φοιτητής στο Πανεπιστήμιο της Αϊόβα, ο δρ. Κριμιζής εξελέγη από τη NASA ως συνεργευνητής του Van Allen για το πείραμα του Πανεπιστημίου που εστάλη με το διαστημόπλοιο Mariner 4, που ήταν η πρώτη τότε αποστολή στον Άρη. Ο ίδιος επινόησε, σχεδίασε και κατασκεύασε τον πρώτο μετρητή στερεάς κατάστασης που εστάλη ποτέ στο διάστημα.

Η επιστημονική προσφορά του δρα Κριμιζή έχει αναγνωριστεί από πολλούς επιστημονικούς οργανισμούς. Προς τιμή του το 1999 η Διεθνής Αστρονομική Ένωση ονόμασε με το όνομά του τον αστεροειδή 8323 Κριμιζής (προσωρινή ονομασία 1979 UH).

από Κριμιζής Στ., *Ο Σταμάτης Κριμιζής αυτοβιογραφείται*, e-thessalia, 2020

«Έχουμε μάθει πολλά πράγματα»

Για το δικό του προσωπικό «ταξίδι» από το Βροντάδο της Χίου ως το να κατακτήσει το διάστημα ο μεγάλος Έλληνας επιστήμονας σημείωσε: «Πολλές φορές είναι θέμα συγκυρίας και τύχης. Τον καιρό που ήμουν εγώ στο Γυμνάσιο και το Λύκειο δεν υπήρχαν δορυφόροι. Ο πρώτος δορυφόρος εκτοξεύτηκε, όταν ήμουν πρωτοετής στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα και ήταν το καταπληκτικό φαινόμενο της εποχής, γιατί για πρώτη φορά ο άνθρωπος ανέβηκε από το ύψος που πετάει το αεροπλάνο σε 900 χιλιόμετρα με την εκτόξευση του Σπούτνικ. Και τώρα όχι μόνο έχουμε εξερευνήσει όλους τους πλανήτες, αλλά έχουμε πάει πέρα από το σύνορο με τον Γαλαξία και συνεχίζουμε τώρα σε ένα χώρο ο οποίος είναι αχαρτογράφητα νερά. Μάθαμε πολλά πράγματα». Το δικό του προσωπικό έναυσμα ανέφερε πως ήταν ο πατέρας του. Αυτός «ήταν μετανάστης στην Αμερική και πηγαίνοερχόταν στη Χίο και, όταν ήρθε την τελευταία φορά, μου είπε ότι έχει λίγα λεφτά στην τράπεζα για να πάω στην Αμερική για να σπουδάσω, λέγοντάς μου μάλιστα πως “η Αμερική σήμερα είναι η Αθήνα της αρχαιότητας. Είναι η πηγή που υπάρχει η γνώση και η Δημοκρατία”. Ήμουν 15 ετών τότε».

από Κριμιζής Στ., *Αν δεν φροντίσουμε τη Γη, δεν υπάρχει Κιβωτός για να μας σώσει*.

Βλέπουμε ήδη τις επιπτώσεις, janus.gr, 2023

1. Οργανώνετε τις πληροφορίες σας σχετικά α) με τη ζωή και β) με το έργο του Σταμάτη Κριμιζή.
2. Επιλέγετε το κατάλληλο ρηματικό πρόσωπο, καθώς και τον χρόνο των ρημάτων σας, ώστε να είναι ζωντανός ο λόγος της αυτοπαρουσίασής σας ως Κριμιζή. Είστε έτοιμοι να γράψετε την αυτοβιογραφία σας!

Αφού γράψετε

1. Ελέγχετε αν το κείμενό σας είναι ελκυστικό για το κοινό. Αποδίδει τις πιο σημαντικές στιγμές της ζωής και του έργου του Κριμιζή;
2. Σκηνοθετείτε τον εαυτό σας (επιτονισμός, ρυθμός ομιλίας, κινήσεις) και μαθαίνετε το κείμενό σας απέξω, ώστε να υποδουδέτε τον επιστήμονα στο αφιέρωμα στην τάξη σας.

*Μαστιχοπαραγωγή
της Χίου*

Πρόταση για μηνιαία δράση

Σήμερα οι ψηφιακές τεχνολογίες, που αναπτύσσονται ραγδαία, μεταβάλλουν το επαγγελματικό τοπίο: οι σημερινοί νέοι είναι απαραίτητο να είναι υποψιασμένοι για τα επαγγέλματα που είναι πιθανό να «γεννηθούν» στο άμεσο μέλλον και για αυτά που πρόκειται να χαθούν. Το σχολείο σου, ακολουθώντας την πρακτική πολλών άλλων σχολείων της επικράτειας, διοργανώνει μία ημερίδα για τους μαθητές και τους γονείς τους με θέμα: Το επαγγελματικό τοπίο του μέλλοντος.

Η τάξη σας συμμετέχει στην ημερίδα και έχει αναλάβει τη θεματική: Τα πλέον υποσχόμενα επαγγέλματα των επόμενων δεκαετιών και τα επαγγέλματα υπό εξαφάνιση. Χωρίζεστε σε τέσσερις ομάδες:

- Η πρώτη ομάδα θα ετοιμάσει μία δεκάλεπτη εισήγηση (εξηγητικό κείμενο) όπου σε ppt θα παρουσιάσει τους λόγους για τους οποίους το επαγγελματικό τοπίο των επόμενων δεκαετιών είναι ρευστό και μεταβαλλόμενο,
- Η δεύτερη ομάδα θα παρουσιάσει ένα πληροφοριόγραμμα/infographic για τα θεωρούμενα ως περιζήτητα επαγγέλματα του μέλλοντος (περιγραφικό πολυτροπικό κείμενο),
- Η τρίτη ομάδα θα κατασκευάσει ένα πόστερ με τα επαγγέλματα που κινδυνεύουν, μαζί με κάποιες προβλέψεις για το χρονικό διάστημα στο οποίο έχουν πιθανότητα να επιζήσουν (εξηγητικό κείμενο) και
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες της τέταρτης ομάδας θα παρουσιαστούν ως ειδικοί του επαγγελματικού προσανατολισμού και θα προσπαθήσουν να αναδείξουν και να πείσουν για την αξία της δια βίου επαγγελματικής συμβουλευτικής (επιχειρηματολογικό κείμενο).

Προετοιμασία των ομάδων

Οι μαθητές και οι μαθήτριες κάθε ομάδας θα αναζητήσουν στο διαδίκτυο και στις εφαρμογές της τεχνικής νοημοσύνης κείμενα σχετικά με τη θεματική τους, τα οποία θα επεξεργαστούν ώστε να συλλέξουν τις απαραίτητες πληροφορίες για το έργο τους. Τους ρόλους των μελών κάθε ομάδας (ομιλητές-παραστάτες, συγγραφείς κειμένων, συλλέκτες και διαχειριστές υλικού) θα αποφασίσουν από κοινού τα μέλη κάθε ομάδας. Αν το επιθυμούν, οι ομάδες μπορούν να αξιοποιήσουν και τα ακόλουθα κείμενα.

Αλλάζω επάγγελμα, το δικό μου δεν υπάρχει πια!

Ο διεθνής Τύπος προβλέπει ήδη ότι ο αυτοματισμός και μόνον θα προκαλέσει την απώλεια 800 εκατομμυρίων, ενδεχομένως και δυο δισεκατομμυρίων θέσεων εργασίας εντός της προσεχούς δεκαετίας.

Τα αυτόνομα οχήματα θα κάνουν οδηγούς να χάσουν τη δουλειά τους. Μαζί τους θα πρέπει να ανησυχούν και οι ντελιβεράδες, οι φορτηγατζήδες, όσοι συνδέουν τον βιοπορισμό με το τιμόνι. Οι υπάλληλοι κούριερ κι όσοι μεταφέρουν δέματα: ο χρησμός θέλει τα drones να γεμίζουν τους ουρανούς του κόσμου. Ούτε πιλότοι κι ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας θα γλιτώσουν, λένε. Ο κόσμος των τραπεζών θα εξωθηθεί σε ισχυρή απομείωση του προσωπικού του. Η φυσική παρουσία στα γκισέ εκλαμβάνεται ήδη ως ιδιορρυθμία της τρίτης ηλικίας. Η πιθανότητα για απώλεια τραπεζικών θέσεων μόνο στις ΗΠΑ και στη Βρετανία υπολογίζεται κοντά στα 2 εκατομμύρια.

Τρέμετε λογιστές! Οι εφαρμογές που εξειδικεύονται στα φορολογικά αυξάνονται και πληθύνονται. μηχανήματα, τα κιόσκια στα οποία μπορεί κανείς να αυτοεξυπηρετηθεί πληρώνοντας τον λογαριασμό της πρoμάτειας του.

Υπηρεσίες διαδικτυακές και αντίστοιχες πλατφόρμες δείχνουν την έξοδο σε τουριστικούς πράκτορες. Ρομπότ βγάζουν τη γλώσσα σε υπαλλήλους ταχυφαγείων. Η Amazon θέτει σε κίνδυνο εργαζόμενους στον κόσμο των βιβλίων. Η Google κάνει –λέει– τις καρέκλες μεταφραστών και διερμηνέων, ακόμη και τραγουδοποιών να τρίζουν –δεν το χωράει ο νους του ανθρώπου. Τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται. Τηλεπωλήσεις, επίσης, τέλος. Η Αμερική έχει μπροστά της πραγματικό δράνηο: η χώρα που μετράει 9.000 εταιρείες τηλεμάρκετινγκ, οι οποίες και δίνουν ψωμί σε μισό εκατομμύριο ανθρώπους, εμφανίζει συντριπτική πιθανότητα της τάξης του 99%, να τους πει οριστικό αντίο ως

το 2030. Τα διαδικτυακά σχολεία θέτουν σε αμφιβολία τη σημερινή εκπαιδευτική διαδικασία και το επάγγελμα–λειτουργήματα του δασκάλου. Ηχεί δυστοπικό το ενδεχόμενο της αντικατάστασης της παραδοσιακής προσέγγισης και του μαθήματος στην τάξη με εφαρμογές τύπου iTunes U. Κι αυτό που πονάει πιο πολύ: τέλος οι δημοσιογράφοι–ρεπόρτερ στις εφημερίδες.

από Κόλλια Ε. δημοσιογραφική ιστοσελίδα Protagon.gr, 2021

Δια βίου προσανατολισμός και συμβουλευτική σταδιοδρομίας στον δημόσιο τομέα: μια νέα πρόκληση για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης

Οι ραγδαίες αλλαγές στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών και οι συχνές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε διάφορους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης θέτουν στο επίκεντρο την αναγκαιότητα του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας. Η προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού, η ευελιξία και η κινητικότητα του για να καλύψει ανάγκες που προκύπτουν από τα νέα δεδομένα απαιτούν συνεχή και εξατομικευμένη πληροφόρηση, ενημέρωση και συμβουλευτική στήριξη, ώστε να γεφυρώνονται αποτελεσματικά οι απαιτήσεις των Δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών με το κατάλληλο και εκπαιδευμένο δυναμικό και οι εργαζόμενοι να επιλέγουν δέσεις εργασίας που ανταποκρίνονται στο επαγγελματικό τους προφίλ και στις επαγγελματικές και προσωπικές προσδοκίες τους.

από Γεμελιάρη Μ. και Τσολακίδου Σ., e-Περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας, 2016

Υλοποίηση και αυτοαξιολόγηση των αποστολών κάθε ομάδας

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της κάθε ομάδας, αφού επεξεργαστούν το πληροφοριακό υλικό που συνέλεξαν, συνδέτουν τα κείμενα που έχουν αναλάβει να δημιουργήσουν. Στη συνέχεια, μελετούν και αξιολογούν τα κείμενά τους ως προς την ποσότητα των πληροφοριών που περιέχουν (σε σχέση πάντα με το κοινό των μαθητών και των γονέων που θα τους ακούσουν), την εκφραστική ακρίβεια και ποικιλία, όπως και τη δομική καταλληλότητα. Όπου απαιτείται προφορική εισήγηση, κρίνεται χρήσιμο να κάνουν οι ομάδες κάποιες δοκιμές, ώστε να ελεγχθεί η ευχέρεια λόγου, η προσαρμογή του προσχεδιασμένου μονολόγου στο ακροατήριο, η κατάλληλη αξιοποίηση χειρονομιών και μορφασμών, ο ρυθμός και ο επιτονισμός των ομιλητών, η αποτελεσματικότητα της εξήγησης (πληρότητα αιτιολόγησης και παρουσίασης αποτελεσμάτων) και η πειστικότητα της επιχειρηματολογίας (ευστοχία και αξιοπιστία των τεκμηρίων και των πληροφοριών στήριξης κάθε ισχυρισμού).

Παρουσίαση της δράσης

Στη συνέχεια, οι ομάδες παρουσιάζουν τα προϊόντα της εργασίας τους στο πλαίσιο της δράσης που υλοποιούν.

Αξιολόγηση της δράσης από μαθητές και εκπαιδευτικό

Μετά την ολοκλήρωση της δράσης, τα μέλη των ομάδων από κοινού με τον/τη φιλόλόγο τους αξιολογούν τους εαυτούς τους και τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριες βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων.

➤ Ως μαθητές ρωτάτε «Πώς οργανώνονται οι ιδέες και οι πληροφορίες στα κείμενα που γράφουμε;». Για να το κατανοήσετε ακολουθήστε τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1ο: Διαβάστε το παρακάτω κείμενο:

Ανθρωπιστικές σπουδές «παρέα» με την ΑΙ

Το πρώτο πρόγραμμα στο ελληνικό πανεπιστήμιο που συνδυάζει την τεχνητή νοημοσύνη με τις ανθρωπιστικές επιστήμες είναι γεγονός. Σε μια εποχή που η ζήτηση των 18χρονων για τα τμήματα ανθρωπιστικών επιστημών στην Ελλάδα μειώνεται, το Πανεπιστήμιο Κρήτης πρωτοπορεί οργανώνοντας, στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Τάλως», πρόγραμμα σύντομης διάρκειας στις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες, δίνοντας τη δυνατότητα σε όλους τους φοιτητές του ιδρύματος, ανεξαρτήτως τμήματος και σχολής, να αποκτήσουν ψηφιακές γνώσεις και δεξιότητες και να λάβουν σχετικό δίπλωμα.

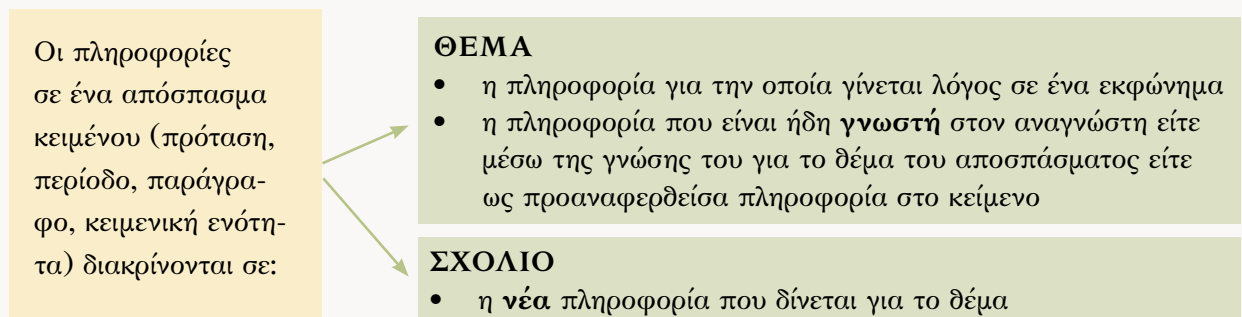
«Το πρόγραμμα έχει στόχο να προωθήσει την αλληλεπίδραση των ψηφιακών τεχνολογιών και των ανθρωπιστικών επιστημών. Προσφέρει συνδυαστικές γνώσεις και δεξιότητες από δύο πεδία (ανθρωπιστικών–κοινωνικών σπουδών και πληροφορικής). Στοχεύει, από τη μια πλευρά, να ενισχύσει τις ψηφιακές δεξιότητες των φοιτητών των σχολών ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών και, από την άλλη, να εισαγάγει τους φοιτητές των θετικών και τεχνολογικών επιστημών σε μεθόδους και εργαλεία των ανθρωπιστικών επιστημών. Βασικό άξονα του προγράμματος αποτελεί, επίσης, η ευαισθητοποίηση σε θέματα ηθικής της τεχνολογίας», λέει η κ. Ταμιωλάκη, συντονίστρια του προγράμματος, το οποίο είναι διετές. Μάλιστα, το πρόγραμμα απονέμει δύο τίτλους-διπλώματα: τον πρώτο για όσους έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία το πρώτο έτος (παρακολουθώντας τα μαθήματα έχουν συμπληρώσει 30 πιστωτικές μονάδες) και τον δεύτερο για όσους έχουν ολοκληρώσει και τα δύο έτη (με μαθήματα που αντιστοιχούν σε 60 πιστωτικές μονάδες).

από Λακασάς Απ., *Ανθρωπιστικές σπουδές «παρέα» με το ΑΙ*, Η Καθημερινή, 2024

Βήμα 2ο: Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Για ποια δράση γίνεται λόγος στην πρώτη παράγραφο του κειμένου;
2. Πώς εκφράζεται γλωσσικά η δράση αυτή στην πρώτη περίοδο της δεύτερης παραγράφου του κειμένου (φράση ή λέξη);
3. Πώς εκφράζεται στις υπόλοιπες περιόδους της ίδιας παραγράφου;
 - επαναλαμβάνεται η ίδια φράση ή λέξη;
 - αντικαθίσταται από αντωνυμία;
 - υπονοείται μέσω των γραμματικών μορφημάτων του ρήματος που δείχνουν πρόσωπο;
4. Ποιες πληροφορίες δίνονται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου για τη δράση που αποτελεί τον θεματικό άξονά της; Να υπογραμμίσετε τις σχετικές φράσεις του κειμένου.

Βήμα 3ο: Κατατάξτε τις προτάσεις στις δύο στήλες του παρακάτω πίνακα, αφού λάβετε υπόψη σας το διάγραμμα που ακολουθεί:

Θέμα (γνωστή πληροφορία)	Σχόλιο (νέα πληροφορία)

Βήμα 4ο: Μελετήστε και επεξεργαστείτε τις φράσεις του πίνακα και του κειμένου

1. Τι είδους (ονοματικές, ρηματικές, επιθετικές, προδικτικές) είναι οι φράσεις στην αριστερή στήλη του πίνακα και τι είδους στη δεξιά;
2. Σε ποια δέση μέσα στην πρόταση (αρχή, μέση, τέλος) εμφανίζεται συνήθως το θέμα και σε ποια το σχόλιο;
3. Να επεξεργαστείτε την τελευταία περίοδο (*Μάλιστα... μονάδες*) του κειμένου, η οποία εμπεριέχει δύο ανεξάρτητες προτάσεις, που είναι συνδεδεμένες παρατακτικά: Ποιο είναι το θέμα της κάθε μίας; Συνδέεται με το θέμα ή με το σχόλιο της προηγούμενης περιόδου;

Βήμα 5ο: Τι λέει ο γλωσσολόγος για το θέμα και το σχόλιο; Δείτε αν καταλήξατε στα ίδια συμπεράσματα.

Υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι για τη **δόμηση των πληροφοριών** που έχει συλλέξει ένας συγγραφέας στο κείμενο που συνδέτει:

- Πολλές διαδοχικές προτάσεις, απλές ή σύνθετες, έχουν το **ίδιο θέμα** και **διαφορετικό σχόλιο**, όταν ο συγγραφέας σκοπεύει να αναφερθεί σε διάφορες διαστάσεις ή χαρακτηριστικά μίας έννοιας (πρώτη παράγραφος).
- Κάθε πρόταση μιας κειμενικής ενότητας έχει ως **θέμα** το **σχόλιο** της προηγούμενης πρότασης και **νέο σχόλιο** το οποίο γίνεται **θέμα** της επόμενης πρότασης: πρόκειται για την οργάνωση των κειμενικών πληροφοριών που διευκολύνει την ανάγνωση και συμβάλει στη διατήρηση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη.
- Κάθε περίοδος μιας κειμενικής ενότητας έχει ως **θέμα** πτυχές ή διαστάσεις του **θέματος ή του σχολίου** της πρώτης πρότασης της ενότητας αυτής, όταν αυτά είναι πολυδιάστατα, και ένα **νέο σχόλιο** για κάθε **νέο θέμα** σε κάθε **πρόταση**: αυτό συμβαίνει, όταν ο συγγραφέας χρησιμοποιεί στην κειμενική ενότητα οργανωτικά σχήματα, όπως η αντίθεση ή η ταξινόμηση εννοιών (δευτερη παράγραφος).

Πάντως, όταν γράφω ένα κείμενο θυμάμαι ότι σε κάθε πρόταση ξεκινώ, συνήθως, από γνωστές πληροφορίες (θέματα) και συνεχίζω με τις νέες (σχόλια): οι δεύτερες είναι η αρχή της εστίασης στο τέλος της πρότασης.

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα 4

Αγκαλιάζω την ποικιλομορφία
Ρατσισμός, μειονότητες, σεξισμός

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Δ1 Σεξιστικά στερεότυπα στον χώρο εργασίας

 Πριν παρακολουθήσετε το βίντεο

1. Να ζωγραφίσετε πρόχειρα στο τετράδιο σας έναν ή περισσότερους ανθρώπους που ασχολούνται επαγγελματικά με τα ακόλουθα:

“

ιατρική, πληροφορική, οροφοκομία, χορό,
οδήγηση, ποδόσφαιρο, νοσηλευτική

”

Να παρουσιάσετε τα σκίτσα σας και να τα σχολιάσετε στην τάξη σας. Ποιες παρατηρήσεις κάνετε ως προς το φύλο των ανθρώπων που ζωγραφίσατε;

Παρακολουθείτε το βίντεο *#Redraw The Balance*

https://www.youtube.com/watch?v=kJPlzPOfq_0

από την καμπάνια *#InspiringTheFuture* του Education and Employers.

Για το βίντεο με τους υποτίτλους επιλέξτε το ΨΜΑ.

*Ξανασχεδιάσε
την ισορροπία*

1. Ποια ήταν η άσκηση που ανακοίνωσε η δασκάλα για εκείνη την ημέρα;
2. Ποια επαγγέλματα ζήτησε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν;
3. Τα παιδιά ζωγράφισαν άντρες ή γυναίκες; Γιατί νομίζετε ότι συνέβη αυτό;
4. Σκεφτείτε τις αγγλικές λέξεις που χρησιμοποίησε η δασκάλα για τα επαγγέλματα *fire fighter, surgeon, fighter pilot*: προσδιορίζουν το φύλο του επαγγελματία; Γιατί; Συμβαίνει, κατά τη γνώμη σας, το ίδιο στα ελληνικά; Γιατί ναι/γιατί όχι;
5. Πώς αντέδρασαν τα παιδιά, όταν μπήκαν οι επαγγελματίες στην τάξη; Γιατί πιστεύετε ότι είχαν αυτήν την αντίδραση;
6. Παρατηρήστε το σλόγκαν του βίντεο “Redraw the balance”/«Ξανασχεδιάσε την ισορροπία»
 - α) Ποια είναι η διπλή σημασία της λέξης «ξανασχεδιάσε»;
 - β) Γιατί χρησιμοποιείται η προστακτική;
 - γ) Τι είδους γλωσσική πράξη επιτελείται;
7. Ποιος νομίζετε ότι είναι ο σκοπός της δραστηριότητας στο βίντεο;

Αφού παρακολουθήσετε το βίντεο

1. Να αφηγηθείτε σε έναν φίλο/μία φίλη σας τη δραστηριότητα στο βίντεο που παρακολουθήσατε, δίνοντας έμφαση στα στοιχεία που σας έκαναν εντύπωση.

Δ2 Γιατί τα κορίτσια εγκαταλείπουν την εκπαίδευση;

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα μίας έρευνας της UNESCO με τίτλο «Ενδυναμώνοντας τις γυναίκες για το καλό της κοινωνίας» (από UNESCO, Empowering women for the Good of Society, Gender-based Resilience Series, 2023).

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Σε ποιον κειμενικό τύπο αναμένετε να ανήκει το κείμενο, με βάση τον τίτλο του;
2. Ποια είναι τα δομικά χαρακτηριστικά που αναμένετε να έχει το κείμενο;
3. Ποια είναι τα γλωσσικά χαρακτηριστικά που αναμένετε να έχει το κείμενο;

Διαβάξτε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

[...] Κατά μέσο όρο, στην περίοδο 2015-2020, 90% των αντρών μεταξύ 15-24 ετών δήλωσαν ότι μπορούν να διαβάζουν και να γράφουν, έναντι 88% των γυναικών των ίδιων ηλικιών. Γενικά, τα δύο τρίτα των χωρών παγκοσμίως είναι πολύ κοντά στο να φτάσουν την ισότητα στο γραμματισμό, ενώ το εναπομείναν ένα τρίτο είναι πολύ μακριά από αυτό το στόχο. Το να μετασχηματίσεις το κοινωνικό μοντέλο σε ένα μοντέλο ισότητας των φύλων απαιτεί καλύτερη κατανόηση των νοοτροπιών και αυτών που τις διαμορφώνουν.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να εγκαταλείψουν το σχολείο απ' ό,τι τ' αγόρια. Οι περισσότεροι από αυτούς τους λόγους σχετίζονται με τους ρόλους των φύλων που καθορίζουν τις ευθύνες, τις ευκαιρίες και τα δικαιώματα των κοριτσιών και των αγοριών. Οι υπάρχουσες μελέτες δείχνουν ότι, ειδικά στις επαρχιακές περιοχές, ως γενικό κανόνα, τόσο τα άτομα όσο και οι κοινωνίες τείνουν να ενθαρρύνουν την εκπαίδευση των αγοριών περισσότερο απ' ό,τι των κοριτσιών, ειδικά σε εποχές οικονομικών περιορισμών. Στις πολύ φτωχές κοινότητες οι γιοι συνήθως κληρονομούν από τους πατεράδες τους, ενώ τα κορίτσια προορίζονται να ακολουθήσουν την οικογένεια των μελλοντικών τους συζύγων. Συνεπώς, η επένδυση στην εκπαίδευση των κοριτσιών θεωρείται πως δεν έχει οικονομικό όφελος. Επιπλέον, η ενδυνάμωση των κοριτσιών μέσα από την εκπαίδευση μπορεί ακόμη και να θεωρηθεί πηγή μηελάδων, εάν η εκπαίδευση βοηθά τα κορίτσια να σκέφτονται από μόνα τους και να τα οδηγεί να επαναστατούν απέναντι στην προκαθορισμένη τους μοίρα ως συζύγων και μητέρων.

Πολύ συχνά, ειδικά σε φτωχές και επαρχιακές κοινότητες, τα παιδιά πρέπει να επιλέξουν μεταξύ των οικογενειακών υποχρεώσεων και του σχολείου. Τα αγόρια καλούνται να δουλέψουν ή να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα, ενώ τα κορίτσια, εκτός από το ότι απασχολούνται στην οικογενειακή επιχείρηση -συνήθως χωρίς μισθό- καλούνται να βοηθήσουν με οικιακές εργασίες και φροντίδα (παιδιών, ηλικιωμένων), τα οποία συνήθως ούτε πληρώνονται ούτε αναγνωρίζονται. Τα καθήκοντα των κοριτσιών είναι συχνά πολύ χρονοβόρα, και αυτό συνεπάγεται χαμηλότερη σχολική επίδοση για τα κορίτσια σε σύγκριση με τα αγόρια, υψηλότερα ποσοστά απουσιών και μεγαλύτερες πιθανότητες σχολικής διαρροής. Αυτές οι πρακτικές ενισχύουν το στερεότυπο ότι δεν αξίζει τον κόπο η επένδυση στην εκπαίδευση των κοριτσιών. Επιπλέον, συντελεί στο να δημιουργεί μία ευάλωτη κοινωνία όπου οι γυναίκες δεν εκτιμώνται και περιορίζονται στις οικιακές εργασίες.

από την ψηφιακή βιβλιοθήκη της Unesco, unesdoc.unesco.org, 2023

1. Ποιο είναι το πρόβλημα που δίγει το Κείμενο Δ2; Σε ποια παράγραφο περιγράφεται;
2. Σε τι εξυπηρετούν τα στατιστικά στοιχεία στην πρώτη παράγραφο του κειμένου;
3. Τι σας έκανε εντύπωση στο κείμενο; Υπογραμμίστε τα αντίστοιχα αποσπάσματα.
4. Να συγκεντρώσετε τις λέξεις και εκφράσεις του κειμένου που σχετίζονται με τη μόρφωση.
5. Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιείται το 6' ενικό πρόσωπο. Σε ποιον απευθύνεται;
6. Να αναζητήσετε στο κείμενο λέξεις και εκφράσεις που δηλώνουν σχέση αιτίας-αποτελέσματος.

7. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με πληροφορίες από το κείμενο.

αιτίες	αποτελέσματα
.....
.....
.....

8. Να αναζητήσετε στο Κείμενο Δ2 δείκτες επιστημικής τροπικότητας. Τι αποδεικνύουν αυτοί για τη στάση του/της συγγραφέως απέναντι σε αυτά που περιγράφονται στο κείμενο;

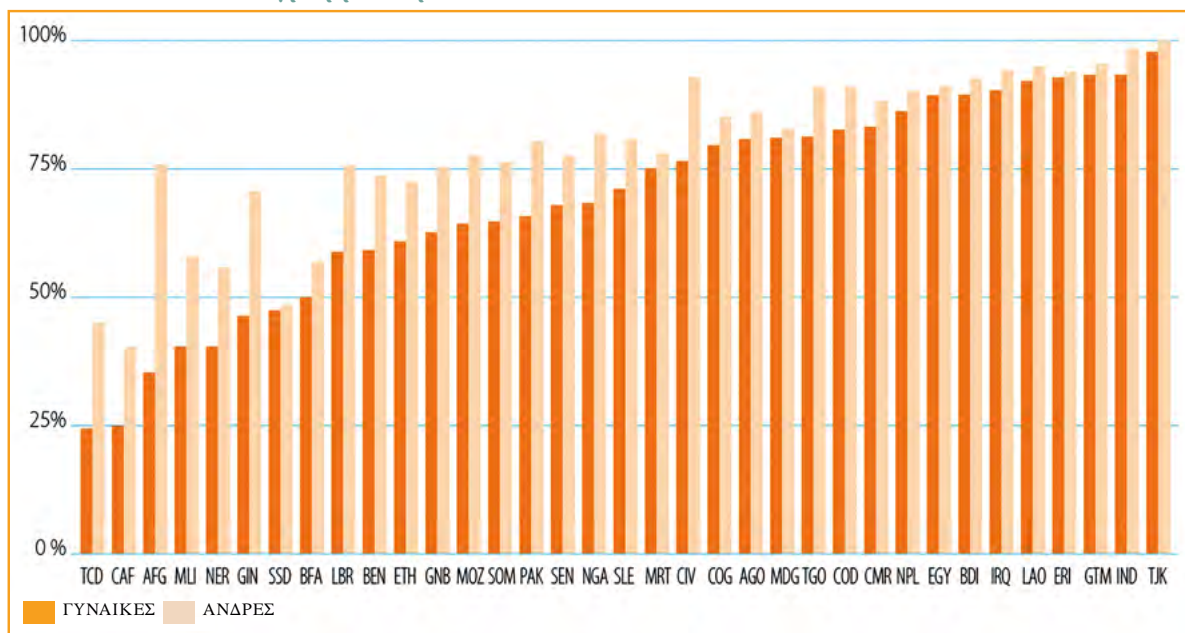
9. Επιλέγεται το σωστό και αιτιολογείται την απάντησή σας με βάση το Κείμενο Δ2:

- Σκοπός του κειμένου είναι (α) να πείσει
 (β) να ενημερώσει.

Αφού διαβάσετε το κείμενο

Ποσοστά νεανικού γραμματισμού

από το Ινστιτούτο Στατιστικής της Unesco. Δεδομένα 2015-2022, unesdoc.unesco.org

Σημείωση: Ποσοστό νεανικού γραμματισμού είναι το ποσοστό των ανθρώπων μεταξύ 15-24 ετών που μπορούν να διαβάσουν, να γράψουν και να κατανοήσουν μία απλή δήλωση για την καθημερινή τους ζωή. Το γράφημα δείχνει τις χώρες που χαρακτηρίζονται από τις υψηλότερες έμφυλες διαφορές (τις κοινωνικές διαφορές με βασική αιτία το φύλο των ανθρώπων).

1. Να συγκρίνετε το γράφημα με τα στοιχεία που δίνονται στο κείμενο και να γράψετε ένα κείμενο 150 λέξεων για το αφιέρωμα της τάξης σας στην Ημέρα της Γυναίκας, στο οποίο θα περιγράψετε σύντομα και θα ερμηνεύσετε τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, εάν υπάρχουν, ως προς τον γραμματισμό. Στο κείμενό σας να συμπεριλάβετε τις λέξεις του Κειμένου Δ2 *γραμματισμός, εναπομείναν, οικιακή, ευάλωτη*.

Δ3 Συμπερίληψη των γυναικών προς όφελος όλων

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα του προλόγου μίας έρευνας της UNESCO με τίτλο «Ενδυναμώνοντας τις γυναίκες για το καλό της κοινωνίας».

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Ποιο νομίζετε ότι είναι το θέμα και ο σκοπός του κειμένου με βάση τον τίτλο του;

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

«Η διαφορετικότητα είναι γεγονός. Η συμπερίληψη είναι δράση», διάβασα κάποτε σε ένα σπίτι στα προάστια της Νέας Υόρκης. Και όντως είναι δράση· πρέπει να είναι δράση. Η οδυνηρή διάκριση που υπέστησαν για αιώνες οι γυναίκες, αλλά και οποιεσδήποτε μορφές διακρίσεων (έμφυλες, φυλετικές, θρησκευτικές) δεν πρόκειται να εξαφανιστούν, απλώς επειδή το ευχόμαστε. Χρειάζεται να δράσουμε. Και χρειάζεται να το κάνουμε σύντομα και από κοινού. Και οι δημόσιες πολιτικές μπορούν να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στο να εξαλειφθούν οι διακρίσεις με βάση το φύλο και, στην πραγματικότητα όλες οι διακρίσεις, μια για πάντα.

Παρά τις πολιτικές για την ισότητα των φύλων σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο, η πρόοδος είναι αργή και ενίοτε με οπισθοχωρήσεις. Αλλά υπάρχουν άλλοι τομείς, όπου η ανισότητα μεταξύ των φύλων εμποδίζει τις γυναίκες να πραγματώσουν όλες τους τις δυνατότητες.

Πώς μπορούμε να περιμένουμε οι γυναίκες να δουλεύουν και να προσδεύουν στις καριέρες τους, εάν αφιερώνουν κατά μέσο όρο τέσσερις ώρες -ή ακόμη και επτά σε ορισμένες χώρες- σε οικιακή εργασία και φροντίδα των μελών της οικογένειας, ενώ οι άντρες μόλις μιάμιση; Πώς μπορούν να γνωρίζουν και να αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους, εάν στο ένα τρίτο των χωρών, τα κορίτσια είναι κατά μέσο όρο 13% λιγότερο ικανά να διαβάσουν, να γράφουν και να κατανοούν απλά κείμενα; Είναι δίκαιο να αμείβονται οι γυναίκες 15% λιγότερο από τους άντρες (το 2021), ενώ κάνουν το ίδιο είδος δουλειάς με τις ίδιες δεξιότητες; Το χάσμα είναι ακόμη μεγαλύτερο, εάν εξετάσουμε τις γυναίκες στα υψηλότερα μισθολογικά κλιμάκια, που το 2021 αμείβονταν 20% λιγότερο από τους άντρες ομολογούς τους και χωρίς θετικές προοπτικές -από το 2006 το χάσμα αμοιβών ανάμεσα στα δύο φύλα έχει μειωθεί παρά μόνο κατά μερικές μονάδες.

Η συμπερίληψη με βάση το φύλο δεν είναι παιχνίδι μηδενικού αδροίσματος¹: η αύξηση των απολαβών μερικών δε συμβαίνει σε βάρος των υπολοίπων. Όλα τα στοιχεία τα οποία συλλέξαμε δείχνουν ότι η συμπερίληψη και η ενδυνάμωση των γυναικών ωφελεί όλους, ώστε ο καθένας να μπορεί να απολαμβάνει καλύτερους όρους διαβίωσης και να ευημερεί σε ανθεκτικές οικονομίες και κοινωνίες.

από την ψηφιακή βιβλιοθήκη της Unesco, unesdoc.unesco.org, 2023

¹ παιχνίδι μηδενικού αδροίσματος: καταστάσεις όπου το κέρδος της μίας πλευράς συνεπάγεται ισοδύναμη ζημία για την άλλη πλευρά

1. Ποιο είναι το θέμα του Κειμένου Δ3;
2. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου;
3. Ποιοι είναι, με βάση το κείμενο, οι τομείς στους οποίους η ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων εμποδίζει την πρόοδο των γυναικών;

4. Και όντως είναι δράση· πρέπει να είναι δράση:
 - α) Να σχολιάσετε τη διαφορετική τροπικότητα που χρησιμοποιείται σε κάθε ημιπερίοδο.
 - β) Ποιος είναι ο στόχος της εναλλαγής αυτής;
 - γ) Οι προτάσεις είναι ελλειπτικές. Ποιος όρος εννοείται;
5. Γιατί χρησιμοποιούνται εισαγωγικά στην πρώτη γραμμή του κειμένου;
6. Στο κείμενο χρησιμοποιούνται ρήματα σε α΄ πληθυντικό πρόσωπο.
 - α) Να εντοπίσετε τα σχετικά χωρία.
 - β) Σε ποιους αναφέρεται το α΄ πληθυντικό κάθε φορά; Πώς εξυπηρετεί τον σκοπό του κειμένου;
7. Σε ποιους απευθύνονται οι ερωτήσεις στην 4η παράγραφο του κειμένου; Ποια είναι η λειτουργία τους στο κείμενο;
8. Γιατί χρησιμοποιούνται τα στατιστικά στοιχεία στην 4η παράγραφο του κειμένου;
9. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο κείμενο.

➤ Αφού διαβάσετε το κείμενο

Να συζητήσετε στην τάξη εάν οι γυναίκες στην Ελλάδα σήμερα αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις με αυτές που αναφέρονται στο κείμενο. Για να υποστηρίξετε την άποψή σας, μπορείτε να αναφερθείτε σε δικά σας βιώματα, να συμβουλευθείτε στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας ή άλλες πηγές από το διαδίκτυο.

Ε. Εξασκούμαστε στην παραγωγή κειμένων, ώστε να επικοινωνούμε αποτελεσματικά

«ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ»
ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΕΣΠΕΡΙΔΑ
ΠΕΜΠΤΗ 21 ΜΑΡΤΙΟΥ - 18:00
2ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Πριν μιλήσετε

Μελετάτε τον τροχό των συναισθημάτων του Plutchnik.

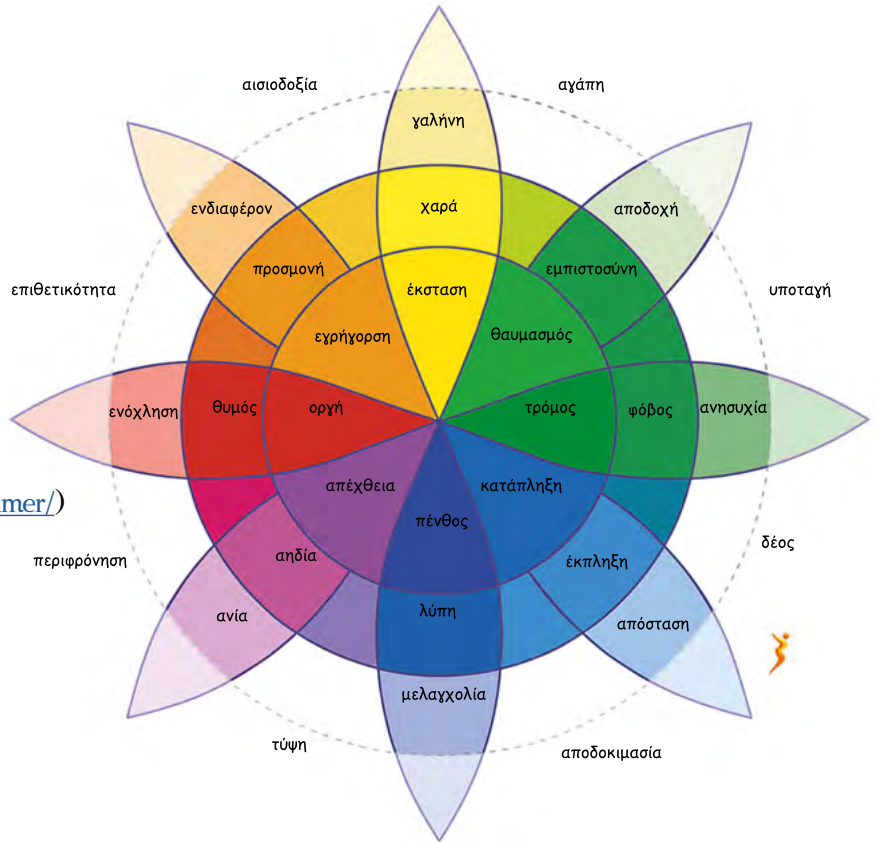
(<https://innobatics.gr/emotions-primer/>)

και καταγράφετε συναισθήματα που θεωρείτε ότι διώνουν οι φορείς και τα δύματα ρατσιστικών αντιλήψεων.

Ε1 Ετοιμάζετε υλικό για την Εκδήλωση της Παγκόσμιας Ημέρας Κατά του Ρατσισμού και θέλετε να τονίσετε την επίδραση των ρατσιστικών αντιλήψεων στα συναισθήματα των ανθρώπων.

Να συζητήσετε σε ομάδες ποια συναισθήματα μπορεί να νιώδουν οι άνθρωποι

- α) όταν είναι φορείς ρατσιστικών αντιλήψεων
- β) όταν είναι θύματα ρατσιστικών αντιλήψεων.

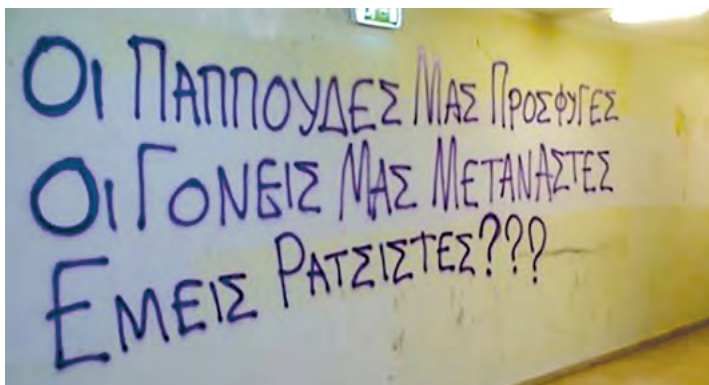
συναισθήματα	επειδή
Ο φορέας ρατσιστικών αντιλήψεων, ο δύτης, αισδάνεται...	
Το θύμα ρατσιστικών αντιλήψεων αισδάνεται...	

➤ Αφού μιλήσετε

1. Καταγράψτε τις απαντήσεις κάθε ομάδας.
2. Αξιοποιείτε τις απαντήσεις και δημιουργείτε μία δική σας έντυπη ή ηλεκτρονική αφίσα για την εκδήλωση.

Ε2 Στον δρόμο για το σχολείο βλέπετε γραμμένο σε έναν τοίχο το σύνθημα στη διπλανή εικόνα. Προβληματίστες και θέλετε να το συζητήσετε

- α) με τους φίλους σας,
 - β) με τον καθηγητή σας.
- Πώς θα μεταφέρετε το μήνυμά του;

➤ Πριν μιλήσετε

Σκέφτεστε:

1. Θα κάνετε κάποια εισαγωγή στο θέμα σας; Αν ναι, θα είναι ίδια για τους συμμαθητές και τον καθηγητή σας;
2. Ποια είναι η δική σας σκέψη για το μήνυμα του συνθήματος;

Μετανάστες στο Ellis Island, Νέα Υόρκη, αρχές 20ου αι.

➤ Αφού μιλήσετε

1. Αναζητάτε περαιτέρω πληροφορίες και βρίσκετε στο διαδίκτυο τον ακόλουθο τίτλο είδησης: «Λευκή γυναίκα εδεάθη με Έλληνα!»
2. Συζητάτε στην τάξη σας: α) τι είναι πιθανόν να έχει συμβεί; β) πού είναι πιθανόν να έχει συμβεί; γ) πότε είναι πιθανόν να έχει συμβεί; Ποιες γλωσσικές επιλογές του τίτλου σας οδηγούν στα συμπεράσματά σας;
3. Διαβάζετε τώρα το κείμενο που ακολουθεί τον τίτλο:

«Λευκή γυναίκα εδεάθη με Έλληνα!»

Σοκαριστικός ο τίτλος του άρθρου εφημερίδας της εποχής, όπως μας μεταφέρει ο Έλληνας ομογενής από το Ντιτρόιτ, κύριος Dan Georgakas. Προκαλεί η άποψη ότι στα τέλη του 19ου και στα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα οι Έλληνες δεν κατατάσσονταν στους «λευκούς»! Θεωρούνταν, όπως προκύπτει απ' τα δημοσιεύματα και τις μαρτυρίες της περιόδου, Ανατολίτες και μη Ευρωπαίοι. Αυτό μη σας λυπεί, διότι την ίδια αντιμετώπιση επιφύλασσαν οι Αμερικάνοι για όλους τους νοτιοευρωπαίους.

Σε πολλές περιοχές επιβάλλονταν οι «κανόνες» που εφήρμοζαν στους αφροαμερικάνους ή αλλιώς τους «νέγρους», όπως επιτιμητικά τους αποκαλούσαν. Στους κινηματογράφους η πλατεία ανήκε στους λευκούς, ενώ ο «γυναικωνίτης» (το πατάρι) στους νέγρους και στους μη λευκούς (Έλληνες, Ιταλούς κ.ο.κ.).

Μα πώς γίνεται; Το δέρμα μας δεν το έβλεπαν; Ο χαρακτηρισμός «λευκός» δεν απευθυνόταν στο δέρμα και το χρώμα του, αλλά στην κοινωνική τάξη-αντίληψη. Οι Βορειοευρωπαίοι, για παράδειγμα, θεωρούνταν λευκοί. Το αστείο είναι φορείς της εν λόγω προκατάληψης ήταν οι εξαμερικανισμένοι Ιρλανδοί [...].

από *Ρατσιστικά στερεότυπα για τους πρώτους Έλληνες μετανάστες*, tvxs.gr, 2020

1. Επιβεβαιώνονται οι υποθέσεις που κάνατε πριν από την ανάγνωση του κειμένου;
2. Να συζητήσετε στην τάξη τα συμπεράσματά σας και να τα καταγράψετε.

Αντιρατσιστική δράση Εμείς και οι άλλοι

Ε3 Με αφορμή τη συμμετοχή της Γιούκι Ναγκασάτο σε ανδρική ομάδα ποδοσφαίρου, να γράψετε ένα σύντομο κείμενο (100-150 λέξεων) σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, για να εκφράσετε την άποψή σας για το ερώτημα: «Να συμμετέχουν ή όχι οι γυναίκες σε ανδρικές ομάδες ποδοσφαίρου;».

από την ιστοσελίδα AlphaNews.Live

Είναι γεγονός: Η πρώτη γυναίκα ποδοσφαιρίστρια σε ανδρική ομάδα

Η Γιούκι Ναγκασάτο γράφει ιστορία με το επίτευγμά της αυτό

Πριν γράψετε

1. Λαμβάνετε υπόψη το μέσο κοινωνικής δικτύωσης, ώστε να κάνετε τις κατάλληλες γλωσσικές επιλογές.
2. Βλέπετε ότι στο πρωτοσέλιδο η Γιούκι Ναγκασάτο αποκαλείται «γυναίκα ποδοσφαιρίστρια». Αναζητάτε και άλλα δημοσιεύματα και εντοπίζετε τον όρο «γυναίκα ποδοσφαιρίστρας». Ποιον θα επιλέξετε να αξιοποιήσετε στο κείμενό σας;
3. Αναζητώντας περαιτέρω πληροφορίες βρίσκετε το παρακάτω απόσπασμα βιβλίου:

Γιούκι Ναγκασάτο

Εξίσου καλή με τους άντρες... ίσως και καλύτερη

Πώς μπορεί μια γυναίκα να παίξει σε ανδρική ομάδα; Εύκολα! Απλώς δηλώνει συμμετοχή, φοράει μπλουζά και σορτσάκι και βγαίνει στο γήπεδο... κι αυτό ακριβώς κάνει η Γιούκι Ναγκασάτο.

Η Γιούκι πέρασε τα παιδικά της χρόνια παίζοντας ποδόσφαιρο με αγόρια, αλλά, όταν έκλεισε τα δώδεκα, γράφτηκε σε μια ομάδα κοριτσιών. Από τότε μέχρι σήμερα έχει κερδίσει το Ιαπωνικό Πρωτάθλημα Γυναικών τέσσερις φορές με την ομάδα Νιπόν TV Μπελέτσα. Το 2010 κατέκτησε το Τσάμπιονς Λιγκ με τη γερμανική ομάδα Τούρμπινε Πότσνταμ, ενώ το 2011 το Παγκόσμιο Κύπελλο με την Ιαπωνία. Έχει επίσης αγωνιστεί στην Αμερική, στην Αυστραλία και για λίγο καιρό στην Αγγλία με την Τσέλσι. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι μια απίστευτη αθλήτρια.

Όμως τον Σεπτέμβριο του 2020 προχώρησε σε μια κίνηση που έκανε τον κόσμο ολόκληρο να την προσέξει. Η Γιούκι ήταν μέλος των Σικάγο Ρεντ Σταρς στο Γυναικείο Πρωτάθλημα των ΗΠΑ εκείνη την περίοδο, αλλά λόγω της πανδημίας του Covid-19 η ποδοσφαιρική σεζόν διακόπηκε. Η Γιούκι δεν

ήθελε να σταματήσει να παίζει ποδόσφαιρο. Έτσι, όταν της δόθηκε η ευκαιρία να πάει δανεική στην ιαπωνική Χαγιαμπούσα Ιέβεν, στην ιδιαίτερη πατρίδα της, την πόλη Ατσούγκι, δεν το σκέφτηκε λεπτό.

Η Γιούκι έπαιζε στο κορυφαίο επίπεδο, αλλά η νέα ομάδα της συμμετείχε στη Β΄ Κατηγορία του πρωταθλήματος της Καναγκάουα, ήταν δηλαδή πολύ χαμηλότερης δυναμικότητας. Υπήρχε όμως μία ακόμα μεγαλύτερη διαφορά: ήταν ανδρική ομάδα.

Η Γιούκι είχε ενδουσιαστεί με την ιδέα. [...] «Δεν χρειάστηκε πολλή σκέψη για να πάρω την απόφαση», δήλωσε κάποτε. «Ήθελα απλώς να δείξω τις ικανότητές μου. Δεν ήθελα ο κόσμος να δει έναν άντρα ή μια γυναίκα, αλλά έναν άνθρωπο».

από Λίνκερ Γκ. και Μπαντιέλ Άιβ., 50 φορές που το ποδόσφαιρο άλλαξε τον κόσμο, εκδ. Μεταίχμιο, 2024

Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

1. Είναι σαφής η δέση σας;
2. Πώς την υποστηρίζετε; Ποια δεδομένα αξιοποιήσατε από το υλικό που σας δόθηκε;
3. Ποιον όρο υιοδετήσατε, «ποδοσφαιρίστρια» ή «γυναίκα ποδοσφαιριστής»; Ταυριάζει με τη δέση σας;

E4 Παρακολουθείτε την ταινία «Β΄ τάξη» από το CINEDU και στη συνέχεια γράφετε μία παρουσίασή της (150-200 λέξεις), με σκοπό να την προτείνετε στην σχολική σας κοινότητα (μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς, γονείς). <https://www.cinedu-gfc.gr/κατάλογος-ταινιών/γυμνάσιο/β-τάξη>

Πριν γράψετε

1. Λαμβάνετε υπόψη σε ποιους απευθύνεται η παρουσίασή σας και επιλέγετε τον τρόπο και το μέσο στο οποίο θα την δημοσιοποιήσετε.
2. Οργανώνετε τη δομή της παρουσίασής σας και σημειώνετε ποια στοιχεία της ταινίας σας άρεσαν και ποια όχι, με σκοπό να τα συμπεριλάβετε στην παρουσίασή σας.

	μου άρεσε	δεν μου άρεσε
Υπόθεση		
Πλοκή		
Ήρωες		

3. Θυμηθείτε πως στόχος της παρουσίασης είναι να πείσετε μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς και γονείς να δουν την ταινία. Επομένως,
 - κάνετε τις κατάλληλες γλωσσικές επιλογές και
 - δεν αποκαλύπτετε τα πάντα!

Αφού γράψετε

1. Με βάση το ύφος και τις γλωσσικές επιλογές σας σε ποιο μέσο θα δημοσιοποιήσετε τελικά την παρουσίασή σας;

Πρόταση για μηνιαία δράση

«Αγκαλιάζω την ποικιλομορφία»: Αυτό είναι το θέμα της φετινής εκδήλωσης που οργανώνει ο δήμος σας ενάντια στον ρατσισμό. Αποφασίζετε να γράψετε και να παρουσιάσετε ένα θεατρικό μονόπρακτο διάρκειας 30 λεπτών, το οποίο θα βασίζεται στο κείμενο «Για ένα νουνό μπαλαμό», που ακολουθεί.

Προετοιμασία των ομάδων

Οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες:

- α) Η πρώτη ομάδα θα γράψει το θεατρικό έργο.
- β) Η δεύτερη ομάδα θα δημιουργήσει το πρόγραμμα της παράστασης.
- γ) Η τρίτη ομάδα θα δημιουργήσει την αφίσα της παράστασης.

Υλοποίηση της δράσης

A. Δραστηριότητες για την ολομέλεια

1. Οι ομάδες συγκεντρώνουν πληροφορίες για το πανηγύρι του Άη Συμιού. Ενδεικτικά μπορούν α) να παρακολουθήσουν το τρέιλερ ή και ολόκληρο το ντοκιμαντέρ «Τα δολάρια του Αγίου» της Αύρας Γεωργίου και β) να ανατρέξουν στη σχετική ιστοσελίδα για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας.
2. Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαβάζουν το κείμενο «Για ένα νουνό μπαλαμό» στην τάξη και το συζητούν λαμβάνοντας υπόψη τους το θέμα της ημερίδας («Αγκαλιάζω την ποικιλομορφία»).
3. Η ολομέλεια επιλέγει και τον τίτλο που θα δώσει στο θεατρικό έργο.

Για ένα νουνό μπαλαμό

Το πρωί της Παρασκευής 7 Ιούνη του 2005, παραμονή τ' Αϊ-Συμιού, ο Ασημάκης Μπέλος ανηφόριζε με το παλιό Ντάτσουν στο στενό χωματόδρομο· αυτόν που συνδέει τον ασφαλτόδρομο Αντίρριο-Μεσολόγγι με το μοναστήρι του Αϊ Συμιού. Μαζί του είχε όλη την οικογένεια: τη γυναίκα του Παρθενία με το αβάφτιστο μπροστά· και πίσω στην καρότσα, τα άλλα τρία παιδιά, τον Στέργιο, τον Αχιλλέα και τον Παναγιώτη.

Καθώς το παλιό φορτηγάκι ζοριζόταν να βγάλει την ανηφοριά και τις απότομες στροφές, το μυαλό του ήταν καρφωμένο στο σκοπό του ταξιδιού· έπρεπε πάση δυσία να βρει κουμπάρο μπαλαμό, να βαφτίσει το παιδί. «Μεγάλωσε πια, είναι κλεισμένα πέντε χρονώ», σκεφτόταν συνέχεια. Θέλει σ' αυτό το πανηγύρι, οπωσδήποτε, να τελειώνει. Η βάφτιση του παιδιού είναι εδώ και δυο τρία χρόνια η πρώτη του έγνοια. Από τότε που το παιδί άρχισε να καταλαβαίνει του το είχε τάξει. Αλλά ακόμη δεν του έλαχε κανείς. Ίσως δεν μπόρεσε κι ο ίδιος να τον βρει. Ούτε το 2004 που είχε έρδει πάλι στον Αϊ-Συμίο κατάφερε τίποτα.

Δεν είναι που το 'χει τάξει στο παιδί και στη γυναίκα ή που πολλοί το συνηδιούνε, αλλά όπως τα έχει καμωμένα στο μυαλό του, είναι καλύτερα για το παιδί να του βρει νουνό μπαλαμό. Να 'χει αύριο ένα στήριγμα· να δεθεί καλύτερα με τον τόπο και τους ανθρώπους· μπας και καταφέρει να ξεφύγει. Τα μεγάλα παιδιά δεν τα 'χει βαφτισμένα μπαλαμός. Έψαξε και τότε, αλλά δε βρήκε. Όμως δεν έψαξε επί πόνου, πά' να πει όπως τώρα. Τότε, είν' αλήθεια, το 'χε πάρει λίγο αφήφιστα.

Ο Ασημάκης έκανε τον σταυρό του και ψιθύρισε:

– Βόηθα, Κύριε ημών ελέησον. Κι εσύ, Αϊ-Συμίο, δώσε ένα χεράκι να τα καταφέρω φέτο στη γιορτή σου.

Ο Αϊ-Συμίοσ ο Θεοδόχος είναι ο προστάτης τους, ο προστάτης των Ελλήνων Τσιγγάνων.

Αφού αποφάσισε να ξαναρθεί, τα έχει κανονισμένα να παίξει την πίπιζα, να βγει και το μεροκάματο. Τα τρία τελευταία χρόνια ο Ασημάκης είναι επαγγελματίας μουσικός. Από τη μουσική ζει την οικογένειά του. Θα παίξει, λοιπόν, δεύτερη πίπιζα στη ζυγιά ενός φίλου του ζουρνατζή, του Στράτου Κηρύκου ή

Ματάκια. Ο Ματάκιος είναι από τα Ταμπακαριά του Μεσολογγίου. Μαζί τους θα είναι ένας νταουλιέρης και ένας ακόμη ζουρνατζής, και οι δυο από τα Ταμπακαριά. Θα παίξουν στο τραπέζι μιας μεσολογγίτικης συντροφιάς αρματωμένων. [...]

Έφτασαν στον Αϊ-Συμίο πρωί, κατά τις δέκα. Οι επισκέπτες ήταν κυρίως Τσιγγάνοι. Οι μπαλαμοί ήταν λίγοι. Με το που πάركαρε το φορτηγάκι, πήρε όλη την οικογένεια και ανέβηκαν ψηλά στο μοναστήρι να ανάψουν ένα κερί. Ο Ασημάκης αγόρασε κεριά για όλη την οικογένεια και μπήκαν στην εκκλησία να προσκυνήσουν. Ο ίδιος έβγαλε τη μαύρη του ρεπούμπλικα, και ασπάστηκε με σέβας στη σειρά όλες τις εικόνες. Τελευταία άφησε αυτήν του Αϊ-Συμιού του Θεοδόχου.

Κάδισε μπροστά του και, με σκυμμένο το κεφάλι, του μίλησε από καρδιάς· όσο πιο πειστικά μπορούσε:

Το παιδί μεγάλωσε πια, Αϊ-Συμίο μου, είναι κλεισμένα πέντε χρονών. Πέρυσι δε μου 'κανες το χατίρι, θα 'χες το λόγο σου. Αλλά φέτος δεν παίρνει αναβολή. Βάλε ένα χεράκι, τι προστάτης μας είσαι; Μετά σήκωσε το κεφάλι ψηλά και, αντικρίζοντας τον Παντοκράτορα, συνέχισε: Κι εσύ, Κύριε Ημών ελέησον, βόηθα να τελέψω φέτο αυτήν την υπόθεση. Δεν μπορώ άλλη αναβολή. [...]

Γύρισε στη στρωματσάδα του, έβγαλε από το κουτί του τα όργανα, δυο μεσολογγίτικες πίπιζες να τις έχει πρόχειρες και, εκεί που ετοιμαζόταν, έσκασε μύτη. Τον πλησίασε μόνος του, χωρίς ο Ασημάκης να τον καλέσει. «Προστάτη Αϊ-Συμίο, σ' ευχαριστώ, έκαμες το θάμα σου», ψιθύρισε και έκανε στα γρήγορα το σταυρό του.

Ο ξένος επισκέπτης ήταν γύρω στα τριάντα πέντε, καλοντυμένος και ευχάριστος. Η κυρά του νέα και όμορφη και το παιδάκι τους λίγο μεγαλύτερο από το αβάφτιστο, εκεί στα πέντε με έξι του. «Θα γίνουν καλά φιλαράκια με το δικό μου, τον Σίμο», σκέφτηκε και χαμογέλασε στον ξένο. Ο ξένος του ανταπόδωσε εγκάρδια το χαμόγελο.

– Γεια σας και χρόνια πολλά το πανηγύρι. Και του χρόνου.

– Γεια και σ' εσένα, αφεντικό, να σου ζήσει η ωραία σου οικογένεια και το παιδάκι σου, τον αντιχαιρέτησε με δάρρος ο Ασημάκης.

Σηκώθηκε όρθιος και, χωρίς να χάσει χρόνο, συμπλήρωσε:

– Κάδισε στο φτωχικό μας. Εδωδά στρωματσάδα είμαστε. Καθώς το καταλαβαίνεις κι ελόγου σου, ήρθαμε για τον Άγιο. Να 'μασταν στο σπίτι μας, εκεί έχουμε καρέκλες, τραπέζια κι απ' όλα. Ψέματα, γυναίκα; Καθώς στράφηκε στη γυναίκα του, έκαμε και τις συστάσεις.

– Από δω η γυναίκα μου η Παρθενία και το στερνοπούλι μας.

Ο ξένος πρόδυμα πλησίασε, χαιρέτησε την Παρθενία κι έκατσε σταυροπόδι. Χαμογέλασε στη γυναίκα και τη ρώτησε:

– Το παιδάκι πώς το λέτε;

– Αβάφτιστο είναι, κουμπάρε, και πρέπει να το βαφτίσουμε, πετάχτηκε ο Ασημάκης. Θα μας τον βαφτίσεις;

Ο ξένος, αφού δίστασε λίγο, του εξήγησε.

– Ήρθα στον Αϊ-Συμίο για δουλειά. Είμαι δημοσιογράφος και κάνω ρεπορτάζ. Θα ήθελα να κουβεντιάσουμε, αν δεν έχεις αντίρρηση, και, χωρίς να περιμένει, άνοιξε μια μικρή τσάντα, έβγαλε ένα μαγνητόφωνο και το άφησε δίπλα του.

Ο Ασημάκης τον παρατήρησε από κοντά και κατάλαβε ότι ο ξένος ήταν πιο νέος. Μικρότερος και από τριάντα. Απ' όσο γνώριζε πηγαίνουν να πάρουν συνέντευξη από γνωστούς κλαριντζήδες και τους φωτογραφίζουν για τις εφημερίδες τους. Από τον ίδιο τι γύρευε; Άφησε προς το παρόν το δέμα του παιδιού και, καθώς τον έτρωγε η περιέργεια, ρώτησε:

– Τι ακριβώς θέλεις, κουμπάρε;

– Κάνω μια έρευνα για τη γνώμη των ίδιων των Τσιγγάνων. Τι πιστεύουν σε διάφορα θέματα της ζωής και της καταγωγής τους.

- Και πώς έτσι;
- Να. Με αφορμή την πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τους Τσιγγάνους. Έχεις ακούσει τίποτα;
- Ο Ασημάκης τον κοιτούσε σαν χαμένος.
- ‘Οι, δεν ξέρω τίποτα, κουμπάρε. [...]
- Για την καταγωγή σου, εσύ προσωπικώς, τι γνωρίζεις; Από πού κατάγεται η φυλή σου;
- Καθώς τον ρώτησε αυτό που σκεφτόταν πριν τον απογευματινό του ύπνο, ευχαριστήθηκε. Να, λοιπόν, η ευκαιρία, σκέφτηκε, να του τα πει του ανθρώπου. Άφησε λοιπόν για αργότερα το θέμα της βάφτισης.
- Να σου ειπώ, γιατί είναι ένα θέμα που το κατέχω καλά, άρχισε ο Ασημάκης, βρέχοντας με τη γλώσσα τα χείλη του. Να ξεκαθαρίσουμε όμως κάτι. Δεν είμαστε Γύφτοι. ‘Οι, δεν είμαι κανάς Γύφτος κερατάς, κουμπάρε μ’. Οι Γύφτοι, αυτοί ήρταν από την Αίγυπτο. Εμείς, δηλαδή το μιλέτι μας, είμαστε Τσιγγάνοι, Ρόμηδες. Κι αν δεξ να μάδεις για την καταγωγή μας, καταγόμαστε από τις Ινδίες. Αλλά αυτό έγινε πολύ παλιά, πάνε πολλά χρόνια. Άλλο Γύφτοι, άλλο εμείς οι Ρόμηδες.
- Πολλοί λένε πως Τσιγγάνοι και Γύφτοι είναι το ίδιο.
- Άσε τι λένε αυτοί, παλικάρι μ’. Αφού σου εξήγησα. Άλλο το ένα άλλο το άλλο.
- Πώς είσαι σίγουρος;
- Είμαστε Έλληνες Τσιγγάνοι, σου λέω. ‘Οι Γύφτοι. Έλληνες, όπως οι Κρητικοί, οι Αρβανίτες, οι Βλάχοι. Με καταλαβαίνεις, ε; όλοι αυτοί, μαζί με τους παλιούς Ρωμιούς και τους Γραικούς, κάνουμε σήμερα τους Έλληνες. Ας έχουμε, εμείς οι Ρόμηδες, και άλλη γλώσσα. Σάμπως και οι Αρβανίτες δε μιλάν τα αρβανίτικα ή οι Βλάχοι τα βλάχικα; Με καταλαβαίνεις; φαίνεσαι μορφωμένος άνθρωπος.
- Πού τα έμαδες όλα αυτά; ρώτησε έκπληκτος ο ξένος.
- Τα ‘χω ξεσκολισμένα όλα αυτά. Μου τα ‘χει εξηγήσει άνθρωπος γραμματιζούμενος. [...]
- Οι δικοί σου, ο πατέρας σου, ο παππούς σου, τι πίστευαν;
- Ας’ τους αυτούς. Αυτοί δεν ήξεραν τίποτα. Ούτε ήξεραν ούτε ενδιαφέρθηκαν να μάδουν. Εμείς όμως ξέρουμε, τα μάδαμε καλά. Έλληνες Τσιγγάνοι, κατάλαβες;
- Αφού σ’ τα είπε μορφωμένος, συμφώνησε ο δημοσιογράφος, δείχνοντας πως η συζήτηση τελείωνε. Δε μου είπες, πώς λέγεσαι;
- Ασημάκης Μπέλος, από την Πάτρα. Κλαριντζής και ζουρνατζής, πρώην έμπορος νεωτερισμών. Και πού ‘σαι, κουμπάρε, γράφ’ τα όπως σ’ τα λέω να τα μάδουν κι άλλοι.
- Μην ανησυχείς, θα τα γράψω όπως ακριβώς μου τα είπες. Έκλεισε το κασετόφωνο και σηκώθηκε.
- ‘Ει, πού πας; Με το παιδί τι θα γίνει;
- Σ’ ευχαριστώ για την πρόταση, αλλά, λυπάμαι, πρέπει το βράδυ να φύγω.
- Στράφηκε στη γυναίκα.
- Γεια σας, και του χρόνου.
- Και χωρίς άλλη κουβέντα απομακρύνθηκε. [...]

από Χριστόπουλος Β., *Αναζητώντας το Θεό, Δηγήματα*, εκδ. Κέδρος, 2008

Β. Δραστηριότητες ανά ομάδα

Ι. Η ομάδα για τη συγγραφή του θεατρικού μονόπρακτου αξιοποιεί το περιεχόμενο του κειμένου και δημιουργεί τους θεατρικούς διαλόγους, λαμβάνοντας υπόψη τους ήρωες, τα χαρακτηριστικά τους (σωματικά, πνευματικά, ηθικά, κοινωνικά), την ομιλία τους. Μελετά προσεκτικά το κείμενο και αποφασίζει: α) ποιους διαλόγους του θα αξιοποιήσει; β) ποια σημεία αφήγησης θα μετατρέψει σε διαλόγους; γ) ποια στοιχεία του κειμένου είναι χρήσιμα για τη σκηνογραφία, τη σκηνοθεσία και την ενδυματολογία της παράστασης;

Φροντίζει, επίσης, οι διάλογοι να είναι ζωντανοί, να μοιάζουν στις αυθεντικές συνομιλίες και να αποτυπώνουν τη δράση των πρωταγωνιστών. Το σενάριο θα πρέπει να περιλαμβάνει και οδηγίες για άλλα πρόσωπα που βρίσκονται στη σκηνή, αλλά δεν συμμετέχουν στον διάλογο.

II. Η ομάδα για τη δημιουργία του προγράμματος της παράστασης μελετά προγράμματα άλλων παραστάσεων, επιλέγει τη δομή του προγράμματος, καθώς και φωτογραφικό υλικό με το οποίο θα το εμπλουτίσει. Φροντίζει να συμπεριληφθούν η υπόθεση του έργου, οι συντελεστές, καθώς και πληροφορίες για το πανηγύρι του Άη Συμιού.

III. Η ομάδα για τη δημιουργία της αφίσας της παράστασης

Δημιουργεί ένα πολυτροπικό κείμενο αξιοποιώντας και τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού Πληροφορικής του σχολείου. Στην αφίσα πρέπει να αξιοποιείται κατάλληλο φωτογραφικό υλικό, να δηλώνονται το έργο, οι συντελεστές και το πλαίσιο στο οποίο θα πραγματοποιηθεί η παράσταση. Φροντίζει οι σημειωτικοί τρόποι της αφίσας (γραμματοσειρά, χρώμα γραμμάτων, επιλογή εικόνων) να είναι ελκυστικοί για το κοινό.

Υλοποίηση της δράσης

Οι μαθητές της πρώτης ομάδας γράφουν το θεατρικό έργο που πρόκειται να παρουσιάσουν στο κοινό, ενώ οι μαθητές της δεύτερης ομάδας σχεδιάζουν και συνδέτουν το πρόγραμμα της παράστασης, το οποίο θα διανείμουν στο κοινό.. Οι μαθητές της τρίτης ομάδας δημιουργούν τις αφίσες της παράστασης, τις οποίες πρόκειται να τοποθετήσουν σε σημεία του σχολείου όπου όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες έχουν πρόσβαση.

Αξιολόγηση

Το θεατρικό κείμενο, το πρόγραμμα και η αφίσα της παράστασης είναι έτοιμα! Είναι όμως εύστοχα; Η ολομέλεια της τάξης αξιολογεί με βάση τα κριτήρια που τέθηκαν ως προς την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα των κειμένων κάθε ομάδας: κινεί το ενδιαφέρον του θεατή το θεατρικό έργο (υπάρχει ροή των επεισοδίων και ταχεία εξέλιξη της δράσης, είναι η γλώσσα κατανοητή, με σχήματα λόγου και λογοπαίγνια ελκυστικά για την προσοχή του κοινού); Αποτυπώνει πληροφορίες για την παράσταση το πρόγραμμα; Είναι ελκυστική για τον πολίτη του δήμου η αφίσα της παράστασης (με κατάλληλη ενορχήστρωση των σημειωτικών πόρων); Με τη βοήθεια του/της φιλόλογου οι μαθητές και οι μαθήτριες επιφέρουν τις απαραίτητες βελτιώσεις.

Τώρα είστε έτοιμοι να μοιράσετε ρόλους και να ξεκινήσετε πρόβες, για να ανέβει η παράστασή σας στην εκδήλωση του δήμου σας!

<https://ayla.culture.gr/panigiri-ai-simiou-mesologgi/>

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 5

Μήπως εγώ είμαι εσύ;
Συγκρούσεις και Διαλεκτική
Καταπάτηση ελευθεριών και ανθρωπίνων
δικαιωμάτων, πόλεμος και ειρήνη

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Δ1 Πόλεμος και Ειρήνη

Pablo Picasso (1881-1973) - La Guerre et la Paix, La Paix
Lithograph from 1954.

Pablo Picasso (1881-1973) - La Guerre et la Paix, La Guerre
Lithograph from 1954.
Musée national Pablo Picasso

Ο χορός της ειρήνης

Ειρήνη-Πόλεμος
στην τέχνη

Παρατηρείτε τους δύο πίνακες

1. Ποιο είναι το θέμα του κάθε πίνακα; Μπορείτε να αξιοποιήσετε τον τίτλο του έργου.
2. Ποια χρώματα χρησιμοποιούνται στον κάθε πίνακα; Γιατί επιλέγονται τα συγκεκριμένα κάθε φορά;
3. Παρατηρήστε τις φιγούρες σε κάθε πίνακα.
 - α) Ποιες φιγούρες υπάρχουν σε κάθε έναν;
 - β) Συγκρίνετε τις φιγούρες στους δύο πίνακες (χρώματα, χαρακτηριστικά, δραστηριότητες).
 - γ) Ποιες φιγούρες «πρωταγωνιστούν» στον κάθε πίνακα;
 - δ) Τι πιστεύετε ότι εξυπηρετούν οι επιλογές αυτές;
4. Πιστεύετε ότι οι δύο πίνακες δημιουργήθηκαν από τον ίδιο ή διαφορετικό καλλιτέχνη; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
5. Ποιο μήνυμα/Ποια μηνύματα αποκομίζει ο θεατής από αυτούς τους πίνακες;

Αφού παρατηρήσετε τους πίνακες

1. Να γράψετε ένα κείμενο 80-100 λέξεων, στο οποίο θα περιγράφετε όσα συμβαίνουν
 - α) σε καιρό ειρήνης ή
 - β) σε καιρό πολέμου.

Δ2 Εκφοβισμός

Πριν διαβάσετε το κείμενο

Bullying Μαζί

1. Τι γνωρίζετε για τον σχολικό εκφοβισμό;
2. Έχουν πέσει στην αντίληψή σας περιστατικά σχολικού εκφοβισμού; Αν ναι, πώς νομίζετε ότι αισθάνονταν τα πρόσωπα που εμπλέκονταν; Για την απάντησή σας μπορείτε να συμβουλευθείτε τον τροχό των συναισθημάτων του Plutchnik (Ε1, Ενότητα 4, σελ. 41).
3. Παρατηρείτε τον τίτλο του κειμένου. Γιατί χρησιμοποιείται ερώτηση;

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Τι πρέπει να κάνω, αν είμαι θύμα εκφοβισμού (bullying);

- Απομακρύνσου και αναζήτησε ένα ασφαλές μέρος. Ασφαλή μέρη είναι αυτά στα οποία υπάρχει επιτήρηση από κάποιον ενήλικο ή βρίσκονται άλλα παιδιά που θα μπορούσαν να σου προσφέρουν βοήθεια, αν χρειαστείς.
- Μίλησε σε έναν ενήλικο που εμπιστεύεσαι, τους γονείς, κάποιον καθηγητή σου ή τον διευθυντή του σχολείου σου.
- Κράτησε ένα ημερολόγιο των εκφοβιστικών συμπεριφορών, κατάγραψε δηλαδή ημερομηνίες, περιστατικά και τυχόν μάρτυρες.
- Εάν δέχεσαι εκφοβισμό, μη διαγράψεις τίποτα και, αν πρόκειται για κάτι που σε προσβάλλει και βρίσκεται στην σελίδα στα κοινωνικά δίκτυα κάποιου άλλου, κράτησε ένα στιγμιότυπο οθόνης (screenshot).
- Εάν κάποιος σε εκφοβίζει με μηνύματα κειμένου στο κινητό σου τηλέφωνο, μην απαντήσεις. Εάν τα μηνύματα κειμένου είναι κατά οποιοδήποτε τρόπο απειλητικά ή κακοποιητικά, αποθήκευσε

τα μηνύματα και επικοινωνήσε με τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, τηλεφωνικά στο 1188 και μέσω ηλ. ταχυδρομείου στο ccu@cybercrimeunit.gov.gr για να το αναφέρεις.

- Μπορείς επίσης να καταγγείλεις τον διαδικτυακό εκφοβισμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από όπου προέρχονται τα μηνύματα και να μπλοκάρεις τον αποστολέα τους.
- Κάνε καταγγελία στη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος ή και σε οποιαδήποτε Αστυνομική ή Εισαγγελική αρχή.
- Να θυμάσαι:
 - Δεν είσαι μόνος/η
 - Δεν φταις εσύ
 - Έχεις τη δύναμη να το σταματήσεις.

από την ιστοσελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας, astynomia.gr

1. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) με βάση το Κείμενο Δ2:
 - α) Οι συνομήλικοι δεν μπορούν να βοηθήσουν σε περιστατικά εκφοβισμού.
 - β) Εάν αναρτηθεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κάτι προσβλητικό για εσένα, το καλύτερο είναι να το εξαφανίσεις αμέσως πριν το δει κανείς.
 - γ) Ο καλύτερος τρόπος για να διαχειριστείς απειλές, είναι να απαντήσεις και να δείξεις ότι δεν φοβάσαι.
 - δ) Εάν δέχεσαι εκφοβισμό, το καλύτερο είναι να προσπαθήσεις να ξεχάσεις ό,τι συμβαίνει και να κάνεις σαν να μη συμβαίνει τίποτα.
 - ε) Οποιοσδήποτε από τους παρακάτω μπορούν να σε βοηθήσουν σε περιπτώσεις εκφοβισμού:
 - i. οι γονείς σου
 - ii. οι δάσκαλοί σου
 - iii. η διεύθυνση του σχολείου σου
 - iv. η Αστυνομία
 - v. η Διεύθυνση δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος
2. Σε ποιο γραμματικό πρόσωπο βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου; Γιατί νομίζετε ότι επιλέγεται αυτό;
3. Σε ποια πρόσωπα απευθύνεται το κείμενο;
4. Σε ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου; Τι είδους τροπικότητα εκφράζεται;
5. Με βάση όσα έχετε διδαχθεί σε αυτήν και τις προηγούμενες ενότητες για τους κειμενικούς τύπους, σε ποιον κειμενικό τύπο πιστεύετε ότι ανήκει το κείμενο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας με βάση δομικά και γλωσσικά στοιχεία του κειμένου. Θα σας βοηθήσουν οι απαντήσεις που δώσατε στις ερωτήσεις 2-4.
6. Στις παρακάτω προτάσεις του κειμένου, να εντοπίσετε τους σημασιολογικούς ρόλους των ονοματικών και προδετικών φράσεων και να αναγνωρίσετε τη συντακτική τους σχέση με το ρήμα/τη ρηματική φράση:
 - Κάποιος σε εκφοβίζει με μηνύματα κειμένου.
 - Μίλησε σε έναν ενήλικο.
 - Κράτησε ένα στιγμιότυπο οδόνης.
7. Στην 1η και τη 2η κουκκίδα χρησιμοποιείται ασύνδετο σχήμα. Τι εξυπηρετεί η χρήση του;
8. Στον τίτλο του κειμένου χρησιμοποιείται ο αγγλικός όρος “bullying” και στην τέταρτη κουκκίδα το “screenshot”.
 - α) Εξηγείται στο κείμενο το περιεχόμενο των όρων;
 - β) Γιατί χρησιμοποιείται ο αγγλικός και όχι ο ελληνικός όρος σε κάθε περίπτωση;
9. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου με άλλες συνώνυμες, που δεν θα διαφοροποιήσουν ιδιαίτερα το ύφος του κειμένου.

Αφού διαβάσετε το κείμενο

Γίνεστε μάρτυρας σε ένα περιστατικό σχολικού εκφοβισμού εις βάρος παιδιού που φοιτά στο σχολείο σας.

α) Με βάση το κείμενο που διαβάσατε, τι μπορείτε να κάνετε, για να βοηθήσετε τον αποδέκτη του εκφοβισμού; Φτιάχνετε μία αφίσα με όλες τις δράσεις που μπορούν να αναλάβουν οι «παρατηρητές».

ή

β) Αποφασίζετε να στείλετε στο δύμα του εκφοβισμού ένα μήνυμα σε μια συνομιλία (chat), για να το υποστηρίξετε ψυχολογικά και να του προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματός του, με βάση το κείμενο που διαβάσατε.

Σε συνεργασία με έναν συμμαθητή/μία συμμαθήτριά σας, γράφετε τον αντίστοιχο (ηλεκτρονικό) διάλογο.

Δ3 Ολυμπιακή εκεχειρία

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Αναγνωρίζετε το σύμβολο της εικόνας δεξιά;
2. Τι γνωρίζετε για το αθλητικό γεγονός που συμβολίζει;
3. Έχετε ξανακούσει τη λέξη «εκεχειρία»; Τι σημαίνει;

Το Χρονολόγιο της Ολυμπιακής Εκεχειρίας

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Η Έννοια της Ολυμπιακής Εκεχειρίας

Κάθε δύο χρόνια η ανθρωπότητα παρακολουθεί με δέος τους λαούς όλου του κόσμου να ενώνονται κάτω από έναν φιλικό ανταγωνισμό. Τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Είναι ένα πραγματικά εμπνευσμένο δέαμα που μας κάνει να αναρωτιόμαστε... Γιατί να μην μπορεί να είναι πάντα έτσι; Φαντάσου την ειρήνη...

Αυτός είναι και ο πραγματικός λόγος για τον οποίο ξεκίνησαν οι αγώνες το 776 π.Χ. -ίσως όχι ακριβής χρονολογία- στην αρχαία Ολυμπία. Για να επιτραπεί στις αντιμαχόμενες ελληνικές πόλεις-κράτη να αφήσουν κατά μέρος τις συγκρούσεις, να γιορτάσουν την αλληλεγγύη, να βιώσουν μια ειρήνη εμπνευσμένη από τον αθλητισμό, να φανταστούν την ειρήνη...

Αυτή είναι η Ολυμπιακή Εκεχειρία. Μια αρχαία παράδοση. Μια ειρηνευτική συμφωνία η οποία διήρκεσε για περισσότερα από 1.200 χρόνια στη διάρκεια της ιστορίας. Μια εκεχειρία που αναβίωσε για να προσφέρει ελπίδα και ευκαιρία για διάλογο. Να ενδαρρύνει και να εμπνεύσει όλη την ανθρωπότητα να... φανταστεί την ειρήνη.

Η Ολυμπιακή Εκεχειρία στην Αρχαία Ελλάδα

Φανταστείτε την ειρήνη...

Αυτές πρέπει να ήταν οι σκέψεις του βασιλιά Ίφιτου της Ήλιδος, όταν απευδύνθηκε στο μαντείο των Δελφών, αναζητώντας τρόπο για τον τερματισμό των ατελείωτων εχθροπραξιών ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις-κράτη.

Σύμφωνα με τον μύθο, το μαντείο των Δελφών συμβούλευσε τον Ίφιτο να διοργανώνει κάθε τέσσερα χρόνια αθλητικούς αγώνες στην Αρχαία Ολυμπία για να σπάσει ο κύκλος της σύγκρουσης και να αντικατασταθεί ο πόλεμος με φιλικό αθλητικό ανταγωνισμό. Ο Ίφιτος ζήτησε τη συνεργασία του βασιλιά της Σπάρτης Λυκούργου και του βασιλιά της Πίσσας, Κλεοσθένη. Μαζί συμφώνησαν να υπογράψουν το μακροβιότερο σύμφωνο ειρήνης, την Ολυμπιακή Εκεχειρία και αναβίωσαν τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Ολυμπία, το 776 π.Χ. (συμβολική ημερομηνία). Οι εχθροπραξίες έπαυαν

από την έβδομη ημέρα πριν την έναρξη των Αγώνων έως την έβδομη ημέρα μετά τη λήξη τους, επιτρέποντας σε αθλητές και θεατές να μεταβούν στην Ολυμπία, να συμμετάσχουν στους Αγώνες και να επιστρέψουν στις εστίες τους με ασφάλεια.

Έτσι γεννήθηκε η αρχαία ελληνική παράδοση της Ολυμπιακής Εκεχειρίας.

Η Ολυμπιακή Εκεχειρία στη Σύγχρονη Εποχή

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναβίωσαν στη σύγχρονη εποχή, στην Αθήνα, το 1896, εξυμνώντας τις ανθρωπίνες αξίες, την ευγενή άμιλλα και την ειρηνική συνύπαρξη, μέσα από τον αθλητισμό, τις αξίες και τις αρχές του Ολυμπισμού, όλων των ανθρώπων και όλων των πολιτισμών. Κατά τα τέλη της τελευταίας χιλιετίας, δημιουργήθηκε ένα ισχυρό κίνημα για την αναβίωση της Ολυμπιακής Εκεχειρίας.

«Αν καταφέρουμε να έχουμε ειρήνη για 16 ημέρες, ίσως μια μέρα να μπορέσουμε να έχουμε για πάντα».

Σκοπός του κινήματος είναι η ενθάρρυνση των εθνών να τηρούν την Ολυμπιακή Εκεχειρία και να παύουν όλες τις εχθροπραξίες κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Ελπίδα του, να εμπνεύσει την ανθρωπότητα και να δημιουργήσει ένα απολύτως αναγκαίο παράθυρο ευκαιρίας για την ειρηνική επίλυση των διαφορών. Υπόσχεται, να υπάρξει δυνατότητα ειρήνης και πέρα από τη διάρκεια των Αγώνων.

από το *Ιστορία της Ολυμπιακής Εκεχειρίας*, olympictruce.org

1. Ποια είναι η ιστορία της Ολυμπιακής Εκεχειρίας στην αρχαιότητα;
2. Ποιος ήταν ο σκοπός των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαιότητα;
3. Με βάση το Κείμενο Δ3, η εκεχειρία ήταν μέσο για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων ή σκοπός;
4. Διαβάσετε το δεύτερο μέρος του κειμένου «Η Ολυμπιακή Εκεχειρία στην Αρχαία Ελλάδα».
 - α) Σε ποιον κειμενικό τύπο ανήκει το απόσπασμα;
 - β) Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα ρήματα;
 - γ) Υπάρχουν λέξεις/φράσεις/προτάσεις που δηλώνουν χρόνο;
5. Ποιος είναι ο σκοπός της Ολυμπιακής Εκεχειρίας στη σύγχρονη εποχή σύμφωνα με το κείμενο;
6. Στο κείμενο κυριαρχεί το γ' ενικό πρόσωπο. Όμως, υπάρχουν δύο σημεία που διαφέρουν: *Φανταστείτε την ειρήνη...* και *Αν καταφέρουμε να έχουμε ειρήνη για 16 ημέρες, ίσως μια μέρα να μπορέσουμε να έχουμε για πάντα*. Για κάθε απόσπασμα από αυτά να καταγράψετε:
 - α) Ποιο ρηματικό πρόσωπο χρησιμοποιείται;
 - β) Σε ποιους αναφέρεται κάθε φορά;
 - γ) Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση;
7. Στην 3η παράγραφο του κειμένου (*Αυτή είναι η Ολυμπιακή Εκεχειρία ...φανταστεί την ειρήνη*):
 - α) Τι είδους προτάσεις χρησιμοποιούνται;
 - β) Προσπαθήστε να μετατρέψετε τις προτάσεις αυτές σε απλές ή επαυξημένες.
 - γ) Ποια από τις δυο εκδοχές προτιμάτε και γιατί;
8. Στο πρώτο μέρος του κειμένου «Η έννοια της Ολυμπιακής Εκεχειρίας» χρησιμοποιούνται αποσιωπητικά. Τι δηλώνουν κάθε φορά;
9. Να συγκεντρώσετε λέξεις/εκφράσεις του κειμένου που έχουν σχέση με την ειρήνη και τον πόλεμο.

Αφού διαβάσετε το κείμενο

Το Διεθνές Κέντρο Ολυμπιακής Εκεχειρίας διοργανώνει σχολικό διαγωνισμό καλλιτεχνικής δημιουργίας με θέμα «Φαντάσου την ειρήνη...». Δημιουργείτε μία ζωγραφιά/ένα κολάζ/μία (ψηφιακή) αφίσα ατομικά ή ομαδικά, για να συμμετάσχει το σχολείο σας.

ή

Το σχολείο σας διοργανώνει αθλητικούς αγώνες εμπνευσμένους από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Γράφετε μία σύντομη ομιλία με τίτλο «Φαντάσου την ειρήνη» (έκτασης 200-250 λέξεων), την οποία θα εκφωνήσετε κατά την έναρξη της διοργάνωσης, απευθυνόμενοι/ες στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου.

Ε. Εξασκούμαστε στην παραγωγή κειμένων, ώστε να επικοινωνούμε αποτελεσματικά

ΕΙ Στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού προγράμματος, η τάξη σας συμμετέχει στη δημιουργία ενός εικονικού μουσείου με έργα εμπνευσμένα από τον πόλεμο. Έχετε καταλήξει στα παρακάτω τέσσερα έργα αλλά από αυτά πρέπει να επιλέξετε μόνο ένα: εκείνο που κατά τη γνώμη σας αποδίδει πιο έντονα τη βιαιότητα του πολέμου. Να επιλέξετε και να προτείνετε ένα έργο, επιχειρηματολογώντας για την επιλογή σας στην ολομέλεια.

1. Έργο: Ο σφραγιδόλιθος του Γρύπα Πολεμιστή στην Πύλο
Καλλιτέχνης: Άγνωστος. Σχέδιο: Tina Ross

Ανακαλύφθηκε από μια αρχαιολογική ομάδα του Πανεπιστημίου του Σινσινάτι, υπό τη διεύθυνση των Σάρρον Στόκερ και Τζακ Ντέιβις στον τάφο του Γρύπα Πολεμιστή κοντά στη σύγχρονη Πύλο. Απεικονίζει δύο πολεμιστές που συμμετέχουν σε μάχη σώμα με σώμα με έναν τρίτο πολεμιστή, ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος. Χρονολογείται κοντά στο 1450 π.Χ.

2. Έργο: Η σφαγή της Χίου
Καλλιτέχνης: Eugene Delacroix, 1824. Μουσείου του Λούβρου.

Η σημαντικότερη και επιβλητικότερη εικαστική δημιουργία του Γάλλου ζωγράφου, που αναπαριστά την εκδικητική σφαγή των Ελλήνων της Χίου από τους Τούρκους το 1822.

3. Έργο: Τρωικός πόλεμος
Τμήμα από τη ζωφόρο του Θησαυρού των Σιφνίων στους Δελφούς.
Χρονολογείται γύρω στο 525 π.Χ.

Πηγή: delphi.culture.gr

4. Έργο: Η Αποδέωση του Πολέμου
Καλλιτέχνης: Vasily Vereshchagin, 1871. Πίνακοθήκη Τρετιακόφ, Μόσχα.

Μετά την ολοκλήρωση του πίνακα, ο Ρώσος πολεμικός καλλιτέχνης Vereshchagin αφιέρωσε το έργο του «σε όλους τους μεγάλους κατακτητές, του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος».

Πριν προτείνετε

1. Παρατηρείτε με προσοχή κάθε έργο τέχνης.
2. Για την επιλογή σας, λαμβάνετε υπόψη τα παρακάτω κριτήρια:
 - α) Ποια χαρακτηριστικά του αποδίδουν, κατά τη γνώμη σας, τη βιαιότητα του πολέμου πιο έντονα από τα άλλα έργα;
 - β) Πού θα εκτεθεί το έργο;
 - γ) Σε ποιους απευθύνεται;

Μάχες Βυζαντινών

Αφού προτείνετε

1. Ποιο έργο τέχνης συγκέντρωσε τις προτιμήσεις της τάξης σας;
2. Πώς παρουσιάστηκε από τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές σας; Αξιολογείτε αν τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν για την υποστήριξη της πρότασης ήταν επαρκή.

E2 Με αφορμή την είδηση ενός νέου πολέμου στον πλανήτη ετοιμάζετε μια αντιπολεμική εκδήλωση στο σχολείο σας, με προσκεκλημένη την τοπική κοινωνία, στην οποία οι μαθητές θα παρουσιάζουν και θα αναλύουν απόψεις που έχουν εκφράσει κατά καιρούς σπουδαίες προσωπικότητες για τον πόλεμο και την ειρήνη. Να προσχεδιάσετε την προφορική τοποθέτησή σας, διάρκειας δύο λεπτών.

«Ο πόλεμος είναι πατέρας όλων, όλων βασιλιάς. Άλλους ανέδειξε σε θεούς και άλλους σε ανθρώπους, άλλους έκανε δούλους και άλλους ελεύθερους».

Ηράκλειτος

«Τη μέρα που η δύναμη της αγάπης θα υπερνικήσει την αγάπη της δύναμης, ο κόσμος θα γνωρίσει την ειρήνη».

Μαχάτμα Γκάντι

«Όταν οι πλούσιοι κάνουν πόλεμο, οι φτωχοί πεθαίνουν».

Ζαν-Πολ Σαρτρ

Πριν μιλήσετε

1. Επιλέγετε μία από τις παραπάνω ρήσεις.
2. Σημειώνετε τις παρατηρήσεις σας και λέξεις-κλειδιά στις οποίες θα στηριχθεί η παρουσίασή σας.
3. Αναλύετε τη ρήση δίνοντας το δικό σας υποστηρικτικό υλικό.
4. Λαμβάνετε υπόψη την επικοινωνιακή κατάσταση και επιλέγετε το κατάλληλο λεξιλόγιο.
5. Κάνετε πρόβα την τοποθέτησή σας, την ηχογραφείτε και την χρονομετράτε.

Αφού μιλήσετε

1. Σημειώνετε τι σας άρεσε, τι δεν σας άρεσε, τι θα θέλατε να αλλάξετε. Ακούτε την τοποθέτηση των άλλων συμμαθητών σας και κάνετε ανάλογες επισημάνσεις.

E3

Το σχολείο σας θα μπει στο δίκτυο σχολικής διαμεσολάβησης! Να δημιουργήσετε μια αφίσα, με την οποία θα ανακοινώνετε το γεγονός στη σχολική σας κοινότητα.

Διαμεσολάβηση

Πριν τη δημιουργία της αφίσας

1. Αναζητάτε πληροφορίες για τη σχολική διαμεσολάβηση, καθώς και σχολεία που ήδη συμμετέχουν
2. Καταλήγετε σε πέντε λόγους για τους οποίους αξίζει το σχολείο να συμμετέχει στο δίκτυο διαμεσολάβησης, καθώς και πέντε στόχους της δράσης αυτής.
3. Επιλέγετε το κατάλληλο υλικό για το πολυτροπικό κείμενο της αφίσας (φωτογραφία, σχέδιο, χρώματα, γραμματοσειρές αν η αφίσα σας είναι ψηφιακή).

Αφού δημιουργήσετε την αφίσα αξιολογήστε:

1. Ποιους ρηματικούς χρόνους χρησιμοποιήσατε; Κάνουν το μήνυμά σας κατανοητό στον δέκτη; Ποια άλλα γλωσσικά μέσα αξιοποιήσατε;
2. Οι σημειωτικοί τρόποι που επιλέξατε ενισχύουν το μήνυμα της αφίσας; Θα αλλάζατε κάτι;

διαμεσολάβηση

ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ
ΤΡΟΠΟΣ ΝΑ ΛΥΣΟΥΜΕ
ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΑΣ

Μπαίνουμε στο δίκτυο διαμεσολάβησης, επειδή:

.....
.....
.....

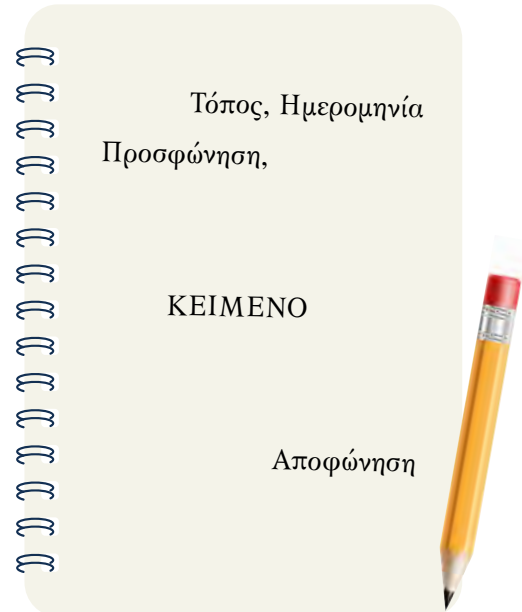
Μπαίνουμε στο δίκτυο διαμεσολάβησης, για να:

.....
.....
.....
.....

E4 Ενημερώνεστε από τα ΜΜΕ και από ιστοσελίδες για έναν σύγχρονο πόλεμο που μαίνεται σε μια περιοχή του πλανήτη, όχι πολύ μακριά από τη χώρα σας. Αποφασίζετε να στείλετε μία επιστολή προς τους ηγέτες των δύο αντιπάλων, έκτασης 150-200 λέξεων, για να τους πείσετε να σταματήσουν αμέσως τον πόλεμο και να υπογράψουν συνθήκη ειρήνης.

▶ Πριν γράψετε

1. Θυμάστε τα χαρακτηριστικά της επιστολής.
2. Θυμάστε, επίσης:
 - να αναφέρετε ποιος/α είστε και με ποια ιδιότητα απευθύνετε την επιστολή
 - να αναφέρετε τον λόγο για τον οποίο αποφάσισατε να γράψετε την επιστολή και
 - να επιλέξετε το κατάλληλο ύφος με κριτήριο τον αποδέκτη της επιστολής σας.

▶ Αφού γράψετε

1. Ελέγχετε αν η επιστολή σας έχει τα χαρακτηριστικά που χρειάζεται.
2. Σημειώνετε τι σας δυσκόλεψε: το περιεχόμενο, το λεξιλόγιο, το ύφος;

E5 Ετοιμάζετε μια έκδοση φωτογραφίας με θέμα τη σκληρότητα του πολέμου. Έχετε επιλέξει τις παρακάτω δύο φωτογραφίες. Δανείξετε φράσεις από το απόσπασμα της ακόλουθης επιστολής του Γάλλου στρατιώτη Henri Desagneaux από το Δυτικό Μέτωπο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Να εμπλουτίσετε τις φράσεις αυτές και να τις μετατρέψετε σε μικρό συνοδευτικό κείμενο για τις φωτογραφίες.

16 Απριλίου 1917

Πώς προχωράμε, πώς δεν μας κάνουν κομμάτια με κάθε βήμα, κανείς δεν ξέρει. Σκοντάφτουμε σε εκρηκτικά. Πέφτουμε και ξανασηκωνόμαστε. Βρέχει. Κολυμπάμε στη λάσπη. Μα προχωράμε, για να ξεφύγουμε, για να φτάσουμε επιτέλους, για να βρούμε ίσως χειρότερα. Είναι αδύνατο να περάσεις από τη ζώνη άοπλος. Τα συναισθήματα είναι απεριγράπτα, καθώς περιμένεις την ώρα μηδέν. Ο νους σου γεμίζει τρελές σκέψεις που δεν γίνεται να ελέγξεις. Αναμνήσεις φίλων, αγαπημένων, τόπων που είδες και ξέρεις και διάφορες φάσεις της ζωής περνούν μπρος από τα μάτια σου.

από Αραμπάμπασλης Κ., *Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος: μηνύματα στρατιωτών από το δυτικό μέτωπο*, militaire.gr, 2019

Πριν γράψετε

1. Αναζητάτε πληροφορίες για το Δυτικό Μέτωπο στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

από την ιστοσελίδα militaire.gr

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

από την ιστοσελίδα militaire.gr

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αφού γράψετε

1. Ελέγχετε τα ρήματα που χρησιμοποίησατε ως προς τον χρόνο και τη ρηματική όψη. Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε άλλον χρόνο; Θα είχε μεταβληθεί το νόημα του κειμένου; Λαμβάνετε υπόψη σας τις διαφορές μεταξύ του συνοπτικού και του μη συνοπτικού παρελθοντικού χρόνου στην αφήγηση, με κριτήριο πώς θέλετε να παρουσιάσετε τα γεγονότα.
2. Κάνετε το ίδιο χρησιμοποιώντας τώρα εναλλακτικά τον συνοπτικό και μη συνοπτικό μέλλοντα.

Φτώχεια
(ινφογράφημα)

«Γιατί εγώ είμαι εσύ, γιατί εσύ είσαι εγώ»

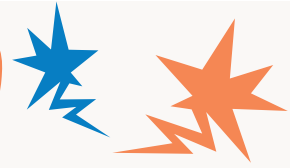
Θα 'θελα να γυρίσω πίσω
στα χρόνια μου τα παιδικά, όλοι ήμασταν κοντά.
Εγώ ήμουν εσύ, εσύ ήσουν εγώ.
Χαιρόσουν εσύ, χαιρόμουν κι εγώ
Γιατί εγώ είμαι εσύ, Γιατί εσύ είσαι εγώ.
Και μόνος μες στον κόσμο.
Δεν μπορώ να περπατώ.
Το βλέμμα σου άγρια με κοιτάει.
Τρέμω όταν με πλησιάζεις
Μου μιλάς και με τρομάζεις!
Κάθε λέξη σου πονάει, κάθε μέρα πιο πολύ
Τρέμω πίσω απ' τη σκιά σου, δεν υπάρχει δια-
φυγή
Γιατί εγώ είμαι εσύ, γιατί εσύ είσαι εγώ
Μια μέρα θα το καταλάβεις, πως λάθος κάνουμε
κι δυο.

Σε κλώτσησαν σε μια γωνιά, σε βρήκα ρημαγμένο
Και είπα «άλλο δεν μπορώ! άλλο δεν περιμένω!»
Γιατί εσύ είσαι εγώ, γιατί εγώ είμαι εσύ
Έχω βρεθεί στη δέση σου
Και ξέρω πως πονάει πολύ.
Γιατί εγώ είμαι εσύ, γιατί εσύ είσαι εγώ
Θέλω πολύ να σε στηρίξω, είμαι εδώ να σε βοηθώ
Αν είσαι δύτης εκεί, θα είσαι δύμα εδώ
Όλα γυρίζουν και χτυπούν, τον ίδιο μας τον εαυτό
Γιατί εγώ είμαι εσύ, γιατί εσύ είσαι εγώ
Μια μέρα θα το καταλάβεις
Πως λάθος κάνουμε κι οι δυο
Γιατί εγώ είμαι εσύ, γιατί εσύ είσαι εγώ
Και μόνος μες στον κόσμο
Δεν μπορώ να περπατώ.

από Σχολικός εκφοβισμός. Η ενσυναίσθηση
με στίχους, Πρακτικά του 3ου Συνεδρίου
«Νέος Παιδαγωγός», 2016

Γιατί εγώ είμαι εσύ,
γιατί εσύ είσαι εγώ

Σχολικός εκφοβισμός: Αφορά στην άσκηση εσκεμμένης, απρόκλητης, συστηματικής και επαναλαμβανόμενης βίας και επιθετικής συμπεριφοράς, με σκοπό την επιβολή και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους, εντός και εκτός σχολείου. Για παράδειγμα, χωρίς λόγο η μαθήτρια Α ρίχνει απρόκλητα και καθημερινά τα βιβλία της μαθήτριας Β από το θρανίο της, για να γελάσει τόσο η μαθήτρια Α όσο και οι παρατηρητές του επαναλαμβανόμενου συμβάντος.

Ο σχολικός εκφοβισμός δεν ταυτίζεται με την ενδοσχολική βία! Η ενδοσχολική βία αφορά στην άσκηση βίας (λεκτικής, σωματικής ή ψυχολογικής) εντός του σχολικού χώρου για την επίλυση διαφορών μεταξύ συμμαθητών. Για παράδειγμα, ο μαθητής Α θεωρεί ότι ο μαθητής Β τον προσέβαλε, τον κατηγορήσε σε μία παρέα, του πήρε ένα χρηματικό ποσό από την κασετίνα και αποφασίζει να λύσει τη διαφορά τους με βία.

Αίτια άσκησης σχολικού εκφοβισμού: Ανασφάλεια αυτού που τον ασκεί, παθητικοποίηση αυτών που τον παρατηρούν αμέτοχοι, φόβος και ανασφάλεια αυτού που τον δέχεται, με αποτέλεσμα τη σιωπή και την συγκάλυψη από όλους και όλες!

Γι' αυτό,

1. Ο εκφοβισμός είναι ένας τύπος επιθετικής συμπεριφοράς, ωστόσο, δεν πρέπει να εξομοιώνεται με την επιθετικότητα ή την βία. Η επιθετική ή η βίαιη συμπεριφορά δεν είναι πάντα εκφοβισμός και ο εκφοβισμός δεν περιλαμβάνει πάντα επιθετικότητα ή βία.
2. Ο εκφοβισμός είναι κυρίως **ομαδικό φαινόμενο**. Σημαντικό ρόλο παίζουν οι **παρατηρητές**. Ανάλογα με τον τρόπο που θα αντιδράσουν, ενισχύεται ή αποδυναμώνεται η δράση του παιδιού που εκφοβίζεται. Μπορεί να ενθαρρύνουν το παιδί που εκφοβίζει ή και με την παθητική τους στάση να δίνουν το μήνυμα ότι αυτό που συμβαίνει είναι αποδεκτό.

Πρόταση για μηνιαία δράση

Ο δήμος στον οποίο βρίσκεται το σχολείο σας διοργάνωσε μια ημερίδα ενάντια στη βία και τον σχολικό εκφοβισμό. Στην εκδήλωση αυτή συμμετείχαν όλα τα σχολεία του δήμου. Οι μαθητές και μαθήτριες ενός άλλου σχολείου παρουσίασαν το ποίημα της προηγούμενης σελίδας, το οποίο συνέθεσαν με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για το φαινόμενο αυτό. Το ποίημά τους σας συγκίνησε και προτείνατε στους μαθητές του σχολείου αυτού να οργανώσετε από κοινού μια αντίστοιχη δράση ενάντια στη βία και τον σχολικό εκφοβισμό. Μετά από πολλές συζητήσεις αποφασίσατε να δημιουργήσετε μαζί μια ηχοεκπομπή (podcast) τεσσάρων επεισοδίων (διάρκειας 10 λεπτών το καθένα) με θέμα τον τίτλο του ποιήματος των μαθητών του άλλου σχολείου «Γιατί εγώ είμαι εσύ, γιατί εσύ είσαι εγώ».

Προετοιμασία των ομάδων

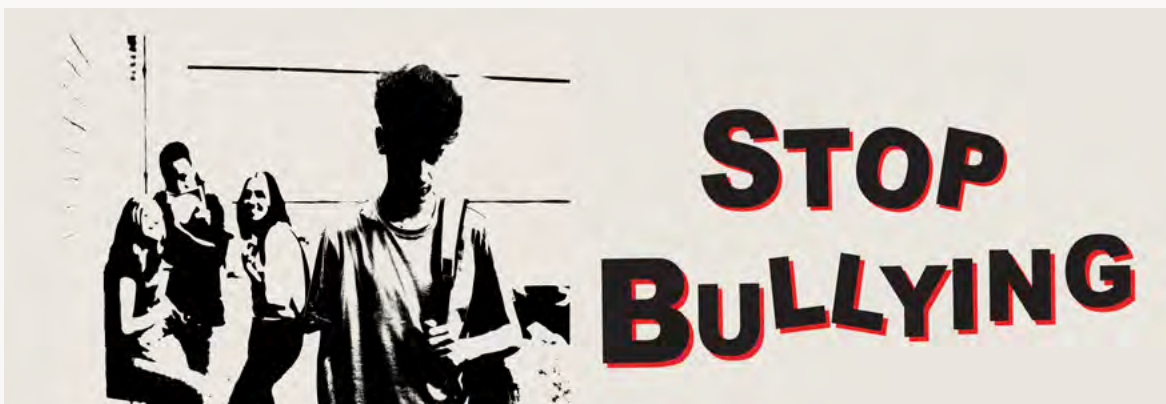
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες, μία για κάθε επεισόδιο: η πρώτη θα αναζητήσει τα αίτια του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού, η δεύτερη θα εξετάσει τις συνέπειες του φαινομένου στον ψυχισμό τόσο αυτού που ασκεί όσο και αυτού που δέχεται τον εκφοβισμό, η τρίτη θα διερευνήσει τις κοινωνικές επιπτώσεις που έχει το φαινόμενο και η τέταρτη θα αναζητήσει τρόπους με τους οποίους οι νέοι θα μπορούσαν να συνεργαστούν για να το καταπολεμήσουν.
- Κάθε ομάδα καταγράφει τα αποτελέσματα της έρευνας που έχει κάνει και τα διαμορφώνει σε ένα σενάριο, ώστε ο λόγος να είναι συνεχής, ζωντανός, με ύφος συνομιλιακό/οικείο, προσωπικό, εκλαϊκευμένο και απλό, ώστε να μην αφήνει την αίσθηση ότι κάποιος διαβάζει ένα κείμενο σε μία απρόσωπη επικοινωνία.
- Τα μέλη κάθε ομάδας, αφού μελετήσουν συγκεκριμένες ηχοεκπομπές αντλημένες από το διαδίκτυο, αποφασίζουν για τη δομή της, αναθέτουν ρόλους στο πλαίσιο της ομάδας τους (κεντρικού εκφωνητή, συνομιλητών) και αποφασίζουν για τη μουσική επένδυση.
- Όλες οι ομάδες μπορούν να αξιοποιήσουν πηγές από το διαδίκτυο ή την τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και εμπειρικά δεδομένα από τον σχολικό τους χώρο. Μπορούν επίσης να αντλήσουν υλικό από το ποίημα, όπως και από το φυλλάδιο της ημερίδας που παρακολούθησαν.

Υλοποίηση της δράσης

Κάθε ομάδα ηχογραφεί το επεισόδιό της. Καλό είναι να ηχογραφείται κάθε μέρος του επεισοδίου ξεχωριστά και με ένα λογισμικό επεξεργασίας να προστίθεται η μουσική επένδυση.

Αξιολόγηση

Η ολομέλεια της τάξης ακούει όλα τα επεισόδια και τα αξιολογεί ως προς τη συνοχή, το περιεχόμενο και το ύφος τους, τον επιτονισμό και τον ρυθμό τους, καθώς και την ηχητική επεξεργασία της ηχοεκπομπής (διαύγεια και ποιότητα ήχου).

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα 6

Έχω δικαίωμα να είμαι Άνθρωπος
*Ανθρώπινα δικαιώματα, δέση της γυναίκας,
μετανάστευση, προσφυγιά*

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Δ1 Η Έξοδος: Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας

▶ Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Ακολουθούν τρία αποσπάσματα από το ίδιο έργο. Αφού προσέξετε τον τίτλο του, τι περιμένετε να διαβάσετε; Σε τι μπορεί να αναφέρεται η λέξη Έξοδος;
2. Τα αποσπάσματα Β΄ και Γ΄ είναι αποσπάσματα μαρτυριών. Γνωρίζετε τι είναι οι μαρτυρίες; Το απόσπασμα Α΄ αποτελεί εισαγωγικό σημείωμα ενός πολύτομου έργου που περιλαμβάνει μαρτυρίες προσφύγων από την περιφέρεια της Σμύρνης.

Απόσπασμα Α΄: Σμύρνη

Ποιος δικός μας ή ξένος δεν ξέρει πού βρίσκεται η Σμύρνη και δεν έχει λίγες ή πολλές γνώσεις για την ιστορία και τον ρόλο της; Γι' αυτό θα περιοριστούμε σε πολύ λίγα συμπληρωματικά, που πιθανόν να ξεφεύγουν. Πριν από το 1922 αριθμούσε 270.000 κατοίκους, που κατανέμονταν σε 140.000 Έλληνες, 80.000 Τούρκους, 12.000 Αρμενίους, 20.000 Εβραίους και 15.000 Ευρωπαίους, ανάμεσα στους οποίους και οι Λεβαντίνοι. Η συντριπτική παρουσία του ελληνικού στοιχείου έδινε στην πόλη ελληνικό χαρακτήρα, που τον υπογράμμιζε ακόμη περισσότερο το γεγονός ότι η οικονομική και η πολιτιστική της ζωή βρισκόταν στα χέρια του. Έχουμε αλλού αναφέρει την προσωνυμία που της είχαν δώσει οι Τούρκοι: Γκιαούρ Ισμίρ (άπιστη, ελληνική Σμύρνη).

Η κοσμοπολίτικη Σμύρνη πριν από την Καταστροφή (φωτ. Library of Congress)

Εκτός από το γεγονός ότι ήταν έδρα Μουτασερίφη και Καϊμακάρη από την πλευρά της τουρκικής Διοίκησης, ήταν ταυτόχρονα και έδρα Μητρόπολης και από το 1919 η έδρα του ύπατου Αρμοστή, που με αρμοδιότητες υπουργού αντιπροσώπευε το ελληνικό κράτος σε ολόκληρη τη «διοικούμενη ζώνη», όπως την όριζε η συνθήκη των Σεβρών. Πώς λοιπόν, μια τέτοια Σμύρνη να μη γίνει, στις μέρες του Σεπτεμβρίου του 1922, το σύμβολο της ελληνικής συμφοράς;

από Η Έξοδος: Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας τόμ. Α΄, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 2022

1. Γιατί δίνονται τα αριθμητικά στοιχεία στην πρώτη παράγραφο του αποσπάσματος Α';
2. Πώς λειτουργούν οι ερωτήσεις στην αρχή και στο τέλος του κειμένου;
3. Ποια σημασία έχει η υπογραμμισμένη εκφράση *για τέτοια Σμύρνη* στην τελευταία παράγραφο του κειμένου; Από ποια στοιχεία της παραγράφου εξάγετε το συμπέρασμά σας;

Διαβάσετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Απόσπασμα Β'

[...] Άρχισε ο στρατός μας να φεύγει. Χτυπούσαν τις πόρτες μας και ζητούσαν ρούχα για να βγάλουν το χακί από πάνω τους. Πόσους δεν ντύσαμε. Οι μεγάλοι οι δικοί μας ξεκουμπιστήκαν και φύγανε κι αφήσαν τον κόσμο στο έλεος του Θεού. Έφταναν οι στρατιώτες ξυπόλητοι, γυμνοί, κουρελιασμένοι, πρησμένοι, νηστικοί.

Οι Τούρκοι κατεβαίνουν και σφάζαν τους Έλληνες. Το ίδιο έκαναν και οι δικοί μας. Παντού φωτιά και μαχαίρι άκουες και έβλεπες.

Αρχίσαμε να φεύγουμε κι εμείς. Σήμερα δύο, αύριο τρεις. Με την ψυχή στο στόμα φεύγαμε. [...] Από τους κατοίκους του Μπουνάρμπασι¹, έμειναν καμιά δεκαριά οικογένειες. Είχαν το νου τους. Τις είδαν τις φωτιές. Μερικοί κατάφεραν να φύγουν, σέρνοντας με την κοιλιά προς το Σικλάρι και από κει στη Σμύρνη. Τους άλλους όλους τους ατιμάσανε, τους σφάξανε, τους κρεμάσανε, τους κάψανε. Κι εκείνους που κατάφεραν από το Σικλάρι να φτάσουν στη Σμύρνη, όταν ήρθε ο Κεμάλ, τους έπιασε και τους έσφαξε.

Εμείς θρискόμασταν στη Σμύρνη. Πλημμύρα οι μαχαλάδες στο αίμα. Βάλανε φωτιά οι Τούρκοι, μια ώρα μακριά. «*Μη φοβούστε, είναι μακριά*», μας είπε ο νοικοκύρης του σπιτιού που μέναμε. Σ' ένα τέταρτο η φωτιά είχε έρθει σ' εμάς. Ρίχνανε βενζίνη και προχωρούσε. Βγήκαμε στο δρόμο. Φωτιά από τη μια, θάλασσα από την άλλη. Βρισκόμασταν στη μέση. Και οι Τσέτες (σ.τ.σ. οι άτακτοι Τούρκοι) θρискονταν στη μέση, και σφάζαν και σκοτώναν.

Τη νύχτα οι Τσέτες έκαναν επίθεση ν' αρπάξουν, να σφάξουν, ν' ατιμάσουν. «*Βοήθεια! Βοήθεια!*», φώναζε ο κόσμος. Τα εγγλέζικα πλοία ήταν απέναντι. Έριχναν τους προβολείς. Σταματούσαν για λίγο. Πάλι έκαναν επίθεση, και πάλι τα ίδια [...]

Έβγαλαν, μετά, ιταλικά και ελληνικά πλοία και μας πήραν. Πόσους; Ούτε ένα 20% δεν επήραν. Τέτοια καταστροφή δεν είδαν τα μάτια μου! [...]

από τη μαρτυρία της Ελένης Καραντώνη, *Η Έξοδος: Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας*, τόμ. Α', Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 2022

Απόσπασμα Γ'

[...] Μάδαμε την υποχώρηση του στρατού μας. Άρχισε και η δική μας προετοιμασία. Οι άντρες του Τζιμόβασι² μετάφερναν στις αποθήκες της Σμύρνης όσα εισοδήματα μπορούσαν. Δεν πίστευαν πως θα χάναμε τη Σμύρνη, και για σιγουριά μετέφεραν εκεί τα εισοδήματά τους. Τέλη Αυγούστου. Οι κάτοικοι, πρώτα τα γυναικόπαιδα, αρχίζουν να φεύγουν. Φεύγουν με κάρα, φεύγουν με ζώα, φεύγουν πεζή και φορτωμένοι, να σώσουν ό,τι μπορούν, να σωθούν και οι ίδιοι. Λυπημένοι! Κουρασμένοι! [...] Οι δυο οικογένειες, των αδελφών μου και η δική μου, φύγαμε τελευταίοι.

Φτάσαμε στη Σμύρνη, όταν άρχισε να καίγεται. Γυρίσαμε προς το Ταραγάτσι, προάστιο της Σμύρνης. Θα γυρίζαμε, όταν θα έσβηνε η φωτιά. [...]

Σκόρπιοι, ακόμη και οι συγγενείς, κατεθήκαμε με έναν μπόγο ρούχα στην Πούντα της Σμύρνης. Κάθε νύχτα οι Τούρκοι συνρόντουσαν κρυφά ως εμάς, και έκαναν επίθεση στα κορίτσια. Κείνη την ώρα θα ήθελες να είσαι εκατό χρονών. Πόσες δεν μασκαρεύονταν και δεν ντύνονταν γριές για

να μην τις πλησιάζουν. Κάναν επίθεση. Φωνές, βοή ο κόσμος! Τα καράβια έριχναν τους προβολείς. Σταματούσαν προσωρινά και πάλι τα ίδια. Φεύγαμε και πηγαίναμε στο νεκροταφείο. Κρύβαμε τα κορίτσια μέσα στα μνήματα κι εμείς καδόμασταν από πάνω. Εκεί, δεν κινδυνεύαμε και από φωτιά.

Βλέπαμε κανένα καράβι, μας φαίνονταν πως μπορούσαμε να φύγομε· τρέχαμε στην Πούντα. Και συνωστισμός, συνωστισμός! Γυναίκες, παιδιά κάτω των δεκατεσσάρω χρονώ και γέροι πάνω από εβδομήντα. Τους άλλους τους κράτησαν ομήρους. Πόσοι δεν κατρακύλησαν στη θάλασσα! Κοπέλες, κορμιά, μπόγοι στην επιφάνειά της.

Μας πήραν επιτέλους. Βγήκαμε άλλοι στη Χίο και άλλο στη Σάμο. Σκόρπιες οι οικογένειες, κι ο καθένας όπως μπορούσε προσπαθούσε να βρει τους δικούς του. [...]

από τη μαρτυρία Μαρίας Χάππα, *Η έξοδος: Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλιών της Μικρασίας*, τόμ. Α', Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 2022

¹ Το Μπουνάρμπασι (τουρκ. Pinarbasi = Κεφαλόβρυσο), χωριό 11 χλμ. Ανατολικά-Βορειοανατολικά της Σμύρνης, είχε 1.000 κατοίκους, από τους οποίους οι 800 ήταν Έλληνες.

² Το Τζιμόβασι (τουρκ. Gυμαονasi), μικρό χωριό 19 χλμ. Νότια της Σμύρνης, είχε πριν το 1922 2.315 κατοίκους (1.500 Έλληνες και 800 Τούρκους).

1. Σε ποιον κειμενικό τύπο ανήκουν οι μαρτυρίες στα αποσπάσματα Β' και Γ'; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με στοιχεία από τα κείμενα.
2. Υπογραμμίζετε τα πιο σημαντικά γεγονότα που αναφέρονται στα δύο παραπάνω αποσπάσματα. Ποια από αυτά επαναλαμβάνονται και στα δύο κείμενα;
3. Τι είδους είναι οι υπογραμμισμένες προτάσεις ως προς τη δομή τους; Σε ποιο είδος λόγου εμφανίζονται πολύ συχνά;
4. Πώς θα χαρακτηρίζατε το γλωσσικό ύφος των κειμένων; Για να απαντήσετε, προσέχετε τα εξής:
 - Η σύνδεση των προτάσεων είναι κυρίως

(α) παρατακτική ή	☐
(β) υποτακτική;	☐
 - Οι προτάσεις είναι γενικά

(α) σύντομες ή	☐
(β) μακροσκελείς;	☐
5. Επιβεβαιώθηκαν οι αρχικές σας υποθέσεις για το περιεχόμενο της λέξης Έξοδος;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Αφού ξαναδιαβάσετε τα γεγονότα που υπογραμμίσατε στην ερώτηση 2 παραπάνω, να μετασχηματίσετε τα αποσπάσματα Β και Γ σε ένα σύντομο κείμενο 150 λέξεων ιστορικής αφήγησης, στο οποίο θα αφηγηθείτε τον ξεριζωμό των Ελλήνων της Σμύρνης. Στην αφήγησή σας μπορείτε να ενσωματώσετε ένα ή δύο χωρία από τις μαρτυρίες που διαβάσατε. Το κείμενό σας θα διαβαστεί σε επίσημη εκδήλωση του σχολείου σας για την ημέρα μνήμης της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Η Σμύρνη
πριν την καταστροφή

Μαρτυρία πρόσφυγα
από τη Σμύρνη

Δ2 Μονόλογοι από το Αιγαίο

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Θα διαβάσετε ένα απόσπασμα από το έργο *Μονόλογοι από το Αιγαίο*, με τίτλο «Αμπντάλα». Μπορείτε να κάνετε μια υπόθεση για το περιεχόμενό του;
2. Ποιοι πόλεμοι μαίνονται σήμερα στον κόσμο;
3. Από ποιες χώρες έχουν έρθει πρόσφυγες στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες;
4. Το 2011 ξέσπασε ένας καταστροφικός εμφύλιος πόλεμος στη Συρία. Σύμφωνα με την Έγχαρητήριο Αρμοστέια του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, το 2023 περίπου 6,8 εκατομμύρια Σύριοι εξακολουθούσαν να ζουν ως πρόσφυγες παγκοσμίως, από τους οποίους 5,5 εκατομμύρια φιλοξενούνταν σε χώρες που γειτονεύουν με τη Συρία.
 - α) Πώς μπορεί να επηρέασε αυτός ο πόλεμος τον νεαρό Σύρο Αμπντάλα, ο οποίος μας αφηγείται την ιστορία του;
 - β) Πώς περιμένετε να παρουσιάζει την εμπειρία του ο Αμπντάλα; Σε ποιο πρόσωπο είναι πιθανότερο να αφηγείται και ποιο μπορεί να είναι το ύφος της αφήγησής του;

Διαβάσετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Αμπντάλα

Το όνομά μου είναι Αμπντάλα, είμαι 17 χρονών, από τη Συρία. Είμαι από φτωχή οικογένεια που αποτελείται από οκτώ άτομα: τους γονείς μου, τρεις αδελφούς και τρεις αδελφές. Παρ' όλη τη φτώχεια μας, ζούσαμε στη Δαμασκό μια ζωή ευτυχισμένη, χωρίς προβλήματα.

Η γειτονιά μου είναι φτωχή. Εκεί μένουν καλοί άνθρωποι. Στη Συρία ήμουν χαρούμενος, γιατί ήμουν με την οικογένειά μου. Όταν ξυπνούσα κάθε πρωί κι έβλεπα τη μητέρα και τον πατέρα μου, γελούσαμε. Έπειτα πήγαινα στο σχολείο κι έκανα διάφορα πράγματα με τους φίλους μου. Ξέρω ότι ήμασταν άτακτα παιδιά στο σχολείο, όμως ήμασταν πολύ χαρούμενοι.

Όλα τελείωσαν ξαφνικά όταν ξέσπασε ο πόλεμος. Οι ωραίες πλατείες και τα πάρκα έγιναν πολεμικές ζώνες κι η αγορά γέμισε όπλα και κλεψιές... Όμορφα μέρη, αρχαιολογικά μνημεία καταστράφηκαν και πουλήθηκαν. Μέχρι τώρα υπάρχουν άνθρωποι εκεί που αντιστέκονται στο θάνατο και την πείνα.

Εγώ όμως αναγκάστηκα να φύγω από την πατρίδα μου. Έφτασα στην Τουρκία όπου, με κάτι φίλους, δούλευα σκληρά δεκατρείς ώρες την ημέρα για πέντε περίπου μήνες. Με τη δουλειά ο καιρός πέρασε γρήγορα. Αποφάσισα να αναζητήσω μια καλύτερη ζωή και έτσι, στις 5 Μαρτίου του '16, έφυγα από τη Σμύρνη και ξεκίνησα για την Ευρώπη.

Μπήκαμε στα πλοία του θανάτου και φτάσαμε σε ένα έρημο νησί. Από εκεί με μια μικρή βάρκα μας πήγανε στην Κω. Είχα σκοπό να φτάσω στα ελληνικά σύνορα με τη Σερβία για να πάω στη Γερμανία [...]. Μετά από ιατρικές εξετάσεις έμεινα σε ένα κέντρο υποδοχής προσφύγων, όπου γνωρίστηκα με κάτι παιδιά που έγιναν σαν αδελφια για μένα και πέρασα καλές μέρες μαζί τους.

Αργότερα με έστειλαν στην Πάτρα, μια ωραία τουριστική πόλη. Εκεί μου γνώρισαν μια δασκάλα ζωγραφικής και με τη βοήθειά της έκανα μια σημαντική έκθεση ζωγραφικής. Ό,τι καλύτερο έχει συμβεί στη ζωή μου!

Τώρα λοιπόν βρίσκομαι στην Ελλάδα. Υπάρχουν στιγμές που νιώθω σχεδόν σαν ζητιάνος στην άκρη του δρόμου. Όμως, πιστεύω ότι, μετά από μεγάλη προσπάθεια και με περισσότερη υπομονή, μπορώ να γίνω σημαντικός άνθρωπος και να προσφέρω στην κοινωνία. Έχω συναντήσει πολλούς φιλικούς ανθρώπους και είναι πολύ σημαντικό για μένα να βρίσκομαι ανάμεσά τους.

Έχω χρέος να φτιάξω τη ζωή μου και να ακολουθήσω τα όνειρά μου. Θα συνεχίσω να παλεύω για αυτά.

Συρία, θα γυρίσουμε πίσω!

από Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση,
Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, *Μονόλογοι από το Αιγαίο*, 2016

1. Ποιες συνέπειες του πολέμου αναφέρει στην αφήγησή του ο Σύρος πρόσφυγας;
2. Να υπογραμμίσετε στο Κείμενο Δ2 τα σημαντικότερα γεγονότα στη ζωή του νεαρού Αμπντάλα. Ποια είναι η στάση του απέναντι σε ό,τι του έχει συμβεί;
3. Δουλεύοντας σε δυάδες, να διατυπώσετε τις ερωτήσεις που θα θέτατε στον Αμπντάλα, ώστε να μετασχηματίσετε το αφηγηματικό κείμενο σε συνέντευξη.
4. Επιβεβαιώθηκε η αρχική σας υπόθεση για το περιεχόμενο του Κειμένου Δ2;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Ο Πάμπλο Πικάσο φιλοτέχνησε την Γκερνίκα το 1937, λίγες μέρες μετά τον βομβαρδισμό της ομώνυμης πόλης της Ισπανίας κατά τη διάρκεια του ισπανικού εμφυλίου πολέμου. Ποια στοιχεία του πίνακα δείχνουν ότι ο καλλιτέχνης καταγγέλλει τον πόλεμο;

Γκερνίκα (1937). Λάδι σε καμβά, 349 x 776 εκ.
Μουσείο Reina Sofia Μαδρίτη

2. Το 2015 ο Βούλγαρος σκιτσογράφος Σαβόφ δημιούργησε το παρακάτω σκίτσο:

Γράφημα
για πρόσφυγες

Οι γιαγιάδες
της Λέσθου

- α) Πώς συνδέεται το σκίτσο με την Γκερνίκα του Πικάσο και πώς με την προσωπική αφήγηση του Αμπντάλα;
 - β) Να εκφράσετε το μήνυμα του σκίτσου με έναν τίτλο.
3. Είναι κάποιος από σας πρόσφυγας; Αν ναι, ας αφηγηθεί στην τάξη -σαν ένας άλλος Αμπντάλα- τη δική του ιστορία. Μήπως όσοι απαντήσατε «όχι» έχετε προσφυγική καταγωγή; Αν ναι, παρουσιάστε στην τάξη την προσφυγική εμπειρία της οικογένειάς σας.

Δ3 Γλωσσικά μνημεία

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Θα διαβάσετε το κείμενο με τίτλο «Γλωσσικά μνημεία», το οποίο είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Στεφανίου, ορεινού χωριού της Κορινθίας. Ποιο περιμένετε να είναι το περιεχόμενο του κειμένου;
2. Με τη βοήθεια του παρακάτω σύντομου αποσπάσματος από την *Οδύσσεια*, να ορίσετε τη λέξη *παρατσούκλια*. Για ποιον λόγο οι νέοι «κόλλησαν» στον Αρναίο το παρατσούκλι Ίρος; Τι άλλο μπορεί να εκφράζει ένα παρατσούκλι;

Βραδιάζοντας, εισβάλλει στο παλάτι άλλος ζητιάνος,
 πασίγνωστος σε όλη την πόλη της Ιθάκης ψωμοζήτητης,
 αχόρταγη κοιλιά, ο νους του πάντα στο φαΐ και στο πιωτό,
 αδύναμος και μάλλον μαλακός στο σώμα, παρότι μεγαλόσωμος,
 μ' ένα σκαρί που χτύπαγε στο μάτι.
 Αρναίος τ' όνομά του -έτσι τον είπε η καλή του μάνα,
 τη μέρα που τον γέννησε. Οι άλλοι, ωστόσο, νέοι αυτοί και ωραίοι,
 όλοι τού κόλλησαν το παρατσούκλι Ίρος (Ίρις αρσενική),
 έτσι που πάνω κάτω τρέχοντας μετέφερε μηνύματα,
 κάθε φορά που κάποιος κάτι του ζητούσε.

από Ομήρου, *Οδύσσεια*, σ 1-7, μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης, εκδ. Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, 2006

Διαβάσετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Γλωσσικά μνημεία

Οι Στεφανιώτες³ έχουν στο έπαρκο αναπτυγμένη την αίσθηση του χιούμορ και έντονα καλλιεργημένη την αφαιρετική περιγραφική έμπνευση και ικανότητα. Γι' αυτό οι άνθρωποι στο Στεφάνι βαφτίζονται δύο φορές: Μία από τον παπά, που τους δίνει το όνομα που επιθυμούν οι γονείς ή ο νονός τους, και μία... από κάποιον συχωριανό τους, ο οποίος τούς δίνει το παρατσούκλι τους, που πολλές φορές αποδεικνύεται κατά πολύ ισχυρότερο από το γνωστό μόνο στα χαρτιά οικογενειακό όνομα τους.

Και αυτό γιατί τα παρατσούκλια δεν δίνονται τυχαία σ' αυτούς που δίνονται, αλλά εκφράζουν κάποιες αποκλειστικές και χαρακτηριστικές ιδιαιτερότητες, που τις επισημαίνει σωστά το ευρηματικό στεφανιώτικο δαιμόνιο σ' αυτούς που τις κατέχουν, οπότε φυσικά και το όνομα που δίνεται έρχεται... κουτί σε εκείνους που το... δικαιούνται.

Αμέτρητα τα παρατσούκλια που απονέμονται «τιμής ένεκεν» σε δικαίους και αδίκους στο Στεφάνι. Εκφράζουν ορισμένες ιδιότητες σωματικές, πνευματικές ή ηθικές, φανερά ή κρυφά κουσούρια του παρονομασμένου⁴ (π.χ. Κακαράπης, Κουτσουκέλας, Ψηλός). Άλλα γεννήθηκαν με αφορμή το ντύσιμό του (π.χ. Αρβίλας), συνήθειες ή πράξεις του, λέξεις ή φράσεις που συνηθίζει να χρησιμοποιεί. Οι ιδιότητες, οι πράξεις κτλ. δεν εκφράζονται πάντοτε με κάποια κυριολεξία, αλλά συχνά με μεταφορές παρμένες από τον κόσμο των ζώων και των φυτών (π.χ. Νυφίτσας, Κυναβάς), από την άψυχη φύση (π.χ. Βαγενάς, Ντάκος) και από πρόσωπα ιστορικά ή άλλα (π.χ. Τρούμαν, Μουσουλίνης). Συχνά τα παρατσούκλια είναι πλασμένα από ντόπιες λέξεις κάθε είδους και είναι δύσκολο να βρούμε την εξήγησή τους.

Βέβαια το «βάφτισμα» δεν γίνεται μόνο από σκωπτική διάθεση, αλλά και από την ανάγκη να διευκολύνει την διάκριση ανάμεσα σε πολλά άτομα που έχουν το ίδιο όνομα. Μερικά παρατσούκλια μεταβιβάζονται και στην επόμενη γενιά, είτε αποκλειστικά στον πρωτότοκο γιο είτε αδιακρίτως σε όλη την φάρα. Τότε έρχονται να συμπληρώνουν το επίσημο μικρό όνομα του κάθε παιδιού (π.χ. Γεωργόλεγκας, Βασιλόλεγκας).

Τα παρατσούκλια δίνονται κυρίως στους άντρες. Οι γυναίκες σπάνια μπορούν να... χαρούν τη δημοσιότητα του δικού τους ατομικού παρατσουκλιού. Αφομοιώνουν συνήθως το παρατσούκλι του πατέρα ή του συζύγου τους, όταν παντρεύονται (π.χ. Νυφίτσαϊνα, Βασιλόλέγκαινα, Μανίκαινα).

Δεν πρέπει να είναι λίγες οι περιπτώσεις στο παρελθόν που το επίσημο οικογενειακό επίθετο εξαφανίστηκε ολότελα κάτω από την συντριπτική επιβολή που ασκεί κάποιο παρατσούκλι. Για τους Μπαλαφαίους λένε π.χ. πως ο γενάρχης τους, ο Αναστάσιος Μπαλάφας, που έζησε μέχρι τα μέσα του περασμένου αιώνα περίπου, λεγόταν αρχικά Αναστάσιος Κατσαφάρας (όνομα που επίσης πρέπει να είχε προέλθει παλιότερα από παρατσούκλι). Ονομάστηκε αργότερα Μπαλάφας επειδή τον είχε βαφτίσει ένας γύφτος με όνομα Μπαλάφας. Και επειδή από την κούνια του ακόμα τον φωνάζανε «Γυφτομπαλάφα» ή «Μπαλάφα», όταν έφτασε η ώρα να πολιτογραφηθεί, έδωσε το όνομα Μπαλάφας αντί για το πατρικό του Κατσαφάρας. Οι απόγονοί του συνεχίζουν μέχρι σήμερα να αποκαλούνται «Γυφτομπαλαφαίοι».

Πάντως, το «χούι» με τα παρατσούκλια ανάγεται στην αρχαιότητα. Το πρώτο παρατσούκλι μάς είναι γνωστό από τα ομηρικά έτη. Έτσι, ενώ μερικοί ίσως να ενοχλούνται από το παραπανίσιο αυτό όνομα, τα παρατσούκλια είναι γλωσσικά μνημεία του λαού μας.

από το stefanion.gr

³ Κάτοικοι του Στεφανίου

⁴ αυτού που αποκαλείται με παρατσούκλι

1. Ποιον πρακτικό σκοπό εξυπηρετούν μερικές φορές τα παρατσούκλια;
2. Να υπογραμμίσετε τις λέξεις ή εκφράσεις που εκφράζουν αξιολόγηση (θετική ή αρνητική) για τα παρατσούκλια. Ποια αξιολόγηση κυριαρχεί τελικά στο κείμενο;
3. Τι εκφράζουν τα σημεία στίξης στις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις;
4. Επιβεβαιώθηκαν οι αρχικές σας προσδοκίες για το περιεχόμενο του κειμένου; Ναι ή όχι και γιατί;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Να διαβάσετε το παρακάτω κείμενο και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Τα παρατσούκλια

Συνάντησα προχτές στο δρόμο έναν παλιό συμμαθητή μου, φαλακρό πια και σχεδόν γερασμένο, που μου έκανε φριχτά παράπονα, ότι δήθεν τον βλέπω στο δρόμο και δεν τον χαιρετάω. Τον άκουσα για αρκετή ώρα σιωπηλός και μετά βιάστηκα ν' αναγνωρίσω την ενοχή μου για να τον ξεφορτωθώ μια ώρα αρχύτερα. Σαν χωρίσαμε, άδελά μου πήρα ν' ανασκαλεύω τα περασμένα. Το αίμα μου φούντωσε. Αυτό το τέρας που είχε τώρα το δράσος να μου κάνει και παράπονα, ήταν ένας απ' τους μεγαλύτερους διόκτες και βασανιστές μου, όταν ήμασταν μαζί στο σχολείο. Κυρίως αυτός διαλαλούσε τα απειράρισμα παρατσούκλια μου, παριστάνοντας μάλιστα, όσο μπορούσε πιο γελοία, και τον τρόπο που μιλούσα.

Η αλήθεια είναι ότι νέα παρατσούκλια δεν μου έβγαζε γιατί δεν ήταν σε θέση, έδειχνε όμως ιδιαίτερο ζήλο για τη διάδοση των ήδη γνωστών. Αυτός επίσης ο ουραγοκόταγκος ήταν που μετάφερνε τα παρατσούκλια του σχολείου στη γειτονιά μου και το αντίστροφο, κι αυτός πάλι με την παρέα του μου τα φώναζαν ακόμα και μέσα στο δρόμο, όταν πήγαινα βόλτα με τους γονείς μου. Νομίζει το χαϊβάνι πως δεν τα θυμάμαι πια ή ότι έχω ψυχή επιπόλαια σαν τη δικιά του. Ξεχνάει όμως ή συγχωρεί ποτέ ένας άνθρωπος με σώες τις φρένες τα βασανιστήρια που κάποτε του κάνανε; Πώς λοιπόν να ξεχάσω κι εγώ αυτά που τράβηξα απ' την πρώτη ακόμα τάξη του δημοτικού σχολείου; [...]

Κάποτε ένας απαίσιος καθηγητής της μουσικής, μεγάλος σπάρος, διέκοψε τον κατάλογο, με πρόσταξε να σηκωθώ και μου έκανε στριμμένα: «Γιατί δε φωνάζεις δυνατά, ρε μπούφε;» Αυτό ήδελαν κι οι άλλοι, τους πετούσε νέα τροφή. Για μεγάλο διάστημα, εκτός από πολλά άλλα, ήμουν και ο «μπούφος» της τάξεως. Οι κακοηδέστεροι προσπαδούσαν με κάθε τρόπο να το κάνουν γνωστό σ' ολόκληρο το γυμνάσιο. Επεδίωκαν μάλιστα να διηγούνται το περιστατικό, ενώ βρισκόμουν κάπως κοντά στην παρέα τους για να τ' ακούω κι εγώ και να σκάω. [...]

Τα βράδια, συνήθως την ώρα που τρώγαμε, περνούσαν παρέες παρέες τα παιδιά κάτω απ' το σπίτι και ούρλιαζαν στα σκοτεινά τα διάφορα παρατσούκλια μου. Μέχρι τραγούδια μου είχαν βγάλει. Μόνο εγώ τα άκουγα, οι δικοί μου χαμπάρι δεν είχαν. Μ' έπιανε τότε σφίξιμο στο στομάχι, γλώμιαξα, κι αφήνοντας το φαγητό στη μέση έτρεχα να κοιμηθώ ή μάλλον να κρυφτώ κάτω απ' τα στρωσίδια.

από Ιωάννου Γ., *Η σαρκοφάγος. Πεζογραφήματα*, photodentro.edu.gr

1. Ποια επίδραση είχαν τα παρατσούκλια στον ψυχισμό του αφηγητή; Σε τι διαφέρουν τα παρατσούκλια του παράλληλου κειμένου από εκείνα του Κειμένου Δ3;
2. Θα κατατάσσετε τελικά τα παρατσούκλια στις επώδυνες λέξεις; Να οργανώσετε αντιλογίες στην τάξη σας και να υποστηρίξετε τις απόψεις σας με επιχειρήματα.
3. Να καταγράψετε σύγχρονα οικογενειακά επίδετα του τόπου σας που προήλθαν από παρατσούκλια ή επαγγέλματα.

Ε. Εξασκούμαστε στην παραγωγή κειμένων, ώστε να επικοινωνούμε αποτελεσματικά

Ε1 Ένα μεγάλο αντιρατσιστικό βήμα!

Σε επιστημονικό κείμενο διαβάσετε τον παρακάτω ορισμό για τον αντιρατσισμό. Να συζητήσετε με την τάξη σας συμπεριφορές που παρατηρείτε στο σχολείο σας και θεωρείτε ότι είναι αντιρατσιστικές, αιτιολογώντας την απάντησή σας:

- ✓ Ο αντιρατσισμός μπορεί να γίνει κατανοητός ως κάθε θεωρία και/ή πρακτική (είτε συλλογική είτε ατομική) που επιδιώκει την αμφισβήτηση των φυλετικών, εθνοτικών ή άλλων απαξιωτικών διακρίσεων, την εξάλειψη των πρακτικών του αποκλεισμού και της αφομοίωσης του/της «άλλου/ης» και την άρση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Trace Project (TRACE/HFRI-FM17-42, ΕΛΙΑΔΕΚ 2019-2022, <https://trace.library.upatras.gr>)

Πριν μιλήσετε

1. Θυμηθείτε τα μέρη του οργανωτικού σχήματος του ορισμού. Διαβάστε τον ορισμό του αντιρατσισμού πιο πάνω και τα εντοπίζετε. Ποιοι είναι οι «αντίπαλοί» του;
2. Συμβουλευτείτε λεξικό, εάν κάποιες λέξεις δεν σας είναι γνωστές.
3. Σκεφτείτε και σημειώστε αντιρατσιστικές συμπεριφορές στο σχολείο σας, π.χ. εξάλειψη πρακτικών αποκλεισμού.
4. Αποφασίστε αν το προφορικό σας κείμενο θα έχει τα χαρακτηριστικά παραγοντικής ή συνεπαγωγικής εξήγησης.

Αφού μιλήσετε

1. Να συζητήσετε ποια κείμενα ήταν κείμενα παραγοντικής και ποια συνεπαγωγικής εξήγησης. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

E2 Θέλετε να ετοιμάσετε μια ανάρτηση (80-100 λέξεων) στο ιστολόγιο της τάξης σας για την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων (20 Ιουνίου). Είδατε στο διαδίκτυο τη διπλανή αφίσα και αποφασίζετε να γράψετε ένα δικό σας κείμενο επιχειρηματολογίας με τίτλο το σλόγκαν της αφίσας «Πρόσφυγας ή Μετανάστης; Άνθρωπος!».

Πρόσφυγες-Μετανάστες

Η αφίσα του 2ουΓΕΛ Έδεσσας για το δράμα των προσφύγων.

Πριν γράψετε

1. Σε ποιους απευθύνεται η ανάρτησή σας; Για ποιον λόγο την αναρτάτε στο ιστολόγιο της τάξης;
2. Πώς μπορεί να σας βοηθήσει η αφίσα του 2ου ΓΕΛ Έδεσσας; Θα την αξιοποιήσετε ως έμπνευση ή θα την εντάξετε αυτούσια στην ανάρτησή σας;
3. Να θυμηθείτε τα γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά ενός κειμένου επιχειρηματολογίας.
4. Ποιο κειμενικό είδος θα επιλέξετε για την ανάρτησή σας;

Αφού γράψετε

1. Διορθώνετε το γραπτό του/της διπλανού/-ής σας με βάση τον πίνακα στα δεξιά:

Καταλληλότητα τίτλου	2 μον.
Δομή κειμένου	4 μον.
Νοηματικές ενότητες	4 μον.
Λεξιλόγιο	4 μον.
Ύφος	3 μον.
Ορθογραφία	3 μον.

✓ Δεν ξεχνώ ότι στην *ετεροαξιολόγηση* δεν κρίνω με βάση τις δικές μου δυνατότητες αλλά συνυπολογίζω τις συγκεκριμένες δυνατότητες και ιδιαιτερότητες του συντάκτη του κειμένου που διορθώνω! Γι' αυτό, η κατανομή μονάδων στον παραπάνω πίνακα είναι ενδεικτική και μπορείτε να την αλλάξετε με τον τρόπο που πιστεύετε ότι θα είναι πιο δίκαιος για τον συμμαθητή ή την συμμαθήτριά σας.

E3

Ακολουθεί ένα απόσπασμα από το βιβλίο *Οι χίλιοι και ο ένας πρόσφυγας* του Βασίλη Λαδά. Να μετατρέψετε την ιστορία του μικρού Ροχαλά Χαν σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στην τοπική εφημερίδα, έκτασης 200 λέξεων περίπου.

Ήταν πρωτότοκος γιος παπουτσή από τη Χεράτ. Τέσσερα μικρότερα αδέρφια και τρεις μικρότερες αδελφές. Ήταν ζωηρός, έπαιζε όλη μέρα στις αλάνες πετροπόλεμο, έτρωγε πολύ και δε βοηδούσε τον πατέρα του. Μια μέρα, φθινόπωρο του 2007, τον φώναξε ο πατέρας του: «Άκου, Ροχαλά Χαν, βγάλε τα σαβάλια σου και την πουκαμίσσα σου και δώσ' τα στο μικρότερο αδελφό σου. Σου έχω δυο αλλαξιές ρούχα δυτικά. Δυο μπλουζάκια και δυο βερμούδες, σου έφτιαξα και πέδιλα κλειστά. Θα φύγεις με το δειό σου, τον αδελφό μου, για το Λονδίνο. Εκεί θα βρεις τον άλλο δειό σου και θα μάθεις παπουτσή. Έχεις άλλους τέσσερις αδελφούς και τρεις αδελφές μικρότερες από σένα. Πρέπει να τα ταΐσω. Εσύ μεγάλωσες, έγινες άνδρας. Να βρεις την τύχη σου και να κάνεις πολλά λεφτά. Αν κρυνείς εκεί που θα πας, ο δειός σου θα σου αγοράσει μπουφάν. Δόξα στον Αλλάχ που αποφάσισε πριν από μένα. Αυτό είναι το δέλημά του. Έλα να σε φιλήσω».

Φίλησε τον πατέρα του, ένα-ένα τα αδελφάκια του, στο τέλος τη μητέρα του. [...] Πήραν το δρόμο. Μπροστά ο δειός και πίσω ο Ροχαλά Χαν γιατί καθυστερούσε κοιτάζοντας δεξιά κι αριστερά τον κόσμο που ανακάλυπτε. Έρημο, δασωμένα βουνά, ποτάμια.

Αγάπησε τα φορτηγά, τα έβλεπε σαν παιχνίδια. Αλλά πιο πολύ αγάπησε τη θάλασσα όταν έφθασε σε μια μεγάλη πόλη, με μιναρέδες ψηλούς, αμέτρητους. Την Ισταμπούλ. Ξανατέρασε θάλασσα δυο φορές, τη μια με καϊκι και την άλλη με καράβι, και έφτασε στην Πάτρα με φορτηγό, στον καταυλισμό των Αφγανών. «Εδώ θα μείνουμε μερικές μέρες», του είπε ο δειός του, «Θα δω πώς θα φύγουμε για το Λονδίνο». [...]

Ούτε Λονδίνο ούτε Χεράτ. Ξύπνησε μετά από μέρες ξαπλωμένος σε ένα κρεβάτι. Στο αριστερό του χέρι είχε σωλήνα που διοχέτευε ορό στη φλέβα του από δοχείο κρεμασμένο σε τσιγκέλι. Πίσω του

μηχανήματα αναβόσβηναν με πράσινα και κόκκινα φωτάκια που ηχούσαν μονότονα. Δίπλα του άλλα κρεβάτια με παιδάκια, κοριτσάκια και αγοράκια, ακίνητα χωρίς να μιλάνε, με ορούς στα χεράκια και με φωτάκια πίσω τους. Κοπέλες ντυμένες στα λευκά γύρω γύρω που κοίταγαν τα φωτάκια και γύρναγαν τα παιδάκια πλευρό. Στην άκρη του θαλάμου ένα μικρό νάιλον δέντρο με παιχνίδια κρεμασμένα στα κλαριά του. Ήταν η μονάδα εντατικής θεραπείας παιδών του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Πατρών. Είχαν περάσει τα Χριστούγεννα κι ο Ροχαλά Χαν σωζόταν από το θάνατο. Πρώτη φορά. Ήρθαν γρήγορα πάνω του οι γιατροί με πράσινες ποδιές κι ευχαριστήθηκαν που τον έσωσαν. Ήρθε και ο θεός με μεταφραστή κι ευχαριστήθηκαν κι αυτοί. Και οι γιατροί ρώτησαν μέσω του μεταφραστή τι παιχνίδι θέλει για δώρο και ο Ροχαλά Χαν ζήτησε ένα φορτηγό και την πετρούλα που είχε στο μπουφάν. Του αγόρασαν το φορτηγό οι γιατροί και ο θεός τού έφερε από την τσέπη τού μπουφάν την πετρούλα. Έπιασε την πετρούλα ο Ροχαλά Χαν, τη χάιδεψε και εκείνη τη στιγμή ακριβώς μπήκε στο δάλαμο της εντατικής μια γιατρίνα με λευκή ποδιά, γυαλιά, γκριζομάλλα. Πήγε κατευθείαν στο κρεβάτι του Ροχαλά, του έπιασε το χέρι, τον κοίταξε καλά στα γαλάζια μάτια του και του είπε στη γλώσσα που μιλάνε τα καλά πνεύματα και την καταλαβαίνουν όλοι, αφού δεν ανήκει στις γλώσσες της Βαβέλ: «Θα είμαι το καλό σου πνεύμα». Κι έτσι έγινε.

από Λαδάς Β., *Μουσαφεράτ. Οι χίλιες και μία νύχτες ενός καταυλισμού προσφύγων*, εκδ. Futura, 2008

Πριν γράψετε

1. Θυμηθείτε τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του άρθρου.
2. Οργανώνοντας το υλικό σας, να σημειώσετε από το κείμενο που σας δόθηκε:
 - α) ποιο είναι το κεντρικό γεγονός (τι συνέβη και γιατί είναι σημαντικό),
 - β) ποια είναι τα δευτερεύοντα γεγονότα και
 - γ) ποια πρόσωπα συμμετέχουν.
3. Με αφορμή το γεγονός εκφράζετε τη δική σας θέση σε σχέση με αυτό.

*Προσφυγικός
καταυλισμός*

Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

1. Το κείμενό σας έχει τα χαρακτηριστικά δημοσιογραφικού άρθρου;
 - α) Έχει συνοχή;
 - β) Έχετε αφηγηθεί τα γεγονότα έτσι ώστε να κατανοεί ο αναγνώστης τι συνέβη και γιατί;
2. Διαβάζετε το παρακάτω κείμενο που αφορά γεγονότα σύγχρονα της ιστορίας του Ροχαλά Χαν. Εμπλουτίζετε το αρχικό σας κείμενο με μία ακόμη θεματική ενότητα έως 50 λέξεις, για να το ενισχύσετε.

Η 15χρονη Μαντώ Αθανασοπούλου θυμάται τη νύχτα που κάηκε ο προσφυγικός καταυλισμός στην Πάτρα

«Οι άνθρωποι του καταυλισμού της πόλης μας ήρθαν στη χώρα μας με σκοπό μια καλύτερη ζωή, γι' αυτό έκαναν ό,τι ήταν αναγκαίο για να ζήσουν. Κοιτάζοντας μέσα από το παράθυρό μου παρατηρούσες καλύβες φτιαγμένες από χαρτί και πλαστικό, τα σκουπίδια μας που είχαν μαζέψει από κάδους της περιοχής και σε μια γωνία πρόβατα και άλλα ζώα που σε λίγο θα σφάζονταν από τους ίδιους για να τραφούν. Ακούγεται απάνθρωπο. Κι όμως αυτή ήταν η πραγματικότητα. Όλος αυτός ο κόσμος ζούσε ανάμεσά μας. Οι κάτοικοι της περιοχής τούς αντιμετώπιζαν διαφορετικά. Μερικοί εξέφραζαν θυμό. Άλλοι φόβο και άλλοι τούς συμπονούσαν. Οι πρόσφυγες ερχόντουσαν σε καθημερινή επαφή με τους κατοίκους.

Προσωπικά, θυμάμαι τη γιαγιά μου που φύλαγε σε καθημερινή βάση ό,τι απέμενε σε τρόφιμα, αλλά και ρούχα. Όχι μόνον εμείς αλλά και οι περισσότεροι γείτονες έδιναν ό,τι τους περίσσευε. Σου χτυπούσαν το κουδούνι και ζητούσαν μια φραντζόλα ψωμί, λίγο φαγητό ή έστω καθαρό νερό. Προσπαδούσαν συχνά

να «κλέβουν» ρεύμα για να φωτίζονται και να ξεσταθούν και δεν ήταν λίγες οι φορές που τα βραδινά δεν είχαμε εμείς ρεύμα».

Το σπίτι μου από τον καταυλισμό ένα ποτάμι τα χώριζε. Θυμάμαι να σας περιγράψω την ώρα που ο καταυλισμός κήκε ολόκληρος. Η ώρα έφτανε οκτώ κι εγώ μπορούσα να μυρίσω τον καπνό της φωτιάς που κάλυπτε τον ουρανό από πάνω μας. Όταν αποφασίζω να βγω στο πίσω μπαλκόνι αντίκρισα το χάος. Άνθρωποι που τρέχαν να σωθούν αλλά ταυτόχρονα μάζευαν ό,τι ήταν δυνατό από τα υπάρχοντά τους. Δεν ήξεραν πού να πάνε και χάνονταν στο σκοτάδι. Η φωτιά ήταν τεράστια και κάλυπτε όλο το οικόπεδο. Ήθελα να φύγω από το σπίτι. Φοβόμουν πολύ. Δεν έβγαλαν ειδοποίηση στις ειδήσεις να εγκαταλείψουμε τα σπίτια μας. Είπαν πως όλα θα πάνε καλά. Για εμάς. 'Όχι γι' αυτούς».

από Λαδάς Β., *Μαντώ Αθανασοπούλου, Μουσαφεράτ*, εκδ. Ιανός, 2006

E4 Αυτήν την εβδομάδα διακοσμείτε τον διάδρομο του σχολείου σας με υλικό αντιρατσιστικού περιεχομένου. Να γράψετε ένα κείμενο παραγοντικής εξήγησης (250 λέξεων περίπου), που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, ώστε να ενημερώνει τη σχολική κοινότητα για τη συγκεκριμένη δράση.

Πριν γράψετε

1. Θυμηθείτε τα δομικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά ενός εξηγητικού κειμένου.
2. Συμβουλευτείτε τα παρακάτω στοιχεία.

Γιατί το διαδίκτυο είναι ένα «πρόσφορο έδαφος» για έκφραση ρητορικής μίσους;

- Το διαδίκτυο είναι ευρείας εμβέλειας άρα και μεγάλης απήχησης.
- Τα άτομα με απόψεις μίσους μπορούν να βρουν εύκολα στο διαδίκτυο άλλα άτομα με τις ίδιες απόψεις ή να τραβήξουν την προσοχή ή να σοκάρουν μέσα από τις δημοσιεύσεις τους.
- Στο διαδίκτυο υπάρχει η αίσθηση της «ανωνυμίας».
- Οι άνθρωποι μπορεί να αισθάνονται «γενναίοι» να εκφράσουν ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, κάτι που σε μια συζήτηση πρόσωπο-με-πρόσωπο δε θα το έκαναν (λιγότερες αναστολές).
- Η αποστολή σχολίων στην ανάρτηση κάποιου είναι γρήγορη και εύκολη.
- Ό,τι ανεβαίνει στο διαδίκτυο μπορεί να μείνει εκεί για πάντα. Μια ανάρτηση, ακόμα και αν διαγραφεί, κάποιος μπορεί να την έχει αποθηκεύσει και να την ξαναδημοσιεύσει.
- Εάν η ρητορική μίσους είναι διαδικτυακή, ένα δύμα μπορεί να δυσκολεύεται να αποφασίσει σε ποιον να απευθυνθεί για βοήθεια.
- Παρόλο που υπάρχει πάντα η δυνατότητα αναφοράς τέτοιων περιστατικών, περιεχόμενο μίσους μπορεί σχετικά εύκολα να «περάσει».

Το διαδίκτυο είναι παγκόσμιο και διαφορετικές χώρες έχουν διαφορετικούς νόμους για τη ρητορική μίσους.

από saferinternet4kids, διαδικτυακό φυλλάδιο

Αφού γράψετε

Ελέγχετε:

- α) τη δομή του κειμένου σας και ειδικότερα αν
 - παρουσιάζετε το φαινόμενο της ρητορικής μίσους,
 - παραθέτετε τους παράγοντες που οδηγούν σε αυτό,
 - καταλήγετε σε κάποιο συμπέρασμα και
- β) τη γλώσσα του κειμένου σας και ιδιαίτερα αν έχετε χρησιμοποιήσει
 - φράσεις που δηλώνουν αιτία,
 - φράσεις που δηλώνουν αποτέλεσμα.

Πρόταση για μηνιαία δράση

Θέλετε να ευαισθητοποιήσετε την τοπική σας κοινότητα για την παιδική εργασία σε μια σχετική εκδήλωση.

Στον ιστότοπο των Ηνωμένων Εθνών (<https://unric.org/el>) βρίσκετε τις παρακάτω αφίσες:

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ

- ✓ ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
 - ✓ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ
 - ✓ ΦΤΩΧΕΙΑ
- ✓ ΣΩΜΑΤΙΚΗ Ή ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΒΙΑ
 - ✓ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΙ
 - ✓ ΘΑΝΑΤΟΣ
- ✓ ΠΡΩΩΡΗ ΓΗΡΑΝΣΗ
 - ✓ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ

ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

112 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ
ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

31.4 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ
ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ (ΟΙΚΙΑΚΑ, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ, ΜΠΑΡ)

16.5 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ
ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (ΕΞΟΡΥΞΕΙΣ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ)

Παιδική εργασία: Παγκόσμιες Εκτιμήσεις

160 εκατομμύρια
Περίπου 160 εκατομμύρια παιδιά παγκοσμίως είναι θύματα παιδικής εργασίας, δηλαδή 1 στα 10 παιδιά.

85,5 εκατομμύρια
Από το 2000 έως το 2020, τα παιδιά-εργαζόμενοι μειώθηκαν κατά 85,5 εκατομμύρια, δηλαδή από 16% σε 9,6%.

26,4%
Μόνο το 26,4% των παιδιών παγκοσμίως λαμβάνουν κοινωνική προστασία και επιδόματα.

0,4%
Σε παγκόσμιο επίπεδο, μόνο το 1,1% του ΑΕΠ δαπανάται για την κοινωνική προστασία των παιδιών, ενώ στην Αφρική αυτό είναι μόλις 0,4% του ΑΕΠ.

8,9 εκατομμύρια
Χωρίς στρατηγικές αντιμετώπισης, η παιδική εργασία θα μπορούσε να αυξηθεί κατά 8,9 εκατομμύρια μέχρι το τέλος του 2022.

Χωρίζεστε σε τρεις ομάδες

1. Μελετάτε προσεκτικά τα πολυτροπικά κείμενα που έχετε στη διάθεσή σας. Ποιες πληροφορίες σας δίνουν για την παιδική εργασία; Ποιον ρόλο παίζουν οι φωτογραφίες, τα γραφήματα, τα σκίτσα, οι εικόνες, τα χρώματα, η επιλογή γραμματοσειράς, η χρήση πεζών/κεφαλαίων γραμμάτων;
2. Συγκεντρώνετε επιπλέον πληροφορίες για την παιδική εργασία από τη σχετική ιστοσελίδα των Ηνωμένων Εθνών ανάλογα με την πτυχή του θέματος που διγεται στην αφίσα σας (τομείς απασχόλησης, επιπτώσεις, στατιστικά).
3. Αποφασίζετε πώς θα διαμορφώσετε τον κειμενικό τύπο της εξήγησης, ώστε να παρουσιάσετε το φαινόμενο της παιδικής εργασίας.
4. Δεδομένου ότι η παρουσίασή σας θα είναι προφορική, ποιες γλωσσικές επιλογές θα κάνετε, ώστε να ευαισθητοποιήσετε το κοινό σας σχετικά με το θέμα σας;

Αξιολόγηση των παρουσιάσεων

1. Ανταλλάσσετε μεταξύ σας, ως ομάδες, τα κείμενα παρουσίασης των αφισών.
2. Επισημαίνετε αστοχίες ή/και παραλείψεις στα κείμενα των άλλων ομάδων, δίνοντας έμφαση στις γλωσσικές επιλογές και στο αν αυτές εξυπηρετούν τον στόχο σας, που είναι η ευαισθητοποίηση της τοπικής σας κοινότητας.

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα

7

...να ταξιδεύω σε τόπους και εποχές

*Μνημεία, ιστορία, πολιτιστική δημιουργία,
τέχνες, τουρισμός, ταξίδια*

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Δ1 Η ελληνική πρόταση πολιτισμού

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Μελετήστε τον τίτλο του κειμένου: τι μπορεί να σημαίνει η φράση *πρόταση πολιτισμού*; Μπορεί ο ελληνικός πολιτισμός να αποτελείσει παράδειγμα και σημείο αναφοράς για τους άλλους πολιτισμούς;
2. Θεωρείτε ότι το κείμενο αναφέρεται σε πτυχές του ελληνικού πολιτισμού που μπορούν να είναι παράδειγμα μίμησης για τους άλλους λαούς ή ότι αναφέρεται σε κάτι διαφορετικό; (Αν έχετε ακούσει ή διαβάσει κείμενα του Γ. Μπαμπινιώτη, θα σας είναι πιο εύκολο να κάνετε τις σχετικές υποθέσεις.)
3. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι διαστάσεις του ελληνικού πολιτισμού;

Διαβάζετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Η ελληνική πρόταση πολιτισμού

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως αυτός ο τόπος, «ο μικρός ο μέγας», αν ξεχωρίζει για κάτι διαχρονικά, αν είναι ευρύτερα ακουστός στα πέρατα του κόσμου είναι για τον πολιτισμό του. Ο ελληνικός πολιτισμός είναι το μέγα κεφάλαιο αυτής της χώρας αλλά συγχρόνως και σημείο αναφοράς στην εξέλιξη του ανθρωπίνου πνεύματος. Η σύλληψη του πολιτισμού από τους Έλληνες ως καλλιέργειας της προσωπικότητας του ατόμου, με δεσμούς, αρχές, αξίες και ιδανικά που έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο, είναι ένα πρότυπο που μπορεί και σήμερα να εμπνεύσει τον άνθρωπο όπου γης. [...]

Με ποιους τρόπους ένας μικρός λαός μ' έναν μεγάλο πολιτισμό μπορεί να αποκτήσει μια ευρύτερη παρουσία, ταπεινά, με λόγο ουσίας, με πρόταση ζωής, με αναφορά σε αρχές και αξίες που αντέχουν στον χρόνο και μπορούν να εμπνεύσουν και να «σηκώσουν» τον άνθρωπο ιδίως σήμερα;

Βέβαια, αυτό προϋποθέτει μια συστηματική, επιστημονικά τεκμηριωμένη, αντικειμενική έρευνα-μελέτη των αρχών και των αξιών του ελληνικού πολιτισμού στα τρία βασικά επίπεδά του: την αρχαιότητα – το Βυζάντιο – τον Νέο Ελληνισμό.

Σ' αυτή τη διαχρονική διαστρωμάτωση του ελληνικού πολιτισμού έχει καίρια σημασία να φανεί και να λειτουργήσει διδακτικά η σχέση παράδοσης και νεωτερικότητας, διατήρησης και ανανέωσης, μίμησης και δημιουργικής αφομοίωσης. Γιατί αυτό που χρειάζεται ο πολιτισμός σήμερα είναι νέες πηγές έμπνευσης και –ας χρησιμοποιήσω μια μεγαλόστομη έννοια– αναγέννησης μέσα από υπερχρονικές αξίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αφετηρία ουσιαστικής ανανέωσης, ως πηγή δημιουργίας. Γιατί έννοιες όπως λ.χ. η ελευθερία, η αξιοπρέπεια, η δημοκρατία, η αποδοχή της διαφορετικότητας, ο σεβασμός στον άνθρωπο ως άνθρωπο, η ειλικρινής επικοινωνία ως συνάντηση ανθρώπου με άνθρωπο, η αγάπη στον άλλο, η εξασφάλιση μιας ποιοτικής παιδείας για όλους, η αίσθηση του μέτρου και η αίσθηση ορίων, η αναζήτηση της ουσίας, δηλαδή, έννοιες στις οποίες στηρίχτηκε –όσο μπόρεσε– ο ελληνικός πολιτισμός, εν μέρει και άλλοι πολιτισμοί και οπωσδήποτε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός στις καλές του στιγμές, μπορούν να δώσουν ένα νέο στίγμα, ένα πρότυπο ζωής στον πολλαπλώς αποπροσανατολισμένο σύγχρονο άνθρωπο.

από Μπαμπινιώτη Γ., *Η ελληνική πρόταση πολιτισμού*, εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2006

1. Ποιες είναι οι βασικές πτυχές της ελληνικής πρότασης πολιτισμού, σύμφωνα με το κείμενο; Πιστεύετε ότι η συγκεκριμένη πολιτισμική πρόταση μπορεί να αποτελέσει έμπνευση για τους ανθρώπους σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη;
2. Η παραδοχή από τον συγγραφέα του κειμένου της υψηλής ακτινοβολίας του ελληνικού πολιτισμού είναι δυνατό να αποτελέσει πηγή εθνικιστικών δράσεων και αναφορών; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας βάσει στοιχείων του κειμένου.
3. Ποιο είναι το βασικό οργανωτικό σχήμα του κειμένου (φαινόμενο-αίτιο, αίτιο-αποτέλεσμα, φαινόμενο-παράδειγμα, επιδίωξη-τρόποι, αντίθεση εννοιών, όργανο-λειτουργίες); Με ποιο τρόπο συνδέεται η επιλογή του σχήματος αυτού με τον σκοπό και τη λειτουργία του κειμένου;
4. Ποιος είναι ο ρόλος της ερώτησης της δεύτερης παραγράφου του κειμένου;
5. Δικαιολογείται επαρκώς η πρόταση του συγγραφέα; Στηρίξτε την απάντησή σας με στοιχεία του κειμένου.
6. Οι δύο τελευταίες περίοδοι του κειμένου δεν περιλαμβάνουν ανεξάρτητες προτάσεις. Θεωρείτε ότι πρόκειται για σφάλμα του συγγραφέα ή για συνειδητή επιλογή του; Αν ισχύει το δεύτερο, πώς θα τη δικαιολογούσατε;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Διαλέξτε από την τελευταία παράγραφο του κειμένου πέντε έννοιες οι οποίες αποτελούν διαστάσεις του ελληνικού πολιτισμού και συνδέστε ένα άρθρο γνώμης, το οποίο θα δημοσιευθεί στην ψηφιακή εφημερίδα της τάξης σας. Στο άρθρο αυτό θα προσπαθήσετε να πείσετε τους αναγνώστες ότι οι διαστάσεις αυτές αποτελούν ή ότι δεν αποτελούν πυλώνα του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού στο πλαίσιο του ελληνικού κράτους.

Δ2 Στου τιμονιού το αυλάκι

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το βιβλίο του κριτικού και ποιητή Ζήσιμου Λορεντζάτου, με τίτλο *Στου τιμονιού το αυλάκι*. Τι περιμένετε να διαβάσετε, κρίνοντας από τον τίτλο; Ποιο περιμένετε να είναι το γλωσσικό ύφος του κειμένου;
2. Στο απόσπασμα ο συγγραφέας μάς ταξιδεύει στον τόπο καταγωγής του. Ποιος μπορεί να είναι αυτός;

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Θα προσδέσω τώρα [...] μια απόπειρα να περιγράψω (από αγάπη και μόνο για το μέρος) τη θαλασσινή γωνιά που γνωρίζω από τα παιδικά μου χρόνια και όπου κουβαλιέμαι ακόμα σαν πηγαίνω προσκυνητής στο νησί από όπου κατάγομαι. Αυτό φροντίζω να γίνεται, το περισσότερο, αν τύχει και βρεθώ εκεί νωρίς την άνοιξη ή αργά το φθινόπωρο, όταν αποτραβιέται ο κόσμος.

Το χωριό στο μέρος αυτό απέχει κανένα τέταρτο με τα πόδια και δε φαίνεται από το γιαλό. Αν προχωρήσει κανένας ως εκεί που τελειώνουν οι σκοτεινοί ελαιώνες, βρίσκεται στο φρύδι ενός γκρεμού που κατηφορίζει κατά τη θάλασσα. Το μέρος είναι βραχύτοπος. Το μικρό μονοπάτι χαλάει το χειμώνα με τις μεγάλες βροχές που κατεβάζουν λασπόχωμα ή πηλά και οι κάτοικοι του χωριού το ανοίγουν και πάλι κάθε καλοκαίρι σε ορισμένες μεριές για να μπορούν να περάσουν. Στο γιαλό κατεβαίνεις από τα δεξιά. [...] Νωρίς την άνοιξη, αν τύχει να δοκιμάσεις το μονοπάτι για να πας στο γιαλό, όταν ακόμα δεν το έχει πατήσει ποδάρι ανθρώπου, θα σταματήσεις ξαφνικά μπροστά

σε ένα καταπλακωμένο από χρώματα γλιστερό πέραςμα θαμμένο μέσα σε μυριάδες αγριοχόρταρα και αγριολούλουδα, όπου πρέπει να μετράς το κάθε βήμα σου ή το πάτημά σου με μεγάλη δυσκολία και κίνδυνο. Σε ορισμένα μέρη σχεδόν μονάχα το κεφάλι σου απομένει έξω από τα αφηλά τα θάμνα και τα χορτάρια και προχωράς ολοένα σε ένα τόπο μυρίπνοο και μαγεμένο ανάμεσα στους αγριόδουσομους, στα πεταλούδια και στα πρώτα χελιδόνια. Το τι γίνεται, ώσπου να πιάσεις την κατηφόρα και να φτάσεις χαμηλά, είναι άλλο πράμα. Ο γκρεμός ολάκερος μοιάζει με ένα άδυτο που ο άνθρωπος το καταπατάει και το παραβιάζει με την παρουσία του και τα πάντα εκεί γύρω – από τα θάμνα και τα αφηλά χορτάρια ίσαμε τα μυριόχρωμα ζουζούνια και τα έντομα ή τα πουλιά που πηγαίνονται ασταμάτητα – λες και τα διαπερνάει μια ανατριχίλα πως κάποιος τα είδε σε ώρα που δεν πρέπει, πως κάποιος τα αιφνιδίασε (σαν κοράσι απάρθενο¹) τη στιγμή την απόκρυφη απάνω στο ξεγύμνωμά τους. Το μονοπάτι μεγαλώνει κατηφορίζοντας και προχωράει κανένα, σχεδόν ελεύθερος πια, ως κάτω στα τελευταία βράχια της ακρογιαλιάς.

Εκεί ξαφνικά, δίχως να το περιμένεις, αδέατη από παντού, παράμερη κι ανέλπιδη λίγα βήματα πρωτύτερα, κρύβεται στα δεξιά σου, καθώς σταματάς γυρισμένος κατά το πέλαγος, μια μικρή αμμουδιά, μια αχιβάδα καλύτερα αμμουδερή, μια σταλιά (την παρομοιάζω στις αναλογίες με το αρχαίο θεατράκι του Αμφιάραου, το κόσμημα αυτό που βρίσκεται χαμένο κοντά στον Ωρωπό), κυκλωμένη από ένα κοίλωμα του γκρεμού στο μέρος αυτό και από βράχια αφηλά που οι μύτες τους προβαίνουν μερικά μέτρα απάνω από τη θάλασσα όπως τα μπαστούνια των καραβιών. Εκεί σταματάει το κατέβασμα. Τίποτα δεν μπορεί να περιγράψει την άμμο αυτή, το κάθε σπυρί της. Πρέπει να την έχεις πατήσει και να σου έχει δοθεί η χάρη, νωρίς την άνοιξη ή αργά το φθινόπωρο, σαν αποτραβιέται ο κόσμος, να λουστείς στο γεράνιο νερό και το αχάραχτο που την κατοικεί και που τη μουσκεύει, νύχτα μέρα, για να καταλάβεις άκοπα το μέτρο μιας τέτοιας δωρεάς. [...] Εκείνο ακόμα που σε κάνει να μην μπορείς να ξεκολλήσεις τα μάτια σου από τη μικρή αχιβάδα της αμμουδιάς είναι [...] η γενική αντίθεση που παρουσιάζει με το σκουρογάλαζο μεγάλο βουνό του νησιού – χαμογέλασμα από τη μια μεριά και αγρίεμα από την άλλη – που απλώνει στο μέρος εκείνο από αφηλά τον όγκο του και τον ίσκιο του ως πέρα στις άκρες του ορίζοντα, και που ο ντόπιοι το ονομάζουν με την κυριολεξία του Μεγάλο Βουνό².

από Λορεντζάτος Ζ., *Στου τιμονιού το αυλάκι*, εκδ. Δόμος, 2001

¹ αγνό

² το όρος Αίνος στην Κεφαλονιά

1. Να ασκηθείτε στην εκφραστική ανάγνωση του κειμένου, δηλαδή να διαβάσετε το κείμενο έτσι ώστε μέσω της φωνής σας να μεταφέρετε στους ακροατές σας τη δική σας ερμηνεία του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο και το ύφος του.
2. Ποια τοποθεσία περιγράφεται στο κείμενο;
3. Η περιγραφή είναι (α) αντικειμενική, (β) υποκειμενική, (γ) βιοματική, (δ) στατική. Να επιλέξετε όσα επίθετα ταιριάζουν και να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.
4. Να υπογραμμίσετε στο απόσπασμα επίθετα (α) περιγραφικά και (β) αξιολογικά. Ποιος είναι ο ρόλος τους στο κείμενο;
5. Να υπογραμμίσετε τις λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εκφράζεται παρομοίωση. Τι προσφέρουν οι παρομοιώσεις στο κείμενο;
6. Να αξιοποιήσετε διαδίκτυακούς χάρτες, για να εντοπίσετε περιοχές που διαθέτουν χαρακτηριστικά της τοποθεσίας που περιγράφει ο συγγραφέας.
7. Στο γιγλό κατεβαίνεις από τα δεξιά: Γιατί χρησιμοποιείται το β' ρηματικό πρόσωπο στο κείμενο;
8. Ποια είναι τα συναισθήματα του συγγραφέα κατά τη διάρκεια της νοεράς διαδρομής του στη φύση;
9. Το ύφος του κειμένου είναι (α) λογοτεχνικό, (β) επίσημο, (γ) οικείο, (δ) καθημερινό. Να επιλέξετε όσα επίθετα ταιριάζουν και να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.
10. Επαληθεύτηκαν τελικά οι αρχικές σας προβλέψεις για το περιεχόμενο και το ύφος του κειμένου;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Σκεφτείτε όσα είπατε στο προηγούμενο στάδιο ανάγνωσης. Συμφωνείτε με όλα; Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι άλλο;
2. Να αποτυπώσετε τη διαδρομή του συγγραφέα σε έναν δικό σας πεζοπορικό χάρτη. Να χρησιμοποιήσετε ως σημείο αναφοράς το χωριό και να καταγράψετε όλες τις υπόλοιπες τοποθεσίες που αναφέρονται στο απόσπασμα.

Αμφιράρειο

Να συνοδεύσετε τον χάρτη σας με ένα σύντομο κείμενο οδηγιών που απευθύνεται στους επισκέπτες του νησιού και θα δημοσιευτεί σε έναν τοπικό τουριστικό οδηγό. Στις οδηγίες σας μπορείτε, αν θέλετε, να χρησιμοποιήσετε τοπωνύμια.

Δ3 Ο Ηνίοχος

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Τι περιμένετε να διαβάσετε στο παρακάτω κείμενο, βλέποντας τον τίτλο του και όλα όσα το περιβάλλουν;
2. Θυμηθείτε από την αρχαία ελληνική ιστορία
 - α) τι ήταν οι *αρματοδρομίες*,
 - β) τι ήταν το *τέθριππο*,
 - γ) ποιος ήταν ο *ηνίοχος*,
 - δ) τι ήταν τα *αναθήματα*.

*Αναθήματα
στους Δελφούς*

Μπορείτε να ετυμολογήσετε κάποιες από αυτές τις λέξεις χωρίς βοήθεια; Ποια/ποιες; Για όλες τις άλλες να συζητήσετε την ετυμολογία τους με τον καθηγητή/την καθηγήτριά σας.

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Ο Ηνίοχος

Η τελευταία αίθουσα του μουσείου στεγάζει το πιο λαμπρό του έκθεμα, τον Ηνίοχο από το ανάθημα του Πολύζαλου, τυράννου της Γέλας. Ο Πολύζαλος θεωρείται ότι ήταν ο νικητής της αρματοδρομίας στα Πύθια του 478 ή του 474 π.Χ., υπάρχει όμως και η άποψη ότι το ανάθημα τιμά τη νίκη του αδερφού του Ιέρωνα στα 470 π.Χ., ο οποίος ήταν νικητής και στα Ολύμπια. Παρά τις παλαιότερες απόψεις σήμερα είναι σχεδόν βέβαιο ότι το σύμπλεγμα, που αποτελούνταν

από τέθριππο, τον Ηνίοχο και δύο ιπποκόμους, ήταν φτιαγμένο για να φαίνεται από μπροστά και αριστερά, καθώς ήταν τοποθετημένο στα δεξιά της ιεράς οδού, στο τμήμα με μεγάλη κλίση πριν το ναό. Είναι επίσης σχεδόν βέβαιο ότι στους Δελφούς οι δυο ιπποκόμοι του συμπλέγματος οδηγούσαν πεζοί δυο άλογα δεξιά κι αριστερά από το άρμα. Σε μια χωριστή προθήκη εκτίθεται το χέρι του ενός με μέρος από το χαλινό και μέλη των αλόγων. Το σύμπλεγμα καταστράφηκε μάλλον από τον μεγάλο σεισμό του 373 π.Χ.

Ο ίδιος ο Ηνίοχος, από τον οποίο λείπει μόνο το αριστερό χέρι, φορά μακρύ χιτώνα με πλούσια και ομοιόμορφη πτύχωση, ζωμένο ψηλά, κάτω από το στήθος με ζώνη που σταυρώνει στην πλάτη. Στο δεξί χέρι εκτός από τα χαλινάρια που σώζονται κρατούσε και το κεντρί. Τα γυμνά πόδια πατούν στέρεα και αποδίδονται με πολλές λεπτομέρειες, γεγονός που φέρνει στο νου τον χαλκοπλάστη Πυθαγόρα από το Ρήγιο (που ωστόσο καταγόταν από τη Σάμο), για τον οποίο ο Πλίνιος λέει ότι παρίστανε ακόμη και τις φλέβες κάτω από το δέρμα.

Το κεφάλι του Ηνίοχου είναι πλατύ ενώ το νεανικό και ωσειδές πρόσωπο χαρακτηρίζεται από αυστηρές γραμμές στη μύτη και τα τόξα των φρυδιών. Τα χείλη καλύπτονταν από φύλλο κοκκινωπού χαλκού και πίσω ανάμεσα από τα μισάνοιχτα σαρκώδη χείλη μόλις διακρίνονται τέσσερα ασημένια δόντια. Τα μάτια είναι ένθετα από λευκό σμάλτο για τον βολβό, καστανό και μαύρο λίθο για την ίριδα και την κόρη. Το βλέμμα είναι γεμάτο συγκρατημένη ένταση, απλότητα και επινίκια γαλήνη. Τα μαλλιά αποδίδονται περισσότερο με εγχάραξη παρά με πλαστικότητα και τα συγκρατεί μια φαρδιά κορδέλα με μαιάνδρο από εμπίεστο ασήμι και χαλκό. Ολόκληρο το άγαλμα δονείται από μια ανεπαίσθητη ελικοειδή κίνηση προς τα δεξιά.

Εκτός από τον Πυθαγόρα, έχει συσχετιστεί κατά καιρούς με το έργο του Κριτίου ή του Κάλαμη, αλλά τα στοιχεία που διαθέτουμε δεν επιτρέπουν βέβαιη απόδοση σε κανέναν από τους γνωστούς καλλιτέχνες. Το βέβαιο είναι ότι πρόκειται αναμφίβολα για ένα από τα αριστουργήματα της ελληνικής πλαστικής, με ιδιαιτερότητες που το καθιστούν έργο βαθιά ανθρωπινό και πνευματικό και γοητεία που αγγίζει τις ρίζες του δυτικού πολιτισμού και τα μύχια της ανθρώπινης ψυχής.

Για το λόγο αυτό και η είδηση της ανακάλυψής του κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ανασκαφής έφτασε στα πέρατα του κόσμου, προκαλώντας μεγάλη συγκίνηση.

από delphi.culture.gr

1. Σε ποιο μουσείο εκτίθεται ο Ηνίοχος; Γιατί δεν αναφέρεται στο Κείμενο Δ3;
2. Ποιος έγραψε το παραπάνω κείμενο; Γιατί δεν αναγράφεται το όνομά του;
3. Στις τρεις παρακάτω περιόδους λόγου να δικαιολογήσετε αντίστοιχα
 - α) τους χρόνους των ρημάτων, β) τη χρήση των επιθέτων και γ) το είδος των ρημάτων.
 - i) Στο δεξί χέρι εκτός από τα χαλινάρια που σώζονται κρατούσε και το κεντρί.
 - ii) Ο Ηνίοχος, από τον οποίο λείπει μόνο το αριστερό χέρι, φορά μακρύ χιτώνα με πλούσια και ομοιόμορφη πτύχωση [...].
 - iii) Τα μάτια είναι ένθετα από λευκό σμάλτο για τον βολβό, καστανό και μαύρο λίθο για την ίριδα και την κόρη. Το βλέμμα είναι γεμάτο συγκρατημένη ένταση, απλότητα και επινίκια γαλήνη.
4. Ποια πορεία ακολουθεί η περιγραφή του εκθέματος;
5. Ποια επίθετα εκφράζουν θετική αξιολόγηση του Ηνίοχου;
6. Ποιον επικοινωνιακό στόχο εξυπηρετεί η περιγραφή του εκθέματος; Πιστεύετε ότι τον πετυχαίνει;
7. Επαληθεύτηκαν τελικά οι αρχικές σας προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Στην εκπαιδευτική επίσκεψη που θα κάνετε στους Δελφούς αναλαμβάνετε να παρουσιάσετε τον Ηνίοχο. Αναζητάτε κι άλλες πληροφορίες και βρίσκετε το κείμενο που ακολουθεί. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές εντοπίζετε ανάμεσα στα δύο κείμενα; Ποιες πληροφορίες του καθενός θα αξιοποιούσατε για την παρουσίαση του αγάλματος;

Ορθός, με τα γυμνά του πόδια στερεωμένα επάνω στο άρμα, υψώνει το ανάστημά του (1,80 μ.) ο νέος άντρας, ενώ με τα χέρια του (σώζεται μόνο το δεξιό) κρατά χαλαρά τα ηνία. Ντυμένος το μακρύ φόρεμα του ηνιόχου, σφιγμένο στις μασχάλες από τον «ανάλαβο», για να μην το ανεμίζει η δυνατή πνοή του αγέρα στην ξέφρενη αρματοδρομία, με την ταινία του νικητή στο κεφάλι (ένδετη από ασήμι), καρφώνει τη ματιά του μπροστά, φωτισμένη και ελαφρά κουρασμένη από την ένταση του αγώνα. Η κορμοστασιά του, η διάπλαση του ψηλόλιγνου σώματος, η διάθεση των πτυχών του χιτώνα του, το στέρεο πάτημα των γυμνών ποδιών, η δυνατή και μαζί άνετη χειρονομία του δεξιού χεριού με τα ηνία, οι ανεπαίσθητες μικρές κινήσεις και αποκλίσεις από την αυστηρά μετωπική στάση, εκφράσεις μιας δονούμενης εσωτερικής ζωής, όλα τούτα, που συντελούνται με τρόπο μοναδικό και με τη συμβολή αναρίθμητων λεπτομερειών, κατορθώνουν να δώσουν στον Ηνίοχο των Δελφών τη μνημειακή επιβολή και τον παλμό του ζωντανού πλάσματος. Και το γερό αυτό οικοδόμημα το κορυφώνει ο μοναδικός δόλος του κεφαλιού με την κρυστάλλινη καθαρότητα του σχήματος, τη λεπταίσθητη διαγραφή των μαλλιών, την ξυπνή ματιά, τα σαρκωμένα χείλη και μάγουλα, που περισφίγγουν με δύναμη τον εσωτερικό σκελετό του κρανίου. Η δύναμη και η μαγική γοητεία που αποπνέει κάθε μεγάλο έργο τέχνης κατορθώνουν να συνταιριαστούν στο αριστούργημα τούτο με μια χάρη ευγενική και μ' ένα ρυθμό αυστηρά χαρούμενο και να σε μεταφέρουν στη θριαμβευτική στιγμή που ο νικητής αρματηλάτης, περήφανος και συγκρατημένος, δέχεται την ιαχή του πλήθους, σαν ένα δεύτερο στεφάνι, πολύτιμο κι αυτό.

από Ανδρόνικος Μ., Δελφοί, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, 2005

Ε. Εξασκούμαστε στην παραγωγή κειμένων, ώστε να επικοινωνούμε αποτελεσματικά

ΕΙ Να ζητήσετε από το οικογενειακό ή το ευρύτερο περιβάλλον σας να σας αφηγηθούν μια ιστορία από τον τόπο σας ή την ιδιαίτερη πατρίδα σας (ιστορικό γεγονός, δρύλο, παραμύδι, μύθο). Στη συνέχεια να τη μοιραστείτε με την τάξη σας. Η αφήγησή σας θα έχει διάρκεια 10 λεπτών.

Πριν μιλήσετε

1. Μπορείτε να ηχογραφήσετε την ιστορία που θα σας αφηγηθούν.
2. Οργανώνετε τη δομή της δική σας αφήγησης:
 - α) Δίνετε έναν δικό σας τίτλο, επιλέγετε τον προσανατολισμό και τα γεγονότα της αφήγησής σας.
 - β) Σημειώνετε όσα στοιχεία χρειάζεται να θυμάστε, ώστε ο λόγος σας να έχει ροή.
 - γ) Κάνετε την απαιτούμενη προετοιμασία, ώστε να κρατήσετε το ενδιαφέρον των ακροατών σας (αποφασίζετε για τις γλωσσικές σας επιλογές, αποφασίζετε αν θα χρησιμοποιήσετε ερωτήσεις, επιλέγετε ύφος, επιτονισμό, τόνο φωνής κ.λπ.).

Μια ιστορία από τον τόπο μου

Β. Αφού μιλήσετε

1. Να ζητήσετε τις παρατηρήσεις των συμμαθητών/τριών σας για την αφήγησή σας και να κάνετε τις δικές σας παρατηρήσεις για τις αφηγήσεις τους. Να τις αξιολογήσετε συμπληρώνοντας έναν πίνακα, όπως ο παρακάτω:

Περιεχόμενο: Ήταν ενδιαφέρουσα η ιστορία;

Τρόπος αφήγησης: Ανέδειξε το περιεχόμενο της ιστορίας που άκουσα; Ναι ή όχι και γιατί;

2. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο δωρεάν λογισμικά ψηφιακής αφήγησης (digital storytelling). Με ένα από αυτά και με τη συνδρομή του/της εκπαιδευτικού Πληροφορικής να ετοιμάσετε τη δική σας ψηφιακή αφήγηση!
Ποιες διαφορές αναδείχτηκαν σε σχέση με τις συμβατικές αφηγήσεις; Πώς προσαρμόσατε το υλικό σας;

E2 Να ακούσετε το τραγούδι «Ταξίδι» (<https://youtu.be/uidXPS38ksY?si=IWXmPO41-Fub-kHS>) και να συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης σας αν θα θέλατε να κάνετε ένα αντίστοιχο ταξίδι και γιατί.

Ταξίδι

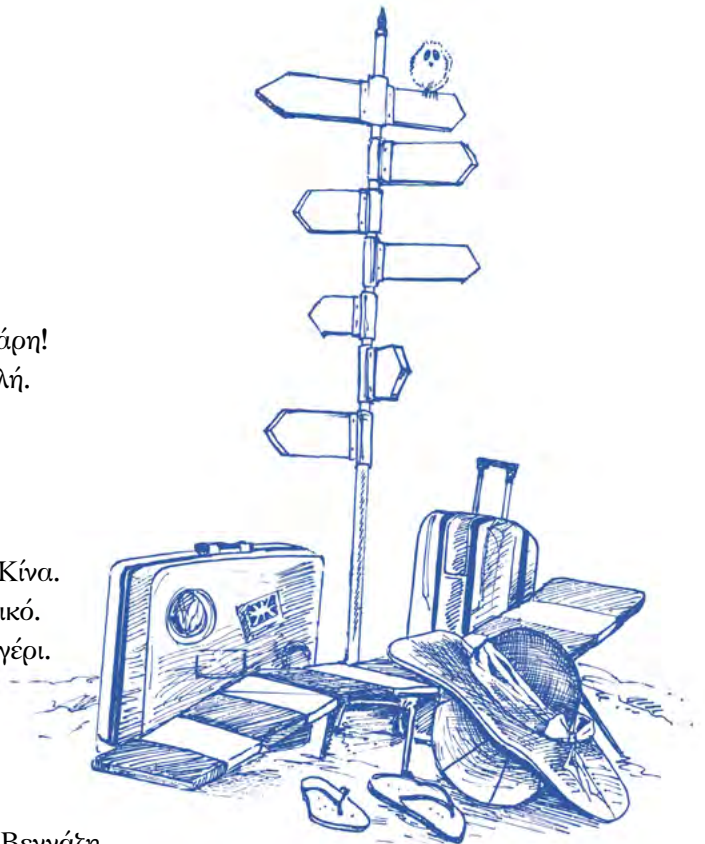
Στίχοι: Γιάννης Νταλιάνης

Μουσική: Γιάννης Ζουγανέλης

Πάμε ταξίδι μακρινό στο γαλάζιο Ωκεανό.
Πάμε να κάνουμε το γύρο του κόσμου
και για εισιτήριο ένα φιλάκι δώσ' μου.
Έλα, χαμογέλα! Φτάνουμε Βενεζουέλα!
Τραγούδα, κάνε μου τη χάρη, νάτη! η Μαδαγασκάρη!
Κι αν είναι ο έρωτας πουλί, θα πετάξουμε στη Χιλή.

Πάμε ταξίδι μακρινό πάνω απ' τον άγριο ποταμό.
Πάμε να κάνουμε το γύρο του κόσμου
και για εισιτήριο ένα φιλάκι δώσ' μου.
Σε μια βδομάδα στη Γρανάδα, σε ένα μήνα στην Κίνα.
Σε λίγες ώρες στις Αζόρες, σε ένα λεπτό στο Μεξικό.
Κι αν είναι ο έρωτας αστέρι, θα φωτίσουμε το Αλγέρι.

Πάμε ταξίδι μακρινό, πάμε μαζί εσύ κι εγώ.
Πάμε να κάνουμε το γύρο του κόσμου
και για εισιτήριο ένα φιλάκι δώσ' μου.
Πριν ξημερώσει στη Ρωσία κι όταν θραδιάζει στη Βεγγάζη
πρωί πρωί στην Αϊτή, δώδεκα νταν στο Ιράν.
Κι αν είναι ο έρωτας παγίδα, ας χαδούμε στην Ατλαντίδα.

➤ Πριν μιλήσετε

1. Αναζητάτε τα χαρακτηριστικά του ταξιδιού που περιγράφεται στο τραγούδι και συμπληρώνετε τον παρακάτω πίνακα στο τετράδιό σας:

ΤΑΞΙΔΙ

Ποιος;	Ποιοι;	Πότε;	Πού;	Γιατί;
--------	--------	-------	------	--------

2. Αξιοποιείτε τις σημειώσεις που κρατήσατε στον πίνακα, σημειώνετε συνοπτικά τα συμπεράσματά σας και υποστηρίζετε τη θέση σας στην ολομέλεια ξεκινώντας ως εξής: *Στο τραγούδι ακούμε για ένα ταξίδι, στο οποίο πραγματοποιείται...*
Προσωπικά θα ήθελα/δεν θα ήθελα να κάνω ένα τέτοιο ταξίδι, επειδή...

➤ Αφού μιλήσετε

1. Να αξιολογήσετε τα επιχειρήματα. Ποιο θεωρείτε πιο πειστικό;

E3 Συμμετέχετε σε έναν διαγωνισμό τοπικής ιστορίας με θέμα «Ένα μνημείο/αξιοθέατο του τόπου μου, όπως το βλέπω εγώ». Να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο περιγραφής, αξιοποιώντας ψηφιακές εφαρμογές (π.χ. qr code) με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού Πληροφορικής.

➤ Πριν γράψετε

1. Διαβάξτε το παρακάτω κείμενο:

Βραβείο για τους μαθητές του Γυμνασίου Μεθώνης σε Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό

Η εργασία τους «Castellans: Μια παρέα στο Κάστρο της Μεθώνης... σας ξεναγεί σε δέκα σημεία του που αγαπά» στην 3η θέση!

Μαθητές από 15 σχολεία της Ελλάδας και ελληνικά σχολεία του εξωτερικού, που είχαν προκριθεί στον τελικό, παρουσίασαν με τον δικό τους ξεχωριστό τρόπο μνημεία του τόπου τους. Οι «Castellans» παρουσίασαν το κάστρο τους, το Κάστρο της Μεθώνης, ένα από τα σημαντικότερα οχυρωματικά κτίσματα στον ελληνικό χώρο κατά τον Μεσαίωνα. Έγιναν φωτογράφοι, συγγραφείς, σκιτσογράφοι, ηχολήπτες και παρουσιαστές, με σκοπό να αναδείξουν τα κρυμμένα μυστικά του Κάστρου της Μεθώνης και κέρδισαν το τρίτο βραβείο.

*Βραβείο για τους μαθητές του Γυμνασίου Μεθώνης σε Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό,
Θάρρος News, 2022*

Το σήμα κατατεθέν των Castellans του Γυμνασίου και Λυκείου Μεθώνης

Γέφυρα προς το Μπούρτζι, μία από τις δέκα πρωτότυπες φωτογραφίες που τράβηξαν οι Castellans στο Κάστρο της Μεθώνης

2. Φωτογραφίζετε το μνημείο/αξιοθέατο.
3. Βρίσκετε πληροφορίες για το μνημείο/αξιοθέατο και τις καταγράφετε.

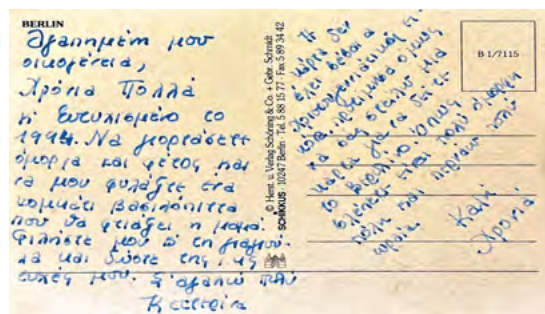

Αφού γράψετε

1. Ελέγχετε την περιγραφή σας, με βάση όσα μάδατε για τον κειμενικό τύπο της περιγραφής.

Φεστιβάλ Ευρωπαϊκές ημέρες Παναγιά Ψαριανή
 παραδοσιακών χορών πολιτιστικής κληρονομιάς

E4 Ανάμεσα στις παλιές οικογενειακές φωτογραφίες ανακαλύπτετε κάποιες καρτ ποστάλ. Αναζητάτε πληροφορίες και μαθαίνετε πως κάποτε οι άνθρωποι μοιράζονταν τις ταξιδιωτικές τους εντυπώσεις στέλνοντας κάρτες από τις πόλεις ή τις χώρες που επισκέπτονταν. Να γράψετε ένα αφιέρωμα 200-250 λέξεων για τα ταξίδια σε παλιότερες εποχές στο ιστολόγιο του σχολείου σας, στο οποίο θα παρουσιάσετε και θα συγκρίνετε τις καρτ ποστάλ με τους σύγχρονους τρόπους αποστολής φωτογραφιών και μηνυμάτων από ταξίδια (μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.).

Αγαπημένη μου οικογένεια,
 Χρόνια Πολλά και Ευτυχισμένο το 1994. Να γιορτάσετε όμορφα και φέτος και να μου φυλάξετε ένα κομμάτι βασιλόπιτα που θα φτιάξει η μαμά. Φιλίστε μου και τη γιαγιούλα και δώστε της τις ευχές μου. Σας αγαπώ πολύ, Κατερίνα
 Υ.Γ. Η κάρτα δεν έχει βέβαια χριστουγεννιάτικη εικόνα, προτίμησα όμως να σας στείλω μια κάρτα, για να δείτε το Βερολίνο. Όπως βλέπετε είναι πολύ όμορφη πόλη και περνάω πολύ ωραία.
 Καλή Χρονιά!

Αγαπητό Μαρσάκι,
 Ελπίζω να με συγχωρέσεις που έφυγα τόσο ξαφνικά αλλά δυστυχώς μου συνέβησαν ορισμένα απρόοπτα τις τελευταίες μέρες. Είμαι αδικαιολόγητος το ξέρω!! Πάντως θα σε πάρω τηλέφωνο να σου εξηγήσω!! Στο Montreal που πήγα για μερικές μέρες πέρασα φανταστικά!! Είναι πραγματικά μια φανταστική πόλη!! Θα σου πω λεπτομέρειες από κοντά.
 Σε φιλώ μ' αγάπη, ο παντοτινός σου φίλος Πάρις

Πριν γράψετε

1. Σκέφτεστε τι είδους κείμενο πρέπει να γράψετε (κειμενικός τύπος, κειμενικό είδος). Σε ποιους απευθύνεται; Πώς μπορείτε να το κάνετε ενδιαφέρον;
2. Συγκρίνετε μία καρτ ποστάλ με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Θυμάστε ότι η σύγκρισή σας αφορά την μεταφορά ταξιδιωτικών εμπειριών. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τον παρακάτω πίνακα:

Τρόπος-κανάλι επικοινωνίας	Καρτ ποστάλ	Μέσο κοινωνικής δικτύωσης
Περιεχόμενο κειμένου		
Περιεχόμενο/είδος/αριθμός πολυμέσων		
Συχνότητα αποστολής (κόστος)		
Γνώσεις του αποδέκτη/Πρόσβαση σε πληροφορίες για τον προορισμό		

3. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγετε;

Αφού γράψετε

1. Ελέγχετε εάν το κείμενό σας είναι κατάλληλο για να αναρτηθεί στο ιστολόγιο (ελκυστικός τίτλος, ύφος, συνοδευτικό οπτικό υλικό).
2. Συζητάτε με την ολομέλεια εάν θα σας άρεσε να επικοινωνείτε με κάρτες στα ταξίδια σας. Σε τι υπερέχει ή/και υστερεί ο συγκεκριμένος τρόπος επικοινωνίας σε σύγκριση με άλλους που συνήθως χρησιμοποιείτε;

E5 «Η Ολυμπιακή Φλόγα ταξιδεύει για την ειρήνη»: Να γράψετε ένα μήνυμα για την ειρήνη (50-100 λέξεις) και να επιλέξετε έντεκα σταθμούς (πόλεις ή χώρες της Γης), στις οποίες θα δέλατε να ταξιδέψει αυτό το μήνυμα μαζί με την Ολυμπιακή Φλόγα. Δημιουργείτε ένα δικό σας προωθητικό φυλλάδιο/μία αφίσα με το κείμενό σας.

Πριν γράψετε

1. Μελετάτε στη διπλανή αφίσα το ταξίδι της Ολυμπιακής Φλόγας στην Ελλάδα, πριν φύγει για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024 στο Παρίσι.
2. Χρησιμοποιείτε έναν παγκόσμιο χάρτη και σημειώνετε τη διαδρομή που επιθυμείτε να κάνει η φλόγα με βάση το μήνυμα ειρήνης που μεταφέρει.

Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή

3. Κάνετε τις κατάλληλες γλωσσικές επιλογές (πρόσωπα, χρόνοι, εγκλίσεις κ.λπ.), ώστε το κείμενό σας να είναι κατάλληλο για το πολυτροπικό κείμενο που θα δημιουργήσετε.
4. Επιλέγεται το κατάλληλο οπτικό υλικό και τους κατάλληλους σημειωτικούς τρόπους που θα συνοδεύσουν το μήνυμά σας.

Αφού γράψετε

1. Αξιοποιείτε το κατάλληλο λογισμικό, για να δημιουργήσετε το φυλλάδιο/την αφίσα.
2. Ελέγχετε το κείμενό σας για πιθανές αστοχίες (δομικές, γλωσσικές, χρωματικές, τυπογραφικές) και το συζητάτε με την τάξη σας.

Ε6

Με την τάξη σας δημιουργείτε έναν ψηφιακό τοίχο όπου θα αναρτήσετε προτάσεις για τις καλοκαιρινές σας διακοπές. Επιλέγεται να παρουσιάσετε την Πύλο. Με βάση το υλικό που έχετε βρει, γράφεται μια γενική περιγραφή, ελκυστική για τον ταξιδιώτη (150-200 λέξεις).

Πριν γράψετε

1. Αξιοποιείτε τις οδηγίες συγγραφής ταξιδιωτικού οδηγού (σελ. 108).
2. Συγκεντρώνετε και ταξινομείτε το υλικό σας. Πώς παρουσιάζεται η Πύλος;

α) Στους ποιητές:

ΠΥΛΟΣ

Είναι όμορφη η Πύλος,
φυλάει χώρο για (τα) όνειρα,
τις υποσχέσεις.
Ξέρεις,
τα κύματα σε βγάζουν έξω από το λιμάνι
και εκείνοι οι θεοί κοντά σου,
μια ανάσα μακριά.
Κράτησα το (πιο) πολύτιμο (,)
δύο μέτρα γης,
μια παλάμη θάλασσα.
Τυλιγμένη σε πέπλα ομηρικά Πύλος (,)
διασχίζεις ελαιώνες
και ανθοφόρα αμπέλια
-μένεις για λίγο-
μέχρι στην πολύβουη Τροία να φτάσεις,
να κυριεύσεις το άγνωστο.
Δεν αδετείς ποτέ τον λόγο σου,
σε εμένα.

από Σερενές, Π., *Πυρρίχιος*,
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2010

Ομήρου Οδύσσεια (γ 1-5)

Ἡέλιος δ' ἀνόρουσε, λιπῶν περικαλλέα λίμνην,
οὐρανὸν ἔς πολύχαλκον, ἴν' ἀθανάτοισι φαεῖνοι
καὶ δνητοῖσι βροτοῖσιν ἐπὶ ξεῖδωρον ἄρουραν·
οἱ δὲ Πύλον, Νηληῖος ἐυκτίμενον πτολίεθρον, ἴξον·

Τὴν ὥρια ὅταν ἀφήνοντας τὴ λίμνη ἀνέβη ὁ ἥλιος
πρὸς τὸν ὀλόχαλκο οὐρανὸ σὲ ἀθάνατους νὰ φέξῃ,
καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς δνητοὺς τῆς γῆς
τῆς θροφροδότρας,

σὲ χώρα φτάναν ὁμορφη, στὴν Πύλο τοῦ Νηλέα.

ἀπό Ομ., *Οδύσσεια*, μτφρ. Εφταλιώτης Αργ. &
Χ. Φουντάλης, εκδ. Εκάτη, 2023

6) Σε τουριστικούς οδηγούς:**Long weekend στην Πύλο**

Το παλάτι του Νέστορα και η Ναυμαχία του Ναβαρίνου συνυπάρχουν με έναν σύγχρονο, παραδελιάσιο προορισμό, εύκολα προσβάσιμο από την Αθήνα.

Είτε ανέβεις στο Νιόκαστρο και την κοιτάξεις από ψηλά, είτε κάτσεις στη σκιά των πλατανιών της πλατείας των Τριών Ναυάρχων, ατενίζοντας τη θάλασσα, θα καταλάβεις γιατί λέγεται τόσο συχνά ότι η Πύλος μοιάζει με νησί παρά με κωμόπολη της ηπειρωτικής Ελλάδας. Αμφιθεατρικά χτισμένη πάνω σε δύο χαμηλούς λοφίσκους στο νότιο άνοιγμα του όρμου του Ναυαρίνου (ή Ναβαρίνου), στην ακτή της Μεσσηνίας που βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος, η Πύλος ξεχωρίζει χάρη στα λευκά της, διώροφα σπιτάκια με τις ανδισμένες αυλές και τις κόκκινες κεραμιδοσκεπές. Είναι αυτά που, περισσότερο από όλα, την κάνουν να μοιάζει με νησί, καθώς βολτάρει κανείς στα όμορφα δρομάκια και στο γραφικό της λιμάνι.

από travel team, *Long weekend στην Πύλο*, travel.gr, 2022

Πύλος: Η αρχοντική πόλη της Μεσσηνίας

Η Πύλος είναι ταυτισμένη με τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου, η οποία έλαβε χώρα εκεί το 1827. Σύμφωνα με τον Όμηρο, η Πύλος ήταν το βασίλειο του Νέστορα, βασιλιά της αρχαίας Πύλου. Το ανάκτορό του, που σώζεται μέχρι σήμερα, αποτελεί αξιόλογο δείγμα μυκηναϊκής αρχιτεκτονικής και βρίσκεται μόλις 17 χλμ. βόρεια της πόλης. Αξίζει να το επισκεφθείτε για μια μοναδική περιήγηση.

Απέναντι συναντάται το ιστορικό νησάκι Σφακτηρία. Μπορείτε να το επισκεφθείτε, απολαμβάνοντας μια βαρκάδα ή για τους λάτρεις των σπορ με κανό θαλάσσης, κυρίως την καλοκαιρινή περίοδο. Εκεί θα θαυμάσετε σημαντικά μνημεία, όπως το μνημείο των Ελλήνων πεσόντων από τη μάχη της Σφακτηρίας, καθώς και των Γάλλων πεσόντων και τον τάφο του Παύλου Βοναπάρτη, ανιψιού του Ναπολέοντα.

Σε βράχο πάνω από την παραλία υπάρχει η σπηλιά του Νέστορα, ένα σημαντικό εύρημα που μαρτυρεί την ύπαρξη ζωής στην περιοχή από τη νεολιθική κιόλας περίοδο. Μόλις φτάσετε στην παραλία θα δείτε τον δολωτό τάφο, που είναι αφιερωμένος στον Θρασυμήδη, γιο του Νέστορα. Μαζί με την εντυπωσιακή λιμνοθάλασσα εντάσσεται στο δίκτυο NATURA 2000.

από Καλαμπακτασώτη Χρ., *Πύλος: Η αρχοντική πόλη της Μεσσηνίας*, diakopes.gr, 2022

1. Προετοιμάζετε την περιγραφή σας. Σκέφτεστε και αποφασίζετε εάν η περιγραφή σας έχει σκοπό απλώς να ενημερώσει τους αναγνώστες ή αν θέλετε να τους δελεάσετε να επισκεφθούν την Πύλο. Συμβουλευέστε την υπενότητα Περιγραφή (σελ. 108).
2. Επιλέγετε για την περιγραφή σας σταδμούς της ιστορίας της Πύλου, αξιοθέατα και όποια άλλη πληροφορία σας φαίνεται χρήσιμη από τα κείμενα που προηγήθηκαν.
3. Ενισχύετε λεξιλογικά την περιγραφή σας με λέξεις/φράσεις από τα κείμενα που προηγήθηκαν (ονόματα, ρήματα, επίθετα).

Αφού γράψετε

1. Συζητάτε με τον/την εκπαιδευτικό σας τις πιθανές αστοχίες της περιγραφής σας, ως προς τη δομή, τους σημειωτικούς τρόπους, την παρουσίαση του υλικού σας.

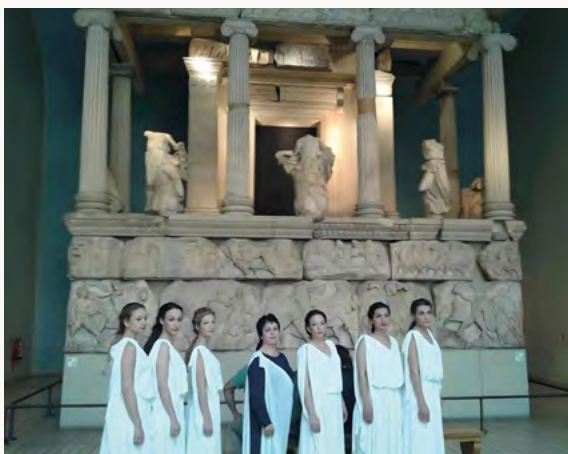
Πρόταση για μηνιαία δράση

Το σχολείο σας φιλοξενεί φέτος τους ρητορικούς αγώνες της περιφέρειάς σας. Η τάξη σας συμμετέχει στους Διττούς Λόγους (Debate) με θέμα την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα. Προετοιμάζετε τη συμμετοχή σας.

Προετοιμασία της δράσης

1. Δημιουργείτε τριμελείς ομάδες. Κάθε ομάδα επιλέγει αν θα είναι ο Λόγος (η ελληνική πλευρά, η οποία ζητά να επαναπατριστούν τα Μάρμαρα που βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο) ή ο Αντίλογος (οι Βρετανοί που αρνούνται να επιστρέψουν τα Μάρμαρα). Στη συνέχεια δημιουργείτε ζεύγη Λόγου - Αντίλογου.
2. Συγκεντρώνετε υλικό σχετικά με τα γλυπτά του Παρθενώνα και το αίτημα της επιστροφής τους.
3. Παρατηρείτε τις παρακάτω φωτογραφίες και διαβάζετε το σχετικό άρθρο στον σύνδεσμο <https://www.patris.gr/politismos/exi-karyatides-anazitisan-tin-adelfi-toys-sto-vretaniko-moyseio/>
4. Κάθε ομάδα προετοιμάζει τις θέσεις της και καταγράφει τα επιχειρήματά της.
5. Ακολουθήστε τη δομή της επιχειρηματολογικής συζήτησης: θέση - ανασκευή αντίπαλων επιχειρημάτων - επιχειρηματολογία - συμπέρασμα.

Έξι Καρυάτιδες αναζήτησαν την αδελφή τους... στο Βρετανικό Μουσείο.
Μια πρωτοβουλία της σοπράνο Σόνιας Θεοδωρίδου

Υλοποίηση και αξιολόγηση της δράσης

- Διεξάγετε αγώνες προετοιμασίας στην τάξη.
- Ποιο ήταν το πιο ισχυρό σας επιχείρημα; Για ποιον λόγο;
- Ποιο επιχείρημα των αντιπάλων ήταν δύσκολο να ανασκευάσετε; Για ποιον λόγο;
- Ελέγχετε τις παραγωγιστικές χειρονομίες και τους μορφασμούς, κατά τη διάρκεια των τοποθετήσεων και κάνετε τις σχετικές επισημάνσεις.
- Αξιολογείτε συνολικά τις ομιλίες σας ως προς το περιεχόμενο, τη δομή, το ύφος, τα εκφραστικά σχήματα και την ακρίβεια του λόγου σας.

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα 8

Φτιάχνω τις αποσκευές μου για τον
επόμενο σταθμό!

Τι έμαδα στο φετινό μου γλωσσικό ταξίδι;

Δ. Εξασκούμαστε στην κατανόηση κειμένων, ώστε να ανακαλύπτουμε το περιεχόμενό τους

Δ1 Υπερτουρισμός

 Πριν διαβάσετε το κείμενο

Στον τίτλο του κειμένου που θα διαβάσετε χρησιμοποιείται ο όρος *υπερτουρισμός*. Σε ποιο φαινόμενο νομίζετε ότι αναφέρεται; Η σημασία του είναι θετική ή αρνητική; Για να απαντήσετε, ασκεφτείτε και άλλες λέξεις με πρόδημα το «υπέρ-».

 Διαβάζετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Αντέχουμε την κατάρρευση του τουρισμού από τον υπερτουρισμό;

Ο υπερτουρισμός είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο, το οποίο συναντάται σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς τόσο στην Ελλάδα όσο και σε όλο τον κόσμο και το οποίο δημιουργεί προβλήματα στους επισκέπτες, στην τοπική κοινωνία αλλά και στην τουριστική βιομηχανία.

[...] Οι νησιώτικοι τουριστικοί προορισμοί θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτοι στον υπερτουρισμό. Υπάρχουν κάποια όρια στην ανάπτυξη κάθε περιοχής και κάθε τουριστικού προορισμού. Η υπέρβαση των ορίων αυτών, τα οποία εξαρτώνται από την ικανότητα (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική) του προορισμού να δεχτεί επισκέπτες, οδηγεί αρχικά στην υποβάθμιση και αργότερα στην κατάρρευσή του. Στην περίπτωση αυτή, οι επιπτώσεις είναι οδυνηρές για όλους τους εμπλεκόμενους στην τουριστική βιομηχανία.

Οι επιπτώσεις είναι κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές. Οι μόνιμοι κάτοικοι δυσφορούν λόγω του θορύβου, του κυκλοφοριακού φόρτου και της υπερβολικής παρουσίας ατόμων σε έναν τόπο μια δεδομένη στιγμή, θεωρώντας ότι υποβαθμίζεται η ποιότητα της ζωής τους. Οι τιμές πώλησης και ενοικίασης των ακινήτων αυξάνονται, με αποτέλεσμα οι μόνιμοι κάτοικοι να δυσκολεύονται να ενοικιάσουν ή να αγοράσουν ένα ακίνητο. Ταυτόχρονα, αυξάνονται οι τιμές των τροφίμων αλλά και άλλων εμπορευμάτων, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος ζωής. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στον τόπο προορισμού είναι επίσης σημαντικές. Ο υπερβολικός αριθμός τουριστών δημιουργεί απόβλητα, τα οποία είναι δύσκολα διαχειρίσιμα. Η πίεση στους φυσικούς πόρους του προορισμού αυξάνεται (π.χ. υπάρχει αυξημένη ζήτηση νερού). Ταυτόχρονα, τα ευαίσθητα οικοσυστήματα του προορισμού υποβαθμίζονται και απειλείται η επιβίωσή τους στο μέλλον. Τέλος, αρκετοί τουρίστες δεν αισθάνονται ικανοποιημένοι από την υπερβολική παρουσία ατόμων σε έναν προορισμό και τον υπερβολικό θόρυβο που συνήθως προκαλείται.

Αν και έχουν προταθεί διάφορα μέτρα για την άμβλυνση του φαινομένου του υπερτουρισμού, δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί ένα σύνολο πολιτικών, μέσω των οποίων θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο. Αυτό θα απαιτούσε την εξισορρόπηση των συμφερόντων μεταξύ των τουριστών, των μόνιμων κατοίκων ενός προορισμού, των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην τουριστική αλυσίδα και της πολιτείας. [...]

Συμπερασματικά, ο υπερτουρισμός αποτελεί ένα σύνθετο και περίπλοκο φαινόμενο, το οποίο αναμένεται να ενταθεί στο μέλλον. Καθώς δημιουργεί διάφορα προβλήματα στους τουριστικούς προορισμούς, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, για να αποφευχθεί η μελλοντική υποβάθμισή τους. Οι επιπτώσεις του υπερτουρισμού είναι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές και επηρεάζουν όλους τους εμπλεκόμενους στην τουριστική αλυσίδα.

από Αντέχουμε την κατάρρευση του τουρισμού από τον υπερτουρισμό; mykonos locals.gr

1. Τι είδους κείμενο διαβάσατε; Σε ποιον κειμενικό τύπο ανήκει; Να αιτιολογήσετε τις απαντήσεις σας με βάση τα δομικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά του.
2. Ποιος είναι ο επικοινωνιακός στόχος του κειμένου;
3. Με ποιο κριτήριο γίνεται ο χωρισμός των παραγράφων στο κείμενο; Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο.
4. Να σχολιάσετε το ρηματικό πρόσωπο του τίτλου. Σε ποιους μπορεί να αναφέρεται;
5. Στην 3η παράγραφο του κειμένου αναφέρονται οι επιπτώσεις του υπερτουρισμού. Να τις υπογραμμίσετε και να τις διακρίνετε σε κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές. Στη συνέχεια, να τις καταγράψετε στον πίνακα χρησιμοποιώντας ονοματικές αντί για ρηματικές φράσεις:

κοινωνικές

οικονομικές

περιβαλλοντικές

α) Να καταγράψετε τις αιτίες και τα αποτελέσματα που αναφέρονται στο παρακάτω απόσπασμα από την 3η παράγραφο του κειμένου.

β) Να παρατηρήσετε με ποιους τρόπους (λεξικούς ή γραμματικούς) δηλώνεται στο απόσπασμα αυτό η αιτία.

γ) Στη συνέχεια, να το ξαναγράψετε επιλέγοντας σε κάθε περίπτωση έναν διαφορετικό τρόπο δήλωσης της αιτίας και κάνοντας όλες τις απαραίτητες μετατροπές (π.χ. αλλαγή στη σειρά των όρων).

✓ Οι μόνιμοι κάτοικοι δυσφορούν λόγω του θορύβου, του κυκλοφοριακού φόρτου και της υπερβολικής παρουσίας ατόμων σε έναν τόπο μια δεδομένη στιγμή, θεωρώντας ότι υποβαθμίζεται η ποιότητα της ζωής τους. Οι τιμές πώλησης και ενοικίασης των ακινήτων αυξάνονται, με αποτέλεσμα οι μόνιμοι κάτοικοι να δυσκολεύονται να ενοικιάσουν ή να αγοράσουν ένα ακίνητο. Ταυτόχρονα αυξάνονται οι τιμές των τροφίμων αλλά και άλλων εμπορευμάτων, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος ζωής. [...] Ο υπερβολικός αριθμός τουριστών δημιουργεί απόβλητα, τα οποία είναι δύσκολα διαχειρίσιμα.

αιτίες

αποτελέσματα

6. Να αλλάξετε το περιεχόμενο της 3ης παραγράφου, χρησιμοποιώντας, όπου μπορείτε, αντώνυμα, ως εξής: Σε έναν τόπο χωρίς υπερτουρισμό οι μόνιμοι κάτοικοι είναι ευδιάθετοι χάρη στην ησυχία...
7. Ποια ονόματα προσδιορίζει στο κείμενο το επίθετο *τουριστικός* -ή -ό; Χρησιμοποιήστε το επίθετο σε συνδυασμό με τα ονόματα αυτά μέσα σε ένα δικό σας κείμενο 50 λέξεων που θα αναφέρεται στον τουρισμό στην Ελλάδα.
8. Ποια ονοματική φράση είναι το θέμα της τελευταίας παραγράφου του κειμένου;
9. Ποιους επιρρηματικούς σημασιολογικούς ρόλους δηλώνουν οι υπογραμμισμένες φράσεις και προτάσεις;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

1. Επιβεβαιώθηκαν οι υποθέσεις σας σχετικά με τη σημασία του όρου *υπερτουρισμός*;
2. Να παρουσιάσετε προφορικά στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας το μήνυμα του σκίτσου και να το συσχετίσετε με το ηλεκτρονικό άρθρο που διαβάσατε.
3. Να φτιάξετε ένα δικό σας πολυτροπικό κείμενο, προκειμένου να ευαισθητοποιήσετε την τοπική σας κοινωνία για τις επιπτώσεις του υπερτουρισμού.

από argolikeseidhseis.gr, 2020

Υπερτουρισμός

Δ2 Εργασία και αναπηρία

Πριν δείτε το βίντεο και διαβάσετε το κείμενο

Διαβάσετε τον τίτλο του κειμένου:

1. Με ποια θέματα με τα οποία ασχοληθήκατε τη φετινή χρονιά νομίζετε ότι σχετίζεται το κείμενο;
2. Γιατί είναι σημαντικό το να έχουν ευκαιρίες για δουλειά οι νέες και νέοι με αναπηρίες;
3. Ποιες είναι οι δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν στην εύρεση εργασίας;
4. Ποια είναι τα οφέλη για τους/τις ίδιους/ες;
5. Πώς ωφελείται η κοινωνία συνολικά, εάν οι νέοι/νέες με αναπηρίες είναι οικονομικά δραστήριοι/ες;

Παρακολουθείτε το βίντεο

<https://www.youtube.com/watch?v=NxTn7-C7WEM>

«Δημιουργώντας ευκαιρίες πρόσβασης στην απασχόληση σε νέες και νέους με αναπηρίες» (Junior Achievement Greece)

1. Ποιες πλευρές της δουλειάς τους βρίσκουν σημαντικές ο Απόλλωνας, η Παναγιώτα και ο Ιωσήφ;
2. Ποια σημεία τονίζει η Ρένα ότι είναι σημαντικά για τα παιδιά που απασχολούνται στην Synergy Snacks;
3. Σε ποιον κειμενικό τύπο ανήκει το βίντεο; Επιλέξτε το σωστό:

παραγοντική εξήγηση	☐	επιχειρηματολογικό κείμενο	☐
συνεπαγωγική εξήγηση	☐	αφήγηση	☐
συζήτηση	☐	περιγραφή	☐

Συνέντευξη
με τυφλοκωφό

Διαβάσετε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Ευκαιρίες απασχόλησης για νέους και νέες με αναπηρία

Μέσω της πρωτοβουλίας της UNICEF, του Junior Achievement Greece & των Junior Achievement Europe και γνωστού ομίλου επιχειρήσεων, ο Απόλλωνας, η Παναγιώτα και ο Ιωσήφ ξεκίνησαν την πρώτη τους δουλειά και σχεδιάζουν με αισιοδοξία την επαγγελματική τους πορεία.

Ο Απόλλωνας, η Παναγιώτα και ο Ιωσήφ, τρεις νέοι που αντιμετωπίζουν διαφορετικά προβλήματα αναπηρίας, είναι απόφοιτοι του Εργαστηρίου Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Ε.ΕΚ.) Αγίου Δημητρίου και εργάζονται όλοι μαζί σε μια εταιρεία που πουλά ενεργειακές μπάρες ξηρών καρπών και που έχει ως όραμα την επαγγελματική αποκατάσταση και τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονόμηση νέων με νοητικές αναπηρίες και άλλες αναπτυξιακές διαταραχές.

Αυτή είναι η πρώτη τους δουλειά και όπως μοιράζονται μαζί μας έχει συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση των δεξιοτήτων τους -τόσο σε επαγγελματικό όσο και προσωπικό επίπεδο- βοηθώντας τους να νιώσουν ανεξάρτητοι και γεμάτοι αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία για το επαγγελματικό τους μέλλον.

«Μου δίνει ικανοποίηση, όταν βγαίνω από το σπίτι μου και πάω στην δουλειά. Μετά περιμένω να πληρωθώ και αισθάνομαι καλά έτσι...», λέει ο Απόλλωνας.

Η Παναγιώτα συμπληρώνει «Εδώ έμαθα να εργάζομαι, να ετοιμάζω τις παραγγελίες, να σηκώνω το τηλέφωνο, να μιλάω με τους πελάτες».

Ο Γιώργος, που είναι εργαζόμενος στην εταιρεία εδώ και 3 χρόνια, τους βοηθάει καθημερινά μεταφέροντας την εμπειρία και τις γνώσεις του, ενώ η κυρία Ρένα, εργαζόμενη και υπεύδυνη του γραφείου, παρακολουθεί την πορεία των παιδιών μέσα στο χρόνο και μοιράζεται τις σκέψεις της, δηλώνοντας χαρακτηριστικά: «Η εξέλιξη των παιδιών ήταν ραγδαία. Είδα ότι αυτό τα κάνει να είναι χαρούμενα και εύχομαι να υπάρξουν και άλλες τέτοιες πρωτοβουλίες, γιατί είναι ανεκτίμητες γι' αυτά τα παιδιά να μπορούν να εργαστούν και να αμείβονται».

Η πρωτοβουλία «Ενδυναμώνοντας τους νέους για την πρόσβαση σε αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας» υλοποιείται από το Γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα σε συνεργασία με το Junior Achievement Greece στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Εγγύηση για το Παιδί». Επιπλέον, η συγκεκριμένη δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Economic Opportunities for all του Junior Achievement Europe και γνωστού ομίλου επιχειρήσεων, για να δημιουργήσει γέφυρες ανάμεσα στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας για νέους και νέες από ευάλωτες ομάδες, απομακρυσμένες περιοχές και με λιγότερες ευκαιρίες.

Στόχος και των δύο πρωτοβουλιών είναι η ενίσχυση δεξιοτήτων και η δημιουργία ευκαιριών πρόσβασης στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα για νέες και νέους με αναπηρίες.

από Μανσόλα Σ., Δημιουργώντας ευκαιρίες πρόσβασης στην απασχόληση σε νέες και νέους με αναπηρίες, UNICEF hellas, 2022

1. Το κείμενο είναι πολυτροπικό. Ποιους σημειωτικούς τρόπους χρησιμοποιεί;
2. Ποια είναι τα πρόσωπα που αναφέρονται στο κείμενο/εμφανίζονται στο βίντεο, και ποιος ο ρόλος του καθενός στην επιχείρηση;
3. Σε ποιες πρωτοβουλίες αναφέρεται η κυρία Ρένα;
4. Στο κείμενο χρησιμοποιούνται γερούνδια.
 - α) Να εντοπίσετε τις προτάσεις με τα γερούνδια.
 - β) Ποιον σημασιολογικό ρόλο δηλώνουν κάθε φορά;
 - γ) Να τα αντικαταστήσετε με άλλες φράσεις που δηλώνουν τον ίδιο σημασιολογικό ρόλο. Πώς αλλάζει το επικοινωνιακό αποτέλεσμα;
5. Η 1η παράγραφος περιλαμβάνει δύο παραδείγματα παραθέσεων.
 - α) Να εντοπίσετε τα παραδείγματα αυτά και να σημειώσετε ποιες ονοματικές φράσεις προσδιορίζουν.
 - β) Η παρουσία τους είναι απαραίτητη για το νόημα του κειμένου;
 - γ) Προσθέτουν κάτι γενικό ή ειδικό; Επομένως, ποιον σημασιολογικό ρόλο έχουν;
6. έχει συμβάλει
 - α) Να μεταφέρετε το ρήμα στους άλλους χρόνους. Προσέχετε πόσα λάμδα χρησιμοποιείτε κάθε φορά.
 - β) Αφού θυμηθείτε από το τετράδιο εργασιών της 4ης ενότητας τα υπόλοιπα θέματα του ρήματος, να βρείτε πέντε ομόρριζες λέξεις του ρήματος και με αυτές να φτιάξετε προτάσεις.
7. Στο κείμενο χρησιμοποιούνται επανειλημμένα εισαγωγικά. Τι δηλώνεται κάθε φορά με τη χρήση τους;
8. Ποιος νομίζετε ότι είναι σκοπός του δημοσιεύματος;
9. Πώς επικοινωνεί το γραπτό κείμενο με το βίντεο;

Αφού διαβάσετε το κείμενο

Το σχολείο σας διοργανώνει μία ημερίδα με θέμα «Ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία». Ετοιμάζετε μία εισήγηση με θέμα τα αποτελέσματα της ισότιμης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, με σκοπό να πείσετε το ακροατήριο για την ανάγκη δημιουργίας ίσων ευκαιριών εργασίας για όλους (150-200 λέξεις).

Δ3 Ρατσισμός και αθλητισμός

Πριν διαβάσετε το κείμενο

1. Να παρατηρήσετε τον τίτλο του παρακάτω διαδικτυακού άρθρου: γιατί χρησιμοποιείται δαυμαστικό;
2. Ποια είναι τα υπόνυμα της λέξης *ρατσισμός*;
3. Πώς σας βοηθάει ο τίτλος του κειμένου να προβλέψετε για ποια μορφή ρατσισμού πρόκειται;

Διαβάστε το κείμενο και επεξεργάζεστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν

Ρατσισμός και φυλετικές διακρίσεις στον κόσμο του αθλητισμού!

Ο αθλητισμός είναι ένας χώρος, ο οποίος μπορεί να ενώσει ανθρώπους από κάθε πλευρά του κόσμου. Εξαιτίας της ποικιλομορφίας και της παρουσίας πολλών και διαφορετικών ατόμων σε αυτόν τον χώρο τα ρατσιστικά σχόλια και οι φυλετικές διακρίσεις έχουν κάνει δυστυχώς την εμφάνισή τους. Πολλοί αθλητές δέχονται καθημερινά αρνητικά σχόλια που δεν αφορούν μόνο στην επίδοσή τους στο γήπεδο αλλά και στην καταγωγή τους ή την εξωτερική τους εμφάνιση. Η ρητορική μίσους κατά των αθλητών πάνω σε τέτοια θέματα διαιωνίζεται και παρατηρείται πλέον σε διεθνές επίπεδο.

Η ρητορική μίσους περιλαμβάνει κάθε μορφή έκφρασης που διαδίδει, υποκινεί, προωθεί ή δικαιολογεί τους διάφορους τύπους μίσους και στη συγκεκριμένη περίπτωση τον ρατσισμό. Πολλοί αθλητές, συνήθως όχι λευκοί, με ταπεινή καταγωγή, που μετά βίας τελείωσαν το σχολείο, αν το τελείωσαν, καταφεύγουν στην συντροφιά του αθλήματός τους, για να ξεφύγουν από τα προβλήματα της καθημερινής ζωής. Αυτό όμως δεν είναι εφικτό για όλους, επειδή ο αθλητισμός τους φέρνει αντιμέτωπους με περισσότερα. Οι περιπτώσεις έκφρασης μίσους εξαιτίας της διαφορετικής καταγωγής ή του διαφορετικού χρώματός τους είναι πλέον καθημερινό φαινόμενο, αν και κάποιος θα περίμενε ακριβώς το αντίθετο.

Αυτή η ρητορική εις βάρος ορισμένων αθλητών διαιωνίζεται και παρατηρείται πλέον σε διεθνές επίπεδο. Δεν είναι λίγες οι φορές που αθλητές έχουν βιώσει το μίσος μέσα στα γήπεδα αλλά ακόμα και στο διαδίκτυο εξαιτίας της καταγωγής τους και του χρώματος του δέρματός τους. Προκύπτει λοιπόν το ερώτημα: Είναι για όλους το ίδιο εύκολο να βρίσκονται στον χώρο του αθλητισμού;

Πόσα παραδείγματα υπάρχουν ειδικά στο διεθνές αλλά και το εγχώριο ποδόσφαιρο που αθλητές γιουχάρουνταν και δέχονταν επιθέσεις μέσω του διαδικτύου εξαιτίας των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους! Πιο συγκεκριμένα, το φυλετικό μίσος που βίωσαν οι τρεις έγχρωμοι παίκτες της Αγγλίας, επειδή στον τελικό του Euro 2020 έχασαν τα πέναλτι και στέρησαν από τους Άγγλους τη νίκη που πολλά χρόνια λαχταρούσαν, είναι ένα από τα πιο κραυγαλέα περιστατικά λεκτικής βίας που έχουν εκδηλωθεί τα τελευταία χρόνια. Σκληρές λεκτικές επιθέσεις είχε δεχτεί και ο ποδοσφαιριστής Vinicius Jr, ένας από τους καλύτερους του σύγχρονου ποδοσφαίρου. Ένα χρόνο πριν, σε κάθε εκτός έδρας αγώνα της ομάδας του, οι οπαδοί τον γιούχαραν και τον αποκαλούσαν «μαϊμού». Υπάρχουν δυστυχώς πολλές ακόμα περιπτώσεις ρατσισμού που έχουν εκδηλωθεί μέσα στα χρόνια σε όλων των ειδών τα αθλήματα.

Αυτή η ρητορική μίσους βέβαια δεν σταματάει στα γήπεδα αλλά συνεχίζεται κατακλύζοντας το διαδίκτυο και ειδικά τα κοινωνικά δίκτυα. Αυτά αντί να φέρουν τους ανθρώπους πιο κοντά και να αμβλύνουν

τις διαφορές τους, τις όξυναν περισσότερο. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι πολλοί άνθρωποι σχολιάζουν και κρίνουν γεγονότα και πρόσωπα με άδικο ή και χυδαίο τρόπο. Η ανωνυμία ή η αποφυγή τιμωρίας που προσφέρει το διαδίκτυο τούς πρόσφερε το πεδίο να το κάνουν, ενώ μπορεί να μην το τολμούσαν στην πραγματική ζωή.

Για να νικηθεί η ρητορική μίσους, χρειάζεται να αντιληφθούν οι φίλαθλοι ότι οι αθλητές δεν είναι πιόνια σε ένα παιχνίδι που εμείς παρακολουθούμε. Είναι συνάνθρωποι μας και πάνω από όλα «άνθρωποι», ο καθένας με τα δικά του διαφορετικά χαρακτηριστικά και διαφορετικό τρόπο ζωής, όλοι όμως ίσοι μεταξύ τους. Και αυτοί αντιμετωπίζουν προβλήματα, όπως όλοι μας, κάνουν λάθη, όπως όλοι μας, και έχουν ανάγκες, όπως όλοι μας. Είναι επαγγελματίες, αφιερωμένοι στο άθλημά τους, ο αθλητισμός είναι ο κόσμος τους, τους χαροποιεί, πρέπει, όμως, να τους κάνει να νιώθουν ασφαλείς και ευπρόσδεκτοι.

Είμαστε όλοι κάτοικοι μιας κοινής οικουμένης και κανείς δεν πρέπει να κρίνεται με βάση τυχαία χαρακτηριστικά, όπως το χρώμα ή η εμφάνιση. Ο αθλητισμός είναι ένας χώρος που πρέπει να μας ενώνει και μας ευχαριστεί όλους χωρίς καμία απολύτως εξαίρεση.

από Τσουμή Αν., *Ο ρατσισμός και οι φυλετικές διακρίσεις στον κόσμο του αθλητισμού!*,
sophism.media.uoa.gr, 2024

1. Ποιους κειμενικούς τύπους περιλαμβάνει το παραπάνω ψηφιακό άρθρο: παραγοντική εξήγηση, συνεπαγωγική εξήγηση, επιχειρηματολογία, αφήγηση, περιγραφή;
2. Ποια δομικά και γλωσσικά στοιχεία του κειμένου σας οδήγησαν στην απάντησή σας;
3. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου;
4. Σύμφωνα με το κείμενο:
 - α) Πώς σχετίζεται το διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα με το φαινόμενο του ρατσισμού στον αθλητισμό;
 - β) Γιατί οι άνθρωποι που ψυχαγωγούνται με τον αθλητισμό φέρονται υβριστικά απέναντι στους αθλητές, τους οποίους έπρεπε, κανονικά, να αγαπούν και να θαυμάζουν;
5. Στο κείμενο παρουσιάζεται το φαινόμενο του ρατσισμού στον αθλητισμό με το οργανωτικό σχήμα αιτία-αποτέλεσμα. Προσπαθήστε να βρείτε τρία τέτοια παραδείγματα:

Αιτίες	Αποτελέσματα

6. Με ποιους τρόπους εκφράστηκε η αιτία στα παραδείγματα που επιλέξατε; Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τα παραδείγματα που βρήκατε.

Επιρρηματική ή Προδεδειγμένη Φράση	Εξαρτημένη Πρόταση	Λεξικός Τρόπος

“

«Η ρητορική μίσους περιλαμβάνει κάθε μορφή έκφρασης που διαδίδει, υποκινεί, προωθεί ή δικαιολογεί τους διαφόρους τύπους μίσους και στη συγκεκριμένη περίπτωση τον ρατσισμό».

”

7. Να βρείτε τα αποσπάσματα και να τα χωρίσετε σε γνωστή και νέα πληροφορία.
8. Να ξαναγράψετε τα δύο αποσπάσματα αντιστρέφοντας τη σειρά των όρων. Τι προκύπτει τώρα αναφορικά με τη γνωστή και τη νέα πληροφορία;
9. Ποια σειρά όρων σας φαίνεται πιο ασυνήθιστη;
10. Στο κείμενο κυριαρχεί η επιστημική τροπικότητα. Με ποιες φράσεις δηλώνεται κάθε φορά;

Βεβαιότητα, Δυνατότητα, Πιθανότητα, Προϋπόθεση	Παράδειγμα	Είδη Φράσεων (ΟΦ, ΕπιρροΦ, κ.λπ.)
.....
.....
.....

11. Να κάνετε το ίδιο με παραδείγματα στα οποία περιέχονται συμβουλές ή προτροπές (δεοντική τροπικότητα):

.....

.....

.....

12. Στο παρακάτω βίντεο θα δείτε ένα απρόβλεπτο γεγονός που συνέβη στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1968 στο Μεξικό και συζητιέται μέχρι σήμερα:

«Γροδιά στην ανισότητα» <https://www.youtube.com/watch?v=sqkAas623to>

- α) Πώς συνδέονται τα δύο κείμενα;
- β) Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το βίντεο που παρακολουθήσατε; Έχει χαρακτηριστικά και από άλλα κειμενικά είδη;

Λεξιλόγιο

- α) Να συντάξετε έναν κατάλογο με ονοματικές ή ρηματικές φράσεις του κειμένου που φανερώνουν παραδείγματα ρατσισμού.
- β) Να φτιάξετε έναν κατάλογο με ονοματικές ή ρηματικές φράσεις που φανερώνουν απουσία ρατσισμού ή καταπολέμησή του.
- γ) Σας δίνεται ο ορισμός λέξεων του κειμένου από διαδικτυακά λεξικά. Αφού βρείτε ποιες είναι αυτές, να τις συμπληρώσετε στην πρώτη στήλη.

Λέξη	Σημασία
	συνδέω δύο ή περισσότερα αντικείμενα με οποιονδήποτε τρόπο (με συρραφή, με συγκόλληση κ.λπ.) και έτσι ώστε το ένα να είναι συνέχεια του άλλου
	η τέχνη και η ικανότητα (κυρ. από σπουδή, άσκηση και γνώση ορισμένης τεχνικής) ενός ομιλητή να κυριαρχεί στη σκέψη και στην ψυχή των άλλων μόνο με το λόγο
	προσπαδώ, χωρίς να αναπτύξω εμφανή δραστηριότητα, να προκαλέσω κάτι
	που μπορεί να το πραγματοποιήσει, να το κατορθώσει κάποιος, γιατί είναι μέσα στα όρια των δυνατοτήτων του
	που είναι εξαιρετικά έντονος, με αποτέλεσμα να τραβάει την προσοχή και να προκαλεί αρνητικά σχόλια, που δεν είναι καθόλου διακριτικός

Παραγωγή Λόγου

Στο σχολείο σου σημειώθηκε περιστατικό με ρατσιστικά χαρακτηριστικά και ρητορική μίσους εις βάρος συμμαθήτριάς σου στη διάρκεια σχολικών αγώνων. Διαπιστώθηκε ότι αργότερα συνεχίστηκε και στα νεανικά κοινωνικά δίκτυα. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμαθητών/συμμαθητριών σου θεωρεί απαράδεκτο το γεγονός.

Τους/Τις εκπροσωπείς με μια επιστολή σου με παραλήπτη τη διεύθυνση του σχολείου, στην οποία εκφράξεις τα συναισθήματα της μαθητικής κοινότητας και παρουσιάζεις τις προτάσεις της, για να μην ξανασυμβεί κάτι παρόμοιο. Μπορείς να αξιοποιήσεις το παρακάτω απόσπασμα από το κείμενο: *Είμαστε όλοι κάτοικοι μιας κοινής οικουμένης και κανείς δεν πρέπει να κρίνεται με βάση τυχαία χαρακτηριστικά, όπως το χρώμα ή η εμφάνιση. Ο αθλητισμός είναι ένας χώρος που πρέπει να μας ενώνει και μας ευχαριστεί όλους χωρίς καμία απολύτως εξαίρεση.* (150-200 λέξεις)

Πριν γράψετε

- Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα πρέπει να έχει η επιστολή σας;
- Θα χρησιμοποιήσετε τεχνικές από έναν κειμενικό τύπο ή από περισσότερους; Ποιους;
- Ποια ρηματικά πρόσωπα πρέπει να κυριαρχούν στο κείμενό σας;
- Με ποιο είδος τροπικότητας θα ξεκινήσετε;
- Με ποιο είδος τροπικότητας πρέπει να διατυπώσετε το αίτημά σας; Μπορείτε να τη δηλώσετε με διαφορετικούς τρόπους (συντακτικούς, λεξιλογικούς), ώστε το κείμενό σας να χαρακτηρίζεται από γλωσσική ποικιλία;

Αφού γράψετε

- Το κείμενό σας είναι επιτυχημένο επικοινωνιακά;
- Να αξιολογήσετε το κείμενό σας με βάση τις παραμέτρους που αναφέρθηκαν στο προσυγγραφικό στάδιο.
- Να ζητήσετε από έναν συμμαθητή ή μια συμμαθήτριά σας να αξιολογήσει το κείμενό σας σύμφωνα με αυτές τις παραμέτρους και να συγκρίνετε τις αξιολογήσεις σας.

Σκανάρουμε για μια τελευταία επανάληψη

Γυναίκες
στην επιστήμη

Εσωτερικά
εκτοπισμένοι

Αφήγηση
μετανάστριας

Πρόσφυγας
στον τόπο μου

Ο κύκλος
του νερού

Στατιστικά στοιχεία
για την εργασία

Λόγος υπέρ
της ειρήνης

Επιστήμη και τέχνη

Θεωρητικό Παράρτημα

Πρόσληψη, σχεδιασμός και παραγωγή κειμένων

A. Κείμενο

Αφήγηση

Αφήγηση λέγεται ο κειμενικός τύπος στα κείμενα του οποίου ο πομπός παρουσιάζει ένα ή περισσότερα **γεγονότα, πραγματικά ή φανταστικά**. Στα αφηγηματικά κείμενα, τα γεγονότα τοποθετούνται στον **άξονα του χρόνου**. Αυτό γίνεται με τη χρήση φράσεων ή προτάσεων που ο σημασιολογικός τους ρόλος είναι η **δήλωση χρόνου**. Εκτός από τον χρόνο, δηλώνεται, επίσης, πολύ συχνά η **αιτία** και ο **τόπος**.

Κατηγορίες αφήγησης

- **ρεαλιστική αφήγηση**: παρουσιάζονται πραγματικά γεγονότα από τον αφηγητή, κατά κανόνα σύγχρονά του, όπως τα περιστατικά της καθημερινότητάς του.
- **ιστορική αφήγηση**: παρουσιάζονται πραγματικά γεγονότα του παρελθόντος, τεκμηριωμένα από την Ιστορία.
- **μυθοπλαστική αφήγηση**: παρουσιάζονται από τον αφηγητή μη πραγματικά/φανταστικά γεγονότα.

Υποκατηγορίες αφήγησης

Κάθε αφηγηματικό κείμενο, ρεαλιστικό, ιστορικό, μυθοπλαστικό, μπορεί να είναι:

- **αναφορική αφήγηση**, όταν η γλωσσική ή λεκτική πράξη που επιτελεί είναι **αποφαντική**, δηλαδή, όταν παρουσιάζει ένα ή περισσότερα γεγονότα στον άξονα του χρόνου, με σκοπό να πληροφορήσει τον αναγνώστη: π.χ. η **εξηγητική αφήγηση**, δηλαδή η αφήγηση σε ιστορικά κείμενα, με στόχο την αιτιολόγηση ή την ανάδειξη των συνεπειών ενός ιστορικού ή κοινωνικοπολιτικού φαινομένου έχει **αποφαντικό** χαρακτήρα.
- **κατευθυντική/παραδειγματική αφήγηση**, όταν η γλωσσική ή λεκτική πράξη που επιτελεί είναι **κατευθυντική**, δηλαδή, όταν ο πομπός προσπαθεί να κατευθύνει τον δέκτη να υιοθετήσει ή να απορρίψει μια ορισμένη συμπεριφορά ή άποψη, μέσω της παρουσίασης των γεγονότων. **Κατευθυντική** είναι και η **αφήγηση διαδικασίας**, με την οποία ο δέκτης κατευθύνεται έμμεσα, αλλά μη δεσμευτικά, να ακολουθήσει συγκεκριμένες οδηγίες.

Κειμενικά είδη με ρεαλιστικές αφηγήσεις είναι η βιογραφία, η αυτοβιογραφία, το ειδησεογραφικό άρθρο, ενώ κειμενικά είδη με **ιστορικές αφηγήσεις** είναι τα απομνημονεύματα, το ιστοριογραφικό κείμενο, η ιστορική μελέτη, το επιστημονικό (ιστορικό) άρθρο, το εγκυκλοπαιδικό λήμμα. Κειμενικά είδη με **μυθοπλαστικές αφηγήσεις** είναι ο μύθος, το παραμύδι, το διήγημα, το μυθιστόρημα, το χρονογράφημα.

Δομικό σχήμα

Σε μια αφήγηση διακρίνονται τα ακόλουθα **δομικά μέρη/ενότητες** (τα δύο πρώτα είναι υποχρεωτικά, ενώ τα δύο τελευταία **προαιρετικά**):

Ρεαλιστική αφήγηση	Ιστορική αφήγηση	Μυθοπλαστική αφήγηση
Προσανατολισμός του δέκτη (όπου αναφέρονται το κύριο γεγονός, τα πρόσωπα, ο χρόνος και ο τόπος)		
Εξιστόρηση των επεισοδίων του γεγονότος με βάση τη θέση τους στον χρονικό άξονα	Η εξιστόρηση μπορεί να έχει τη μορφή: πλοκή (πρόβλημα), κορύφωση, λύση	
Αξιολόγηση ή ερμηνεία των γεγονότων από τον αφηγητή		
Συμπέρασμα ή επιμύθιο		

Γλωσσικά χαρακτηριστικά

Στα αφηγηματικά κείμενα εντοπίζονται τα παρακάτω γλωσσικά χαρακτηριστικά:

- ρήματα σε παρελθοντικούς χρόνους και οριστική έγκλιση (με εξαίρετη τη χρήση υποτακτικής με εμφατικό σκοπό και δήλωση ένταξης: π.χ. και να τρέχει, να ορμάει πάνω του, να φωνάζει...)
- ρήματα που δηλώνουν ενέργεια (δράση ή κίνηση)
- επιρρηματικοί προσδιορισμοί με σημασιολογικό ρόλο τη δήλωση χρόνου, χρονικής σειράς, αιτίας και τόπου.

Βιογραφία – Αυτοβιογραφία

Η **βιογραφία**, ως κειμενικό είδος, συνδέεται με τον κειμενικό τύπο της ρεαλιστικής αφήγησης και αφορά την παρουσίαση της ζωής (και του έργου) ενός συγκεκριμένου προσώπου. Στη βιογραφία, ο αφηγητής, δηλαδή ο βιογράφος, αφηγείται τη ζωή ενός αξιόλογου ιστορικού προσώπου ή καλλιτέχνη. Η **αυτοβιογραφία**, ως κειμενικό είδος, συνδέεται και αυτή με τη ρεαλιστική αφήγηση και συνιστά παρουσίαση της ζωής (και του έργου) του ίδιου του αφηγητή.

Δημοσιογραφικό άρθρο

Το **δημοσιογραφικό άρθρο**, ως κειμενικό είδος που συνδέεται με τον κειμενικό τύπο της ρεαλιστικής αφήγησης, μπορεί να είναι ειδησεογραφικό άρθρο ή άρθρο γνώμης. Τα **δομικά μέρη** του δημοσιογραφικού άρθρου είναι τα ακόλουθα:

Άρθρο γνώμης	Ειδησεογραφικό άρθρο
Τίτλος (μια ονοματική ή ονοματοποιημένη ή ρηματική φράση ή μία πρόταση, πληροφοριακή ή σχολιαστική)	
Υπότιτλος (προαιρετικός)	
Εισαγωγή (αντιστοιχία με τα επιχειρηματολογικά κείμενα): -παρουσιάζεται η αφορμή από την επικαιρότητα, το θέμα και ενίοτε και η θέση του/της συγγραφέα.	Εισαγωγή (αντιστοιχία με τον αφηγηματικό προσανατολισμό): -παρουσιάζεται συνοπτικά το γεγονός, ο χρόνος και ο χώρος πραγματοποίησής του και τα πρόσωπα.

Άρθρο γνώμης	Ειδησεογραφικό άρθρο
<p>Κυρίως μέρος (αντιστοιχία...) με την επιχειρηματολογική συζήτηση):</p> <ul style="list-style-type: none"> -ορίζεται με λεπτομέρειες το κεντρικό θέμα -δηλώνεται η επικαιρική του διάσταση -γίνεται αναφορά στην ιστορία του φαινομένου [προαιρετικά] -εξηγούνται τα αίτια εμφάνισης του κοινωνικοπολιτικού φαινομένου [προαιρετικά] -δίνονται αντίθετες απόψεις πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα -αξιολογούνται οι αντίθετες απόψεις [ανασκευή από τον συγγραφέα των αντιθέτων με τη θέση του/στήριξη αυτών που ευθυγραμμίζονται με τη θέση του]. 	<p>Κυρίως μέρος (αντιστοιχία με το κύριο μέρος των αφηγηματικών κειμένων):</p> <ul style="list-style-type: none"> -παρουσίαση των επεισοδίων του συμβάντος στον χρονικό άξονα.
<p>Τελική ενότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ανακεφαλαιώνεται το κυρίως μέρος, με έμφαση στα στοιχεία που θα βοηθήσουν τον/την αναγνώστη/τρια να διαμορφώσει μία σαφή εικόνα για το θέμα του άρθρου και τη θέση του/της συγγραφέως. 	<p>Τελική ενότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> -γίνεται επαναφορά από τον αφηγηματικό στον πραγματικό χρόνο.

Διαδικτυακά φόρουμ

Τα **διαδικτυακά φόρουμ** είναι διαδικτυακοί ιστότοποι σύγχρονων ή ασύγχρονων συζητήσεων, όπου οι συμμετέχοντες ανταλλάσσουν μηνύματα σχετικά με συγκεκριμένο κάθε φορά ζήτημα, εκφράζοντας τις απόψεις τους για συγκεκριμένες διαστάσεις του συζητούμενου θέματος. Κάθε διάσταση ονομάζεται και «νήμα» συζήτησης. Τα διαδικτυακά φόρουμ είναι κανάλια στα οποία αναρτώνται κείμενα διαφορετικών ειδών και τύπων, δεν αποτελούν δηλαδή κειμενικά είδη.

Εξήγηση

Ένα **εξηγητικό κείμενο**, όταν είναι αυτοτελές, πληροφορεί τον δέκτη για την ακολουθία γεγονότων που οδηγεί σε ένα φυσικό/κοινωνικό φαινόμενο, τα αίτια ή τις συνέπειες ενός φαινομένου. Σε αυτή την περίπτωση το εξηγητικό κείμενο έχει **αποφαντική λειτουργία**. Ένα εξηγητικό κείμενο, όμως, όταν εγκιβωτίζεται (ενσωματώνεται) σε ένα ευρύτερο επιχειρηματολογικό κείμενο, λειτουργεί ως **τεκμήριο** που ενισχύει τη θέση του πομπού. Σε αυτή την περίπτωση το εξηγητικό κείμενο έχει **κατευθυντική λειτουργία**.

Δομικό σχήμα

Σε ένα εξηγητικό κείμενο, εκτός από την εισαγωγή και το κυρίως εξηγητικό μέρος, μπορεί να υπάρχει προαιρετικά και ένα τρίτο μέρος, τα συμπεράσματα, τα σχόλια, οι κρίσεις ή η ερμηνεία του πομπού. Το οργανωτικό σχήμα φαινόμενο-αίτιο χαρακτηρίζει την παραγοντική εξήγηση, ενώ το σχήμα αίτια-αποτέλεσμα την ακολουθιακή και τη συνεπαγωγική εξήγηση.

Γλωσσικά χαρακτηριστικά

Τα κείμενα εξήγησης διατηρούν τα δομικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά τους ανεξάρτητα από τον τρόπο δημοσιοποίησής τους και το κειμενικό είδος στο οποίο εμφανίζονται. Παρόλ' αυτά, ανάλογα με το αν είναι επιστημονικό άρθρο/επιστημονική έρευνα, δημοσιογραφικό άρθρο, ηλεκτρονικό μήνυμα/επιστολή, συνέντευξη, ιστορικό κείμενο, ανάρτηση σε ιστολόγιο κ.λπ., ένα εξηγητικό κείμενο προσαρμόζεται δομικά στις απαιτήσεις του μέσου και του χώρου δημοσιοποίησής του.

Επικοινωνία: παράγοντες και συνθήκες

Οι παράγοντες της επικοινωνίας είναι:

- ο πομπός,
- ο δέκτης,
- το θέμα/μήνυμα,
- το μέσο/κανάλι που χρησιμοποιείται για την ανταλλαγή/μετάδοση μηνυμάτων.

Οι πραγματικές συνθήκες στις οποίες πραγματοποιείται η επικοινωνία (ο χώρος και ο χρόνος της επικοινωνίας, ο σκοπός της επικοινωνίας, η σχέση μεταξύ πομπού και δέκτη) αποτελούν την **επικοινωνιακή περίσταση/το καταστασιακό πλαίσιο επικοινωνίας**. Το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον (αξίες, κυρίαρχες ιδεολογίες, παραδοχές) στο οποίο διεξάγεται η ανταλλαγή μηνυμάτων συνιστά το **κοινωνικοπολιτισμικό περιεχόμενο** της επικοινωνίας.

Επιχειρηματολογία

Επιχειρηματολογία λέγεται ο κειμενικός τύπος στα κείμενα του οποίου υποστηρίζεται μια θέση/άποψη, με σκοπό να πειστούν οι συνομιλητές ή οι αναγνώστες ότι η άποψη του πομπού είναι ορθή. Δεδομένου ότι τα κείμενα επιχειρηματολογίας έχουν στόχο να πείσουν τον δέκτη, είναι πάντα κατευθυντικά.

Μορφές επιχειρηματολογίας

Απαντώνται δύο τύποι επιχειρηματολογικών κειμένων:

- η επιχειρηματολογική έκθεση και
- η επιχειρηματολογική συζήτηση.

Η **έκθεση** είναι η απλούστερη μορφή επιχειρηματολογικού κειμενικού τύπου, στην οποία παρουσιάζεται η θέση του πομπού και τα επιχειρήματα υπέρ της θέσης αυτής.

Η **συζήτηση** είναι επιχειρηματολογικός κειμενικός τύπος, στον οποίο παρουσιάζονται τα επιχειρήματα υπέρ μιας συγκεκριμένης θέσης του πομπού αλλά και κατά της θέσης αυτής, με άλλα λόγια, και οι θετικές και οι αρνητικές πλευρές ενός ζητήματος που είναι αντικείμενο πραγμάτευσης σε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο.

Δομικό σχήμα

Σε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο χρησιμοποιούνται επιχειρήματα, ως προϊόντα/απολήξεις ενός συλλογισμού: κάθε επιχείρημα αποτελείται από τη θέση που υποστηρίζει ο πομπός και τα υποστηρικτικά/πληροφοριακά δεδομένα που την υποστηρίζουν. Επίσης, μία θέση/ισχυρισμός είναι δυνατό να υποστηρίζεται από **τεκμήρια**, δηλαδή από παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, επιστημονικά δεδομένα, γνώμη ειδικών επιστημόνων/εμπειρογνομώνων, κατάθεση αυτοπτών μαρτύρων.

Εισαγωγή:

- Παρουσιάζεται το θέμα της συζήτησης και η θέση του πομπού.

Έκθεση**Συζήτηση**

Επιχειρήματα
υπέρ της θέσης
του πομπού

Ανασκευή επιχειρημάτων
κατά της θέσης του πομπού
Επιχειρήματα υπέρ της θέ-
σης του πομπού

Πολλές φορές, η ανασκευή των αντί-
θετων επιχειρημάτων και η επιχει-
ρηματολόγηση υπέρ της θέσης του
συντάκτη γίνεται βάσει του οργανωτι-
κού σχήματος επιχείρημα-αντεπιχεί-
ρημα ή προηγείται της ανταςκευής η
επιχειρηματολόγηση

Συμπέρασμα**Γλωσσικά χαρακτηριστικά**

- εκφράσεις που δηλώνουν βεβαιότητα, πιθανότητα ή δυνατότητα (επιστημική τροπικότητα),
- δοξαστικά ρήματα (δηλωτικά γνώμης, άποψης) και αντίστοιχες εκφράσεις,
- ρήματα και εκφράσεις που δηλώνουν, άμεσα ή έμμεσα, αξιολόγηση,
- μετριαστικές εκφράσεις (δηλώνουν αμφιβολία, έλλειψη βεβαιότητας),
- εκφράσεις που δηλώνουν σύγκριση,
- ρήματα και προσωπικές αντωνυμίες σε πρώτο/τρίτο πρόσωπο,
- μετακειμενικοί δείκτες/κειμενο-οργανωτικές λέξεις, όπως *αίτια, αποτελέσματα, τρόποι, προ-
βλήματα, συνέπειες, επιπτώσεις, λύσεις* (λέξεις που αναδεικνύουν τον θεματικό άξονα συγκεκριμένης κειμενικής ενότητας),
- ρήματα που δείχνουν συλλογιστική πορεία, π.χ. *συμπεραίνουμε*.

Κειμενικά είδη με τα οποία συνδέεται ο επιχειρηματολογικός κειμενικός τύπος είναι οι πολιτικές και δημοσιογραφικές αντιλογίες/διαξιφισμοί, τα άρθρα γνώμης, τα επιστημονικά άρθρα, τα νήματα των ψηφιακών αναρτήσεων σε διαδικτυακά φόρουμ, οι καθημερινοί διάλογοι ως επικοινωνιακά συμβάντα.

Η παραγοντική εξήγηση αφορά την αιτιολόγηση κοινωνικών ή φυσικών φαινομένων, για τα οποία δεν υφίστανται αντίθετες απόψεις και διχογνωμίες μεταξύ των συνομιλητών. Με ένα κείμενο παραγοντικής εξήγησης πληροφορείται ο δέκτης για τους λόγους εμφάνισης ενός φαινομένου. Αναφέρονται, δηλαδή, οι αιτίες που το προκαλούν.

Η επιχειρηματολογία, αντίθετα, αφορά θέματα για τα οποία υφίστανται διαφορετικές απόψεις από διαφορετικούς ομιλητές. Μέσω του επιχειρηματολογικού κειμένου δείχνει ο πομπός στον δέκτη γιατί η άποψή του είναι ορθή. Υποστηρίζει, δηλαδή, τη θέση του με επιχειρήματα, προκειμένου να τον πείσει.

Ηλεκτρονικό μήνυμα

Το (η)μείλ (email) ή, αλλιώς, ηλεκτρονική επιστολή ή ηλεκτρονικό μήνυμα έχει κάποια σταθερά δομικά χαρακτηριστικά:

- το θέμα του μηνύματος (συνήθως μια ονομαστική φράση), που γράφεται στο ειδικό πλαίσιο της ηλεκτρονικής πλατφόρμας,
- η προσφώνηση στην αρχή του μηνύματος, η οποία προσαρμόζεται υφολογικά ανάλογα με το καταστασιακό πλαίσιο στο οποίο γράφεται το μήνυμα, τις ιδιότητες και τις σχέσεις μεταξύ συγγραφέα και παραλήπτη/τριας,
- η εισαγωγή, στην οποία δηλώνεται η ιδιότητα του αποστολέα (εφόσον δεν είναι γνωστή στον παραλήπτη), η αφορμή και το θέμα του μηνύματος με περισσότερες λεπτομέρειες,
- το κυρίως μέρος του μηνύματος, στο οποίο αναπτύσσονται λεπτομερώς οι σχετικές με το θέμα πληροφορίες, και
- η τελική ενότητα, στην οποία εντάσσεται το τελικό συμπέρασμα ή/και οι προσδοκώμενες ενέργειες εκ μέρους του/της παραλήπτη/τριας (σε ένα νήμα συνομιλίας με πολλαπλά μείλ, μπορεί να παραλείπεται η εισαγωγή ή/και η τελική παράγραφος), και
- η επιφώνηση, η οποία ποικίλει υφολογικά, όπως και η προσφώνηση.

Ηχοεκπομπή (podcast)

Είναι μια ηχογραφημένη εκπομπή, μονολογική ή διαλογική (προσχεδιασμένος ψηφιακός προφορικός λόγος), η οποία παράγεται σε τακτική βάση από τον δημιουργό της, με σκοπό να αναπαραχθεί μέσω του διαδικτύου σε υπολογιστές ή φορητές συσκευές.

Κείμενα οδηγιών

Τα κείμενα στα οποία παρέχονται στους δέκτες τους οδηγίες για κάποια ενέργεια ή δράση ονομάζονται **κείμενα οδηγιών**. Τα κείμενα οδηγιών διακρίνονται σε:

- **διαδικαστικά κείμενα** (δίνουν οδηγίες για συγκεκριμένο σκοπό, π.χ. κατασκευή/επιδιόρθωση συσκευής, παρασκευή τροφής/γλυκίσματος) και
- **πρωτόκολλα** (καθοδηγούν τους δέκτες να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά σε συγκεκριμένη κατάσταση, π.χ. ενέργειες σε περίπτωση σεισμού, κανόνες συμπεριφοράς σε μία τάξη/οργανισμό, νόμοι/καταστατικά).

Δομικό σχήμα

Στα **διαδικαστικά κείμενα**, πριν από τις οδηγίες, υπάρχει κάποιες φορές μια λίστα με υλικά (προαιρετικά, ανάλογα με το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο). Ακολουθούν οι οδηγίες για την επιτέλεση του σκοπού στον οποίο αναφέρεται το κείμενο, οι οποίες είναι δομημένες με συγκεκριμένη σειρά, που δεν είναι δυνατό να ανατραπεί.

Στα **πρωτόκολλα** καταγράφονται οι προτεινόμενες μορφές συμπεριφοράς σε σχέση με τον θεματικό άξονα του κειμένου.

Γλωσσικά χαρακτηριστικά

Στα **κείμενα οδηγιών**, οι οδηγίες ή οι κανόνες μπορούν να διατυπώνονται με ονομαστικές φράσεις/ονοματοποίηση (π.χ. τοποθέτηση υλικού..., αναστροφή μοχλού...), με ρηματικές φράσεις/υποτακτική/προστακτική έγκλιση.

Σημειωτικά χαρακτηριστικά

Τα κείμενα οδηγιών είναι συχνά **πολυτροπικά**. Στις εικόνες/σκίτσα που τα συνοδεύουν απεικονίζονται οι συσκευές, οι κατασκευές και τα μέρη από τα οποία αποτελούνται: δηλαδή, πολλές φορές οι οδηγίες ή οι κανόνες οπτικοποιούνται, αποδίδονται με εικόνες, σκίτσα, σχήματα ή διαγράμματα, τα οποία μπορεί να συνοδεύονται από σύντομες φράσεις ή προτάσεις (λεξάντες). Σε αυτή την περίπτωση, ο ρόλος της εικόνας στο κείμενο είναι πρωταγωνιστικός.

Κειμενικός τύπος και κειμενικό είδος

Κάθε **κειμενικό είδος** είναι ένα σύνολο κειμένων με κοινά γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά, καθώς κάθε κειμενικό είδος συνδέεται με συγκεκριμένη κοινωνική διαδικασία (π.χ. ενημέρωση, ψυχαγωγία, αναζήτηση εργασίας, διοικητική συναλλαγή) και επιτελεί καθορισμένο και αναγνωρίσιμο επικοινωνιακό σκοπό (σε κάποιο κειμενικό είδος είναι δυνατό να εγκιβωτίζονται, δηλαδή να ενσωματώνονται, και αλλά κειμενικά είδη, π.χ. η βιογραφία ενός προσώπου μπορεί να εγκιβωτίζεται σε ένα ειδησεογραφικό άρθρο). **Κειμενικοί τύποι** είναι πρότυπα οργάνωσης κειμενικών πληροφοριών (π.χ. χρονικός άξονας, χωρικός άξονας, αιτία-αποτέλεσμα, πρόβλημα-πιθανές λύσεις-αξιολόγηση λύσεων-επιλογή): οι κειμενικοί τύποι είναι η αφήγηση, η περιγραφή, η επιχειρηματολογία, η εξήγηση και οι οδηγίες.

Οργάνωση κειμενικών πληροφοριών

Οι πληροφορίες ενός κειμένου μπορεί να αναπτύσσονται με δύο τουλάχιστον διαφορετικούς τρόπους:

- με ένα σταθερό θέμα, δηλαδή ένα σταθερό σημείο αφετηρίας (γνωστή πληροφορία), για το οποίο δίνονται σχόλια/νέες πληροφορίες (π.χ. ο Πρόεδρος των ΗΠΑ πραγματοποιεί σύντομη επίσκεψη στη χώρα μας. Το απόγευμα θα συναντηθεί με τον πρωθυπουργό και, κατόπιν, με τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Αύριο, θα του παρατεθεί γεύμα στο υπουργείο εξωτερικών...),
- με αλληλο-διαδεχόμενα θέματα και σχόλια (το σχόλιο κάθε προηγούμενης πρότασης γίνεται θέμα στην επόμενη): (π.χ. ο Πρόεδρος των ΗΠΑ θα συναντήσει τον Έλληνα πρωθυπουργό. Αυτός θα ενημερώσει τους αρχηγούς των κομμάτων. Οι τελευταίοι θα αξιολογήσουν την επίσκεψη του πλανητάρχη και θα καταθέσουν προτάσεις. Αυτές θα τις μελετήσει η κυβέρνηση...)
- με θεματοποίηση σε κάθε νέα πρόταση τμήματος του σχολίου της αρχικής: (π.χ. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ θα συναντήσει τον Έλληνα πρωθυπουργό, τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης και τον υπουργό εξωτερικών. Ο πρωθυπουργός θα του εκθέσει τις απόψεις της κυβέρνησης... Ο αρχηγός της αντιπολίτευσης θα του διατυπώσει τις ενστάσεις... Ο υπουργός των εξωτερικών θα ενημερωθεί...).

Οργανωτικά σχήματα

Κάθε κειμενική ενότητα ή υποενότητα συνδέεται με συγκεκριμένα οργανωτικά σχήματα. Τα τελευταία αφορούν διμελή/διμερή τμήματα/αποσπάσματα μίας ενότητας ή υποενότητας κάθε κειμένου, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με συγκεκριμένη νοηματική σχέση: π.χ. φαινόμενο-αίτιο, φαινόμενο-παράδειγμα, αιτία-αποτέλεσμα, φαινόμενο-αποτέλεσμα, όργανο-λειτουργία, πρόβλημα-επίλυση, αντίθεση εννοιών, διαίρεση εννοιών, ταξινόμηση εννοιών, αναλογία εννοιών, έννοια-ορισμός, δέση-υποστηρικτικό δεδομένο, δέση-τεκμήριο, επιχείρημα-αντεπιχείρημα, ερώτηση-απόκριση, δέση-επεξήγηση, γενικό-ειδικό, επουσιώδες-ουσιώδες, υποθετικό-πραγματικό.

Τα οργανωτικά σχήματα συνδέονται

- με τον σκοπό, τη λειτουργία, την επικοινωνιακή ισχύ ενός κειμενικού αποσπάσματος (π.χ. τα σχήματα φαινόμενο-αίτιο, φαινόμενο-παράδειγμα, δέση-υποστηρικτικό δεδομένο, δέση-τεκμήριο, αντίθεση εννοιών μπορεί να υπηρετούν τον επικοινωνιακό σκοπό της άμεσης ή έμμεσης, λογικής ή συναισθηματικής, αιτιολόγησης· τα σχήματα φαινόμενο-παράδειγμα ή δέση-επεξήγηση με τον σκοπό της εξήγησης/διασάφησης) είτε

- με την πληροφοριακή οργάνωση ενός κειμενικού αποσπάσματος (π.χ. τα σχήματα ερώτηση-απάντηση, ταξινόμηση εννοιών/αιτίων/αποτελεσμάτων/λύσεων, επιχείρημα-αντεπιχείρημα, ουσιώδες-επουσιώδες, γενικό-ειδικό είναι δυνατό να συνδέονται με τη δόμηση των πληροφοριών ενός κειμενικού αποσπάσματος, τον τρόπο της οργάνωσής τους).

Περιγραφή

Περιγραφή λέγεται ο κειμενικός τύπος στα κείμενα του οποίου παρουσιάζονται οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά ενός αντικειμένου, προσώπου, τοπίου ή κτηρίου, επαναλαμβανόμενης κατάστασης ή εθίμου. Μία περιγραφή μπορεί να έχει ως σκοπό να πληροφορήσει τον αναγνώστη (δηλωτική/αποφαντική γλωσσική πράξη) ή να τον πείσει (κατευθυντική γλωσσική πράξη).

Κειμενικά είδη που συνδέονται με τον κειμενικό τύπο της περιγραφής είναι (μεταξύ άλλων) ο τουριστικός οδηγός, το αρχαιολογικό περιοδικό/εγχειρίδιο, το διαφημιστικό φυλλάδιο, η διαφημιστική προβολή.

Δομικό σχήμα

Περιγραφή αντικειμένου	Περιγραφή κτηρίου	Περιγραφή εμφύχου/προσώπου
Αναφορά στο περιγραφόμενο αντικείμενο/πρόσωπο/κτήριο		
Κατηγοριοποίησή του σε συγκεκριμένο γένος/υπερώνυμο/γενική κατηγορία (προαιρετική)		
Ταξινόμησή του σε είδη/υπώνυμα/υποκατηγορίες (προαιρετική)		
Σύνθεσή του από συγκεκριμένα συστατικά (προαιρετική)		
Παρουσίαση των εξωτερικών χαρακτηριστικών του (π.χ. μέγεθος, χρώμα, σχήμα)		
Παρουσίαση των ειδικών χαρακτηριστικών του (χωρικός άξονας)		
Αξιολόγηση (προαιρετική)		
Συμπέρασμα		

Γλωσσικά χαρακτηριστικά

Χρήση επιθέτων ως προσδιορισμών σε ουσιαστικά

- στις αποφαντικές περιγραφές κυριαρχούν τα περιγραφικά και τα ταξινομικά επίθετα
- στις κατευθυντικές περιγραφές κυριαρχούν τα αξιολογικά επίθεταόρουμ, οι καθημερινοί διάλογοι ως επικοινωνιακά συμβάντα.

Συνοχή

Συνοχή ονομάζεται η λεκτική σύνδεση μεταξύ των φράσεων, των προτάσεων, των περιόδων λόγου και των παραγράφων ενός κειμένου, έτσι ώστε η μετάβαση από τη μία στην άλλη να γίνεται ομαλά και λογικά.

Η σύνδεση αυτή επιτυγχάνεται με συγκεκριμένα γλωσσικά στοιχεία, όπως είναι τα κειμενικά ή συνδυαστικά επιρρήματα (επίσης, λοιπόν, δηλαδή, επομένως, συνεπώς, ωστόσο, αντίθετα, συμπερασματικά, άλλωστε, εξάλλου, παρ' όλα αυτά κ.λπ.), τα δεικτικά επιρρήματα (π.χ. τότε, εκεί, τόσο) και οι αντωνυμίες (προσωπικές, δεικτικές, αναφορικές κ.ά.)

Τόνος

Πολλές φορές, οι γλωσσικές επιλογές των συγγραφέων, οι οποίες καθορίζονται από το καταστασιακό πλαίσιο και τη σχέση των συνομιλητών, είναι δυνατό να έχουν και άλλα υπονοούμενα/έμμεσα/υπόρρητα νοήματα (συνυποδηλώσεις), σε σχέση με τον επικοινωνιακό στόχο που επιδιώκουν. Για παράδειγμα, μπορεί να εκφράζουν συγκεκριμένο σημασιολογικό σχήμα λόγου/εκφραστικό τρόπο, όπως είναι η ειρωνεία, η υπερβολή, το παράδοξο/οξύμωρο, ο πομπώδης λόγος, ώστε να δημιουργηθούν συγκεκριμένα συναισθήματα στον ακροατή/αναγνώστη/επισκέπτη.

Έτσι, είναι δυνατό το λόγιο ύφος να συνδυάζεται με πομπώδη ή και ειρωνικό τόνο ή και να μη συνδυάζεται, αλλά, απλώς, να συνδέεται με την επικοινωνιακή περίσταση ή τη γλωσσική ιδεολογία του ομιλητή. Πομπώδη τόνο μπορεί να έχει ένα κείμενο όπου κυριαρχεί το ανεπίσημο ύφος, όταν οι επιλογές του συγγραφέα είναι λεξικοί ή γραμματικοί τύποι χαμηλής συχνότητας. Επίσης, ειρωνεία ή υπερβολή μπορεί να εκφραστεί και μέσω επίσημου αλλά και ανεπίσημου ύφους, όπως και μέσω απρόσωπου αλλά και προσωπικού.

Ύφος

Ο όρος αναφέρεται στις γλωσσικές επιλογές κάθε συγγραφέα στα γραπτά, τα προφορικά και τα ψηφιακά κείμενα που συνδέται. Το ύφος ενός κειμένου, με άλλα λόγια, οι γλωσσικές επιλογές (γραμματικές και λεξιλογικές) ενός συγγραφέα συνδέονται

- με συγκεκριμένη κοινωνική γλωσσική ποικιλία (λόγια, επίσημη, ανεπίσημη, λαϊκή/επαγγελματική, επιστημονική, καθημερινή/κώδικα φίλων, γνωστών, άγνωστων) ή/και
- με δεδομένο καταστασιακό/επικοινωνιακό περιβάλλον (συνέδριο, συμβούλιο, εργασιακός χώρος, φιλική συνάντηση, γειτονιά) ή/και
- με καθορισμένες κοινωνικές σχέσεις, ιεραρχικά διαβαθμισμένες ή όχι, μεταξύ πομπού και δέκτη (επαγγελματικές, φιλικές, τυπικές, συγγενικές).

Κάθε υφολογική επιλογή, δηλαδή, κάθε επιλογή λεξικού ή γραμματικού στοιχείου, μπορεί να περιγραφεί με βάση τα ακόλουθα ζεύγη:

Επίσημο ή λόγιο	Ανεπίσημο/καθημερινό/συνομιλιακό ή λαϊκό
Τυπικό	Οικείο ή ευγενικό
Απρόσωπο (γ' πρόσωπο/αόριστη αναφορά)	Προσωπικό
Σύνδετο (μακροπερίοδο, σύνδεση ανεξάρτητων και εξαρτημένων προτάσεων, πολυπαρενθετικό)	Απλό
Εξειδικευμένο	Εκλαϊκευμένο

Β. Λέξη

Αντιδάνειο: Λέξη συγκεκριμένης γλώσσας που έχει εισαχθεί ως δάνειο σε μία ή περισσότερες γλώσσες και επιστρέφει στη γλώσσα προέλευσης, συνήθως διαφοροποιημένη ως προς τη μορφή ή και τη σημασία.

Αντώνυμα: Λέξεις με αντίθετη σημασία, η οποία ορίζεται ως:

- α) αμοιβαίος αποκλεισμός των σημασιών δύο λέξεων, π.χ. έγγαμος-άγαμος,
- β) σχέση σημασιολογικής κλιμάκωσης μεταξύ λέξεων, π.χ. παγωμένος-κρύος-δροσερός-χλιαρός-ξεστός-καυτός,
- γ) σχέση σημασιολογικής αντιστροφής μεταξύ λέξεων, π.χ. πατέρας-γιος, θείος-ανιψιός.

Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες: Οι ποικιλίες μιας γλώσσας που συνδέονται με συγκεκριμένο τόπο και διακρίνονται από την κοινή/πρότυπη σε ένα ή περισσότερα γλωσσικά επίπεδα (φωνητική, φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία): π.χ. η κρητική, η κυπριακή, οι βόρειες ποικιλίες είναι γεωγραφικές ποικιλίες της νέας ελληνικής.

Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες ή κοινωνιόλεκτοι: Η διαφοροποιημένη χρήση της γλώσσας από κοινωνικές, ταξικές ή επαγγελματικές ομάδες, οι οποίες χρησιμοποιούν τον δικό τους κώδικα για την επικοινωνία των μελών τους: π.χ. κοινωνιόλεκτος των νέων, κοινωνιόλεκτος των οικοδόμων, των επαγγελματιών των υπολογιστών.

Νεολογισμός: Μια καινούργια ή υπάρχουσα σημασία που δημιουργείται και εισάγεται στο λεξιλόγιο μιας γλώσσας με νέα γλωσσική μορφή (δημιουργία και χρήση νέας λέξης).

Πολυτροπικό κείμενο: Κείμενο τα νοήματα του οποίου δημιουργούνται από διαφορετικούς σημειωτικούς τρόπους (π.χ. προφορικό κείμενο με ηχητικά αρχεία ή βίντεο, γραπτό κείμενο με εικόνες, σκίτσα, χρώματα, σχήματα, πίνακες, φωτογραφίες, γραμματοσειρές κ.λπ.).

Συμφύματα: Λεξικά στοιχεία που, κατά κανόνα, δεν έχουν αυτοτελή χρήση στη νέα ελληνική ως ξεχωριστές λέξεις (δεν αποτελούν ανεξάρτητα λεξικά μορφήματα) και λειτουργούν μόνο ως παραγωγικά στοιχεία, καθώς βρίσκονται σε διαδικασία μετατροπής από λεξικά σε γραμματικά μορφήματα. Τα διακρίνουμε ανάλογα με τη θέση τους ως προς το θέμα σε λεξικά προδήματα (ενδο-χώρα) και σε λεξικά επιδήματα (μελισσο-κομία, τυρο-κόμος, γλεντο-κοπή, σπινθηρο-βόλος, βιο-λογία).

Συνώνυμα: Λέξεις που έχουν σχεδόν ταυτόσημη περιγραφική/δηλωτική σημασία (είναι πάρα πολύ σπάνια έως αδύνατη η σύμπτωση περιγραφικής σημασίας, συνυποδηλωτικής/βιωματικής σημασίας και επικοινωνιακής χρήσης δύο λέξεων): π.χ. εφήμερος, πρόσκαιρος.

Σώμα κειμένων: Η συστηματική συλλογή μεγάλου όγκου κειμένων ή κειμενικών αποσπασμάτων που συνήθως είναι αποθηκευμένα σε ηλεκτρονική μορφή (ηλεκτρονικό σώμα κειμένων), με στόχο τη γλωσσική επεξεργασία τους από ερευνητές ή ομιλητές της γλώσσας.

Υπερώνυμο: Λέξη της οποίας η σημασία είναι υπερκείμενη της σημασίας άλλων λέξεων (η σχέση υπερωνύμου και υπωνύμων αντιστοιχεί στη σχέση γένους και ειδών): π.χ. λουλούδι/τριαντάφυλλο, γαρύφαλλο, ζουμπούλι, μαργαρίτα, παπαρούνα.

Υπόνυμο: Λέξη της οποίας η σημασία υπάγεται σε μία υπερκείμενη σημασία, η οποία αντιστοιχεί στο γένος: π.χ. μουσική, πλαστική, ζωγραφική, χορός/τέχνες.

Υφολογική ποικιλία: Λέξεις/φράσεις/προτάσεις με την ίδια περιγραφική/δηλωτική σημασία, οι οποίες διαφοροποιούνται ως προς τα επίπεδα λόγου στα οποία επιλέγονται και χρησιμοποιούνται (π.χ. επίσημο/ανεπίσημο, ευγενικό/τυπικό, προσωπικό/απρόσωπο, εξειδικευμένο/εκλαϊκευμένο, απλό/σύνθετο).

Φραστικό ρήμα: Είδος ρηματικής σύμφρασης (πολυλεκτικής δομής) που αποτελείται από ένα ρήμα (συνήθως, τα ρήματα κάνω, βάζω, βγάζω, παίρνω, παίζω) και ένα συμπλήρωμα π.χ. έχω τη γνώμη... (νομίζω...), κάνω μπάνιο (λούζομαι/πλένομαι), κάνω μάθημα, βγάζω συμπέρασμα (συμπεραίνω), βάζω βαθμούς (βαθμολογώ).

